

Anssi Kannas

PANNUKERHOLAISIA, VAPAALASKIJOITA JA HIIHDONOPETTAJIA
Rinnekuultuureja ja yhteisöllisyyden ilmentymiä Laajavuoren hiihtokeskuksessa

Jyväskylän yliopisto
Liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta
Liikuntatieteiden laitos
Liikuntasosiologian pro gradu-tutkielma
Syksy 2005

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Liikuntatieteiden laitos / liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta

KANNAS ANSSI: Pannukerholaisia, vapaalaskijoita ja hiihdonopettajia
Rinnekuulttuureja ja yhteisöllisyyden ilmentymiä Laajavuoren
hiihtokeskuksessa.

Pro gradu-tutkielma, 98 s.

Liikuntasosiologia

2005

Laskettelu on ollut esillä Laajavuoren rinteillä jo hiihtokeskuksen avajaispäivästä lähtien, mutta laji on kokenut paljon muutoksia uudenlaisten välineiden kehittämisen ja uusien lajimuotojen syntymisen myötä. Lumilautailun myötä rinteiden käyttö laajeni ja uudenlaiset suorituspaikat toivat uusia mahdollisuuksia myös laskettelijoille. Lumilautailu on ollut myös suuri innovaation lähde lasketteluun uusien lajien kehitystä tarkastellessa. Rinteiden liikuntakulttuuri on muuttunut siitä, mitä se oli vuonna 1963, kun Laajavuoren kilparinne avattiin.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan Laajavuoren hiihtokeskuksen harrastajaryhmiä, niissä esiintyviä rinnekuulttuureja ja yhteisöllisyyden ilmenemismuotoja. Aineistona ovat kolmea eri harrastajaryhmää, pannukerhoa, vapaalaskijoita ja hiihdonopettajia edustavien kuuden laskettelijan teemahaastattelut. Taustakirjallisuus käsittelee liikuntakulttuurin muutosta, rinnelajien ja laajavuoren historiaa, sekä alakulttuuriteoriaa.

Tutkimus osoittaa, että rinnelajien harrastajaryhmissä esiintyy erilaisia rinnekuulttuureja, joiden fokus suuntautuu erilaisille lasketteluun osa-alueille. Laajavuoren harrastajaryhmien rinnekuulttuurit voidaan jakaa välinesuuntautuneeseen, taitosuuntautuneeseen ja elämyssuuntautuneeseen rinnekuulttuuriin. Perinteisempien rinnekuulttuurien rinnalle on syntynyt uudenlainen rinnekuulttuuri, joka on irrotanut lasketteluun hiihtokeskuksen kontekstista ja tuonut lajiin rullalautailustakin tuttuja kaupunkielementtejä.

Liikuntakulttuuri on saanut uusia suuntauksia, jotka ilmenevät harrastajaryhmien yhteisöllisyyden muodoista. Tavanomaisen seuratoiminnan vaihtoehtoisena muotona esittäytyy vapaalaskijoiden seura, jossa ei ole valmentajia. Vapaalaskijoiden seuran toiminta ja organisoituminen on esimerkki uudenlaisesta seuratyypistä, jossa kilpaurheilu ja vapaamuotoinen liikunta kohtaavat sulassa sovussa. Uutta seuratyyppeä voidaan nimittää urheilullis-kulttuuriseksi seuratyypiksi.

Asiasanat: liikuntakulttuuri, hiihtokeskukset, laskettelu, yhteisöllisyys, alakulttuurit

SISÄLLYS

JOHDANTO	4
1.1 KUNNON KILPAILUA	8
1.2 AIKAMME LIIKUNTAKULTTUURI	10
2 LAJIEN KEHITYS	14
2.1 ALPPIHIIHTO	14
2.1.1 Alppihiihto Suomessa	15
2.2 LUMILAUTAILU.....	16
2.2.1 Lumilautailu Suomessa.....	18
3 MATIN MÄESTÄ STREETILLE.....	20
3.1 HIIHTOKESKUS.....	22
3.2 SUURMÄKI.....	23
4 YHTEISÖLLISYYS JA ALAKULTTUURIT	25
4.1 ALAKULTTUURI.....	25
4.2 MIKROKULTTUURIT.....	27
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	28
5.1 TUTKIMUSONGELMAT	28
5.2 TUTKIMUSAINEISTO	29
5.3 TUTKIMUSMENETELMÄ.....	30
5.4 AINEISTON ANALYSOINTI JA RAPORTOINTI.....	31
6 RYHMÄN RAKENNE	33
6.1 PANNUKERHO.....	33
6.2 HIIHTOKOULU	35
6.3 VAPAAALASKIJAT	37
7 YHTEISÖLLISYYDEN TUNNUSMERKIT	39
7.1 VÄLINEFRIIKIT TAITURIT	39
7.2 MONIKULTTUURISET OPETTAJAT.....	45
7.3 TYYLIÄ JA TAITOA FIILISPOHJALTA	53
8 TOIMINTA.....	66
8.1 REVIIRIT RYHMÄN MUKAAN.....	72
8.2 SUHDE HIIHTOKESKUKSEEN JA AJATUKSIA TULEVAISUUDESTA	77
9 URHEILULLIS-KULTTUURILLISTA SEURATOIMINTAA.....	82
LÄHTEET.....	92

JOHDANTO

Laajavuori on kantanut harteillaan monet voitot ja tappiot niin laduilla, hyppymäessä kuin rinteilläkin. Se on myös antanut Jyväskylän asukkaille ja vierailijoille unohtumattomia kokemuksia ja arkisia liikunnan iloja. Ennen kaikkea Laajavuori tarjoaa puitteet kirjavalle joukolla eri lajien harrastajia ja harrastajaryhmiä.

Vuonna 2002 Laajavuori vietti 40-vuotisen olemassaolonsa juhluvuotta. Neljänkymmenen vuoden aikana keskus on kehittynyt ja laajentunut yhden hiihtohissin ja hyppymäen kokonaisuudesta hiihtokeskukseksi, joka valittiin vuonna 2002 vuoden kaupunkikeskukseksi (Skimbaaja 2002, 40). Hiihtokeskuksen rinteille on syntynyt uusia harrastajia rinnelajien ja välineiden kehityksen myötä. Vapaalaskusta käytettävä englanninkielinen termi ”new school skiing” kuvaa oivallisesti 90-luvun puolivälissä alkanutta murrosta, joka synnytti kokonaan uuden laskettelu lajimuodon lumilautailun vanavedessä. Samoihin aikoihin tulivat markkinoille myös ensimmäiset tiimalasisukset, jotka muuttivat laskettelu luonnetta lopullisesti.

Olen asunut koko elämäni Laajavuoren juurella. Tuo pieni mäennyppylä, sen rinteet, hyppymä ja sitä ympäröivät metsät ja ladut ovat käyneet itselleni tutuiksi, kuten lukuisille muillekin tämän kaupungin asukkaille ja vieraille. Se on vaikuttanut harrastuksieni valintaan ja antanut mahdollisuuksia toteuttaa erilaisia lajeja ja liikunnan muotoja. Kiinnostukseni lasketteluun eri muodoissaan on antanut kipinän tälle tutkimukselle. Erilaisten harrastajaryhmien tarkasteleminen auttaa ymmärtämään paremmin lajin sisällä vallitsevia alakulttuureja. Laskettelu on monimuotoisuudessaan ainutlaatuinen laji, jonka monipuolisuus on nähtävissä myös lajin harrastajaryhmissä. Tämän tutkimuksen tarkoitus on kasvattaa tuota ymmärrystä tutkimalla yhden hiihtokeskuksen harrastajaryhmiä.

Tutkielmani tarkastelee kolmea erilaista Laajavuoren hiihtokeskuksessa toimivaa harrastajaryhmää, niissä esiintyviä rinnekulttuureja ja yhteisöllisyyden

ilmentymisen muotoja. Tutkimuksen aineisto koostuu kuudesta näiden harrastajaryhmien jäsenille tehdystä teemahaastattelusta.

Tutkielman alussa tarkastellaan liikuntakulttuurin muutosta yleisellä tasolla, jonka jälkeen edetään yksityiskohtaisempaan lajien kehityksen ja Laajavuoren liikuntapaikkojen vaiheiden kartoittamiseen luvuissa 2 ja 3. Neljäs luku käsittelee yhteisöllisyyden ja alakulttuureiden teoriaa. Laajavuoren harrastajaryhmät ovat mikrokulttuureja, joiden toiminnassa heijastuu myös erilaiset alakulttuurit. Tutkimuksen toteutus – luvun jälkeen seuraa aineiston raportointi ja analysointi luvuissa 6–8. Raportointi etenee pääasiallisesti teemahaastattelussa käytettyjen teemojen mukaan. Kuudes luku esittelee harrastajaryhmät ja niiden rakenteellisen muodon. Luvussa seitsemän siirrytään varsinaisesti haastatteluaineistoon ja tarkastellaan yhteisöllisyyden tunnusmerkkejä ryhmäkohtaisesti. Kahdeksannessa luvussa käsitellään ryhmien toimintaa, suhdetta hiihtokeskukseen ja miltä haastateltavat arvelevat ryhmänsä tulevaisuuden näyttävän. Pohdinnassa kokoan tutkielman tulokset ja analysoin niitä hieman tarkemmin. Pohdinnan lopussa esitän vielä omia ajatuksiani jatkotutkimusaiheista ja rinnekulttuurien tutkimuksesta.

1 LIIKUNTAKULTTUURIN MUUTOS

Liikuntaa, siihen liittyviä ilmiöitä ja kulttuuria on tutkimuksissa lähestytty useilta eri suunnilta. Liikuntaharrastuksia ja harrastuneisuutta, naisten asemaa urheilussa, urheilun yhteiskunnallisia merkityksiä, tasa-arvoa ja lukuisia muita liikuntakulttuuria ja sen muutosta peilaavia tutkimuksia on aikojen saatossa saatettu julkisuuteen. Itse asiassa lähes kaikki liikuntaa ja urheilua koskevat tutkimukset voidaan jollain tapaa liittää liikuntakulttuuriin tai ainakin tulkita niitä liikuntakulttuurin ja sen mahdollisen muutoksen kontekstissa.

Urheilukäsitykset voidaan jakaa liikuntakulttuurissa kahteen erilaiseen ideologiaan (Heinilä 1974, 207). Kilpailukorosteinen urheilukäsitys painottaa tuloksia, saavutuksia ja kilpailua. Sille osittain vastakohtaisena vaihtoehtona on nk. ihmiskeskeinen urheilukäsitys, jota voidaan kutsua myös humaniksi urheilukäsitykseksi. Humaani urheilukäsitys korostaa tulosten ja saavutusten sijaan ihmisen ja hänen tarpeidensa huomioimista liikunnassa ja urheilussa. Näiden suuntausten erot selkiytyvät vertailussa, jonka Heinilä on tehnyt. (Heinilä 1974, 207–208)

TAULUKKO 1 Kilpailukorosteisen ja humanistisen urheilukäsityksen erot.

<i>Kilpailukorosteinen urheilukäsitys</i>	<i>Humanistinen urheilukäsitys</i>
Saavutus tärkeintä	Harrastus tärkeintä
Suoritusten vertailu	Suoritus sellaisenaan tarkoitus
Kilpailu tärkein kannuste	Liikunta sinänsä kannusteena
Erikoistuneisuus	Monipuolisuus
Yleiset ja yhtäläiset säännöt mukaan	Edellytysten ja tarpeiden mukaan
Parhaat ja kyvykkäimmät etuoikeutettuja	Jokaisella samat oikeudet

(Heinilä 1974, 208)

Nämä urheilukäsitykset ovat vaikuttaneet myös liikuntasuunnitteluun ja -politiikkaan. Tällä saralla ne eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan toimivat toisiaan täydentäen. Liikuntasuunnittelussa kilpailukorostainen urheilukäsitys tuottaa normitettuja kilpailupaikkoja, joita voidaan käyttää kilpaurheilun tarpeisiin. Humanistinen liikuntasuunnittelu voidaan määritellä olevan suunnittelua ihmistä varten. Molemmat suuntaukset näyttäytyvät myös Laajavuoren suunnittelussa. (Heinilä 1974, 207) Hyppyrimäet edustavat selkeästi kilpailukeskeistä urheilukäsitystä, kun taas *Kansanrinteen* nimikin kertoo sen käyttötarkoituksista.

Suomalaisen liikuntakulttuurin historia jakautuu kahteen vaiheeseen. Vanhamuotoiseen liikuntakulttuuriin kuului perinteitä noudattavia pelejä, leikkejä ja kansantansseja. Liikunta liittyi tuolloin vahvasti jokapäiväiseen elämiseen ja suuri osa liikunnasta oli työntekoa ja logistiikkaa; liikkumista paikasta toiseen. Varsinaista liikuntaharrastamista ei tuon ajan yhteisöstä ole voitu erottaa. Voimainkoetukset ja erilaisten temppujen suorittaminen oli kuitenkin miesväen suosiossa ja vahvasti sidoksissa agraarikulttuuriin. Varhaisen suomalaisen liikuntakulttuurin muutos alkoi 1830-luvulla. Silloin tulivat Suomeen ensimmäiset vaikutteet nykyaikaisesta liikuntakulttuurista. Kouluvoimistelun esimerkkiä otettiin Ruotsista ja myöhemmin Saksasta. Sata vuotta myöhemmin 1930-luvulle tultaessa liikuntakulttuuri oli nykyaikaistunut ja järjestäytynyt ja liikunnasta alkoi muotoutua urheilua kilpailutoiminnan myötä. (Kärkkäinen 1986, 29–30)

1900-luvun alussa seuratoiminta oli vielä alkutekijöissään. Ensimmäiset urheiluseurat olivat säätyläisten perustamia. Urheilun mittavampi järjestäytyminen edellytti rahvaan voimakkaampaa kiinnostumista urheilusta. Säätyläisajoilta peräisin ollut jaottelu rahvaaseen ja herrasväkeen näkyi urheiluseurojen muodostumisessa. Työläisurheilu järjestäytyi omiksi seuroikseen ja erilaiset urheiluseurat olivat usein osa muiden järjestöjen toimintaa. Urheilukentän jakautuminen porvarilliseen SVUL:ään ja sosialistiseen TUL:ään tapahtui lopulta kansalaissodan laukaisemana. Tosin SVUL perustettiin jo vuonna 1906 (Laine 1993, Ahon & Niinistön 1996 mukaan).

Itkonen kuvaa tätä kautta järjestökulttuurin kaudeksi, joka ajoittuu 1900-luvun alusta 1930-luvulle. (Itkonen 1996, 215–219)

Itkonen on jaksottanut liikunnan organisoitumisen ja seuratoiminnan kaiken kaikkiaan neljään jaksoon. 1) Järjestökulttuurin kausi (1900–1930), 2) Harrastuksellis-kilpailullinen kausi (1930–1960), 3) Kilpailullis-valmennuksellinen kausi (1960–1980) sekä 4) Eriytyneen toiminnan kausi (1980-luvulta nykypäivään). (Itkonen 1996, 215)

Harrastuksellis-kilpailullisen kauden ominaispiirteitä olivat liikuntapaikkojen, seurojen ja harrastusmahdollisuuksien määrän kasvu. Myös kunnallinen liikuntapolitiikka vahvistui. Tämä muutos edesauttoi liikuntapaikkojen rakentamista, mutta jakoi samalla liikuntapalvelut kahteen kerrokseen: kaupunkien runsaudensarveen ja maaseudun askeettisuuteen. Lajien määrän kasvun myötä myös kilpailu valtion ja kuntien tukirahoista kasvoi. (Itkonen 1996, 222; Itkonen 2000, 20–21) Omalle tutkimukselleni tärkeintä on liikuntakulttuurin ja sen muutosten tarkastelu 1960 – luvulta eteenpäin, jolloin liikuntakulttuuri alkoi vähitellen muuttua kohti eriytynyttä liikuntakulttuuria.

1.1 Kunnan kilpailua

1960-luvulla tapahtui suomalaisessa liikuntakentässä merkittäviä muutoksia, jotka heijastuvat myös Laajavuoren vaiheista. Kärkkäinen tuo ilmi artikkelissaan, että tuolloin alettiin tiedostaa liikunnan vaikutus ihmisten hyvinvointiin, mikä alkoi muuttaa liikuntarahoituksen suuntaamista. Myös seuratoiminta koki muutoksia tuona aikana. (Kärkkäinen 1986, 40)

Liikuntasuunnittelussa 1960-luvun lopulla tehtyjen ratkaisujen tuloksena urheiluseurat ja niiden toimijat saivat uudenlaisen roolin. Kunnallinen liikuntasuunnittelu antoi enemmän vastuuta ja päätösvaltaa liikuntapaikkojen suunnittelusta seuraväelle, jonka myötä he pääsivät vaikuttamaan vahvasti liikuntapaikkojen rakentamiseen (Itkonen 1996, 223). Tästä yhtenä huomion

arvoisena seikkana voidaan pitää Laajavuoren alkuhistoriaa, jossa Jyväskylän hiihtoseura ry:llä eli JHS:llä on ollut merkittävä asema (Kaskinen 2002, 124). Kilpailuorientoituneet seurat keskittyivät omien tarpeidensa mukaisten suorituspaikkojen rakentamiseen. Resurssien ollessa rajalliset, tämä aiheutti kilpailua sekä kuntoliikunnan ja kilpaurheilun välillä, että eri lajien kesken. (Itkonen 1996, 223)

Kilpaurheilun ehdoilla toteutettu liikuntarakentaminen näkyy Suomen liikuntapaikoilla edelleenkin. Sen merkit ovat vahvasti näkyvillä myös Jyväskylän Laajavuorella, jonka rakentamisessa on otettu huomioon erityisesti kilpahiihdon tarpeet. Laajavuoren latuverkostoa kuvaa hyvin seuraava lainaus: *”Laajavuoren hiihtokeskus on toimiva kilpa- ja kuntourheilupaikka. Vaativien maastojensa vuoksi siellä on voitu järjestää monet SM-hiihdot ja arvokisojen kovat karsintakilpailut. Tavalliselle kuntoilijalle Laajavuoren maastot ovat rankat, mutta tiheästä latuverkostosta löytyy helpompiakin reittivaihtoehtoja”* (Laitinen 1997, 180).

Kilpailullis-valmennuksellisen kauden yksi piirre oli tiedon ja tieteen aseman vahvistuminen valmennuksessa ja muussakin seuratoiminnassa. Huippuvalmennus hyödynsi eri tieteenalojen osaamista pyrkimyksissään parempiin tuloksiin. Myös seurojen oli kehitettävä organisaatiotaan ja toimintaansa vastaamaan kilpailua. 1970-luvulla jakautui valmennusprosessi kahteen jaksoon, jotka olivat nuorisovalmennus ja huippuvalmennus. Myös lasten ja nuorten kilpailujärjestelmät muotoiltiin uudelleen vastaamaan paremmin kilpaurheilun vaatimaa kykyjenetsintää. (Itkonen 1996, 224–225; Itkonen 2000, 22)

Vaikka Laajavuoren hiihtokeskuksen rakentamista yhtenä ajavana motiivina olikin ajatus turisteja massoittain houkuttelevasta virkistysalueesta, voidaan taustalta löytää myös kilpaurheilu vahvana vaikuttajana (Laitinen 1997, 180). Sen läsnäolosta viestivät myös rinteiden ja latujen nimet, joissa kilpailu vilahtelee tämän tästä (kilparinne, kilpakymppi jne.). Laajavuoren hiihtokeskuksen alkuvuodet ajoittuvat aikaan, jolloin kilpaurheilu vahvisti asemiaan, mutta myös kuntoliikunta alkoi nostaa päätään. Epäilen kuitenkin

kilpaurheilun näyttäytyvän suuremmissa roolissa etenkin Laajavuoren julkikuvan muodostamisessa. Oman näkemykseni mukaan kilpailutoiminta on vähentynyt Laajavuoren rinteiltä, eikä hiihtostadionillakaan ole kannustushuudot kaikuneet entiseen malliin. Oletettavasti seurojen asema ja toiminta Laajavuoren hiihtokeskuksen yhteydessä on muuttunut vuosien varrella ja tänä päivänä omiin kokemuksiini perustuen se on vähentynyt huomattavasti, tai siirtynyt jonnekin toisaalle.

1.2 Aikamme liikuntakulttuuri

Nuorisokulttuuri on muuttunut merkittävästi viimeisten vuosikymmenten aikana ja urheilun saralla on syntynyt uusia lajeja ja näiden mukana uusia nuorisokulttuurin suuntauksia. Esimerkiksi lumilautailun parissa on lajista muotoutunut nuorille kulttuurisen merkityksenannon väline (Hasanen 2001). Tämä näkyy myös Laajavuorella nuorten mukaantulona liikuntapaikkojen suunnitteluun ja ideointiin. Yhdeksi hypoteesiksi voinkin asettaa sen, että Laajavuoren kansalaistoimijat ovat muuttuneet urheiluseurojen aktiiveista kohti nuoria yksilöitä, joilla ei toimintansa organisoijana ole välttämättä urheiluseuraa tai yhdistystä. He toimivat kyllä oman lajinsa edistämiseksi, mutta täysin omaehtoisesti. Tästä muutoksesta saattaakin kehkeytyä yksi mielenkiintoisimmista painopisteistä tutkimukselleni, koska se heijastelee luultavimmin myös yleisen liikuntakulttuurin ja nuorisokulttuurin muutoksia.

Ilmiö, jota voidaan nimittää liikuntakulttuurin eriytymiseksi, alkoi 1980-luvulla liikuntakentän laajentumisen myötä. Järjestötasolla tapahtuneet muutokset toivat mukaan uudenlaisia seuroja ja organisaatioita. Ilmasen ja Itkosen (2000, 26) seuratypologia selvittää osaltaan organisatorista muutosta seuratasaolla. Siinä seurat on jaettu urheilullis-suorituksellisiin ja sosio-kulttuurisiin seuroihin. Urheilullis-suoritukselliset seurat ovat jollakin tavalla urheilun kilpailujärjestelmissä mukana. Sosio-kulttuurillisissa seuroissa kilpaileminen on täysin toissijaista. Tällaisissa seuroissa liikunnan lähtökohdat ovat vahvasti yhteisöllisyydessä, tai vaikkapa terveydellisissä seikoissa. (Ilmanen & Itkonen 2000, 24–26) Liikuntakulttuuria 1980-luvulla kuvaa myös markkinoiden ehdoilla

toimivan liikunnan kasvu. Laskettelun saralla myös seuratoiminta koki laman, sillä vain pieni osa harrastajista kuului paikalliseen pujotteluseuraan. (Niemi 1999, 29)

Järjestäytyneen liikuntakentän muutosta kuvastaa hyvin lumilautailun organisaatiovastaisuus ja taistelu suuria järjestöjä, kuten FIS:ä (Fédération Internationale de Ski) vastaan. Osa maailman parhaimmiston kuuluneista lumilautailijoista boikotoivat vuoden 1998 talviolympialaisia Naganossa, jossa laji oli ensimmäistä kertaa mukana virallisena kilpailulajina. Lautailijat eivät kokeneet FIS-organisaatiota omakseen, koska heillä oli oma organisaationsa ISF (International Snowboard Federation), joka järjesti lumilautailun maailmancup kiertueen. FIS oli kaiken lisäksi hiihtolajien kattojärjestö ja lumilautailu oli harrastajiensa mielestä jotain täysin muuta kuin hiihtolaji. Lumilautailu halusi pysyä urheilun alakulttuuri-ilmiönä ja olympialaiset edustivat koko voimallaan urheilun normitettua valtakulttuuria. (Howe 1998, 153–156) Lumilautailun parissa on edelleenkin havaittavissa muista kilpaurheilulajeista poikkeavaa henkeä. Jos muissa lajeissa olympialaiset ovat arvostetuin ja korkein mahdollinen taso, jonka urheilija voi saavuttaa, niin lumilautailijalle korkeinta mahdollista tasoa merkitsee kilpailemisen lopettaminen ja keskittyminen täysin lumilautailuelokuvissa esiintymisen ja valokuvaussessioiden pariin. Tietyllä tapaa samanlainen ilmiö on havaittavissa taitoluistelun parissa, jossa kilpaluistelijat siirtyvät ammattilaisjälle kilpailu-uransa jälkeen. Tosin lumilautailussa on mahdollista siirtyä ”ammattilaiseksi” ilman kilpailemistakin. Lumilautailun parissa arvostetuimmat kilpailut ovat kutsukilpailuja, joihin vain parhaimmat ja arvostetuimmat laskijat pääsevät osallistumaan. Maailmancup-kiertue ei näihin kilpailuihin kuulu, vaan toimii vain yhtenä mahdollisena väylänä suurempaan menestykseen.

Itkonen (1996) esittelee liikuntakulttuurin muutosta Heinemannin ajatuksiin viitaten. Eriytyneen toiminnan kaudelle tyypillistä ovat dynaamisesti kasvavat liikuntamarkkinat. Liikunnasta ja urheilusta on tullut kauppatavaraa ja lisääntyvä kaupallisuus vaatii sopeutumiskykyä. Liikunnan ja urheilun yhteisöllisyys rikkoutuu entisestään liikuntakulttuurin eriytymisen myötä. (Itkonen 1996, 226–228) Markkinat muovaavat yhä vahvemmin liikuntakulttuuria ja rahasta on jo

tullut motivaation lähde myös lumilautailun ja laskettelun saralla. Eritoten tämä näkyy kilpailuissa, joissa rahapalkinnot ovat tulleet mukaan houkuttelemaan paikalle parhaita laskijoita. Maailmalla palkintorahat liikkuvat parhaimmillaan kymmenissä tuhansissa euroissa (Howe 1998, 155). Rahakilpailuja on järjestetty myös kotimaan rinteillä ja Laajavuoressakin.

En usko rahan olevan loppujen lopuksi kovinkaan vahva vaikuttaja tavallisten harrastajien keskuudessa. Liikuntamotiivit näyttävät johtavan meidät vääjäämättä luontoon ja ulkona olemiseen. Tämä näyttää olevan motiiveista suurin ja vahvin (Telama 1986, 151–161). Jyväskylän hiihtotapahtumat ja kilpailut sijoittuivat vuosikausien ajan Taulumäen hyppymäen juurelle, josta reitti vei kohti Laajavuorta, joka tuolloin oli vielä koskematon rinne (Sironen 1993, 154–155). Laajavuorella oli erityinen maine hurjien laskujensa vuoksi. Näistä kuuluisimpana nk. linjalasku, jonka nimi tuli siitä, että se kulki kaupungin ja maalaiskunnan rajaa (Sironen 1993, 154–155; Kaskinen 2002, 123). Laajavuoren muodot ja maisemat ovat jo kauan olleet erityisessä maineessa ja kunnioituksessa.

Esa Sironen (1993) mukaan nykyiset käsityksemme luonnosta ovat kulttuurihistoriamme tulosta. Mikä sitten houkuttelee meitä luontoon ja metsiin, laduille ja rinteille? Onko sekin kulttuurihistoriamme tulosta? ”Tuntuu kuin meitä vetäisi metsänreunaan jokin kummallinen, syvä tunnelataus”, kuten Sironen asian ilmaisee (Sironen 1993, 155).

Aikuisväestön liikuntaharrastuksista suurin osa tapahtuu luonnossa. Luonto tarjoaa virikkeitä ja virkistystä arjen harmauden keskellä. Esimerkiksi hiihdossa luonto on ihmisille tärkeämpi motiivi kuin missään muussa lajissa (Telama 1986, 162–169).

Nykypäivän liikuntakulttuurista voidaan käyttää termiä eriytynyt liikuntakulttuuri. Kilpa- ja huippu-urheilun lisäksi voidaan nimetä kuntoliikunta, kaupallinen liikunta ja vaihtoehtoinen liikunta. Kyse on siis erilaisista liikuntakulttuureista, joita yhteiskunnassamme esiintyy. Kuntoliikuntaa harrastetaan vastapainona työelämälle, joka vähäisessä fyysisyydessään ei riitä pitämään kuntoa yllä.

Raskaan työn tekijät taas voivat harrastaa elvyttävää ja rentouttavaa liikuntaa työnsä rasitusten vastapainoksi. (Itkonen & Nevala 1991, 18)

Nykyisessä kulutusyhteiskunnassa liikunnasta ollaan myös valmiita maksamaan. Liikunnassa kuluttaminen merkitysten antajana voi esiintyä esimerkiksi pröystäilyinä kalliilla välineillä tai tietotaidolla, joiden avulla pyritään erottautumaan tavallisesta rahvaasta ja kokea paremmuutta. Toisaalta oman identiteetin rakentamista ja mielekkyyttä elämään voidaan hakea vaihtoehtoisesta liikunnasta. Tällaista voi olla esimerkiksi jooga tai vatsatanssi, joiden avulla haetaan fyysisen lisäksi myös henkistä eheytymistä. (Itkonen & Nevala 1991, 18)

Myös urheiluseurat ovat eriytyneet ja nykyään voidaan tunnistaa useita erilaisia seuratyyppejä. Itkosen ja Nevalan (1991) seuratyypittelykaavio listaa kuusi erilaista seuratyyppeä, jotka toimivat urheilullis-suorituksellisella ja sosio-kulttuurisella tasolla.

TAULUKKO2. Urheiluseuratyypittely

URHEILULLIS-SUORITUKSELLISET SEURATYYPIT

A. Julkisuus- markkinallinen huippu- urheiluseura	B. Kilpailullis- kasvatuksellinen seura	C. Liikunnallis- harrastuksellinen seura
D. Yhteisöllis- elämyksellinen seura	E. Alueellis-liikunnallinen seura	F. Kasvatuksellis- sosiaalinen seura

SOSIO-KULTTUURISET SEURATYYPIT

(Itkonen & Nevala 1991, 22)

Liikunnanharrastajat ohjaavat seuratoimintaa odotustensa ja mielenkiinnonkohteidensa kautta. Kilpailutoiminnan ohella on järjestettävä myös ei-kilpailullista toimintaa, koska kaikki eivät halua kilpailla. Vapaamuotoisten sosio-kulttuuristen liikuntaryhmien toiminta ei aina edes tarvitse urheiluseuran kaltaista organisaatiota tai päätöksentekojärjestelmää. Ne voivat toimia myös seuratoiminnan ulkopuolella. (Itkonen & Nevala, 22–23)

2 LAJIEN KEHITYS

Lajit, joita hiihtokeskuksessa harjoitetaan, ovat varsin nuoria verrattuna moniin muihin liikunnan muotoihin. Näistä uusin tulokas on lumilautailu, joka tuli suomeen vasta 80-luvun puolella. Laskettelu ja mäkihyppy ovat hieman iäkkäämpiä, mutta eivät nekään vielä vanhuksia. Lajien kehitys on ollut huimaa ottaen huomioon niiden lyhyen historian. Kehityksen voisi olettaa olevan seurausta lajien teknisestä luonteesta niin välineiden kuin itse tekemisenkin näkökulmasta. Viimeaikojen suurimmat muutokset ovat tapahtuneet uusien alakulttuurien muodostumisena, jotka ovat luoneet jopa uusia lajimuotoja ja välinekehitystä. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat twintip-sukset, joissa molemmat päät ovat käyristetty mahdollistaen laskemisen ja hyppäämisen etu- ja takaperin. Kyseisten lajien historiaa tarkastelemalla voidaan todeta, että lumilautailu ja alppihiihto ovat omalla kehityksellään ja innovaatioillaan antaneet virikkeitä myös toisilleen.

2.1 Alppihiihto

Alppihiihto - tuttavallisemmin laskettelu – on saanut alkunsa Norjassa Telemarkin maakunnassa. Vuoristoseudulla asuneiden maanviljelijöiden talvet olivat hyvää aikaa harjoittaa erilaisia ajanvietteitä, kuten hiihtämistä ja mäkien laskua. Telemarkin maanviljelijät kehittivät oiviksi suksitaitureiksi takapihojensa jyrkillä rinteillä ja kehittivät vähitellen tekniikan, jolla vauhtia voitiin hallita rinteillä. Tekniikka on nykyaikaisen Telemark-hiihdon perusta. Tätä varten piti kuitenkin kehittää side, joka antoi hiihtäjälle paremman kyvyn hallita suksiaan. Nk. Telemark-siteen keksijä on norjalainen Sondre Norheim, telemarkilainen maanviljelijä hänkin. Norheim kehitti 1850-luvun alussa siteen, joka mullisti hiihtämisen. (Lund 1996)

Sana telemarkilaisista hiihtotaitureista levisi ympäri Norjaa ja heidän tekniikkansa levisi ympäri maata. Hyppäämisestä eli ”mäkihypyystä” tuli erillinen kilpailumuoto ja 1866 järjestettiin Telemarkin maakunnassa alueelliset kilpailut, jotka Norheim voitti. 1800-luvun loppupuolella suksien kehitys ja kehittäminen

jatkui Norjassa. Matkustamisen lisääntyessä myös norjalainen hiihtotaito levisi vähitellen Eurooppaan. (Lund 1996)

Nykymuotoisen alppihiihdon isänä pidetään itävaltalaista Mathias Zdarskya, joka kehitti auraustekniikan ("the stem"). Hän alkoi pitää viikonloppuisin hiihtokoulua Lilienfeldissä, opettaen tekniikkaansa halukkaille ihmisille. Zdarsky kirjoitti myös kirjan, joka käsitteli tätä tekniikkaa, nimeltään Lilienfelder Ski lauf-Technik 1896. (Lund 1996)

Varsinainen askel hiihtämisestä, tai "vuoristohiihdosta" (ski mountaineering) kohti laskettelua tapahtui brittiläisten laskettelijapioneerien, erityisesti Arnold Lunnin toimesta (Briandt, Wall & Åhréus 1967; Lund 1996). Ensimmäinen kilpailu oli nimeltään The Robert of Kandahar Challenge Cup vuonna 1911. Kilpailijat laskivat merkitsemätöntä reittiä vuorelta alas kelloa vastaan, mutta reitin vaativuus pakotti osanottajat käyttämään taitojaan myös vauhdin hillitsemiseksi (Lund 1996). Kilpailu on edelleen olemassa ja nykyisin tapahtuma tunnetaan Arlberg-Kandahar nimisenä. Kilpailu järjestetään edelleen vuosittain ja sitä pidetään yhtenä vaativimmista syöksylaskukilpailuista legendaaristen Kitzbühelin ja Wengenin ohella.

Kaksikymmentäluku oli talviurheilulle merkittävä vuosikymmen. Ensimmäiset talviolympialaiset pidettiin Chamonixissa 1924, tosin hiihtolajeista vain mäkihyppy ja maastohiihto olivat FIS:n virallisina kilpailulajeina. Kyseisissä kilpailuissa norjalaiset hiihtosankarit olivat lähes lyömättömiä. Ensimmäisiä hiihtohissejä rakennettiin Euroopassa ja laskettelijat saattoivat unohtaa työlään kiipeämisen päästäkseen laskemaan saman mäen alas. (Lund 1996)

2.1.1 Alppihiihto Suomessa

Laskettelu tuli Suomeen Norjasta siellä lomailleiden eteläsuomalaisten mukana 1930-luvulla. Etelä-Suomen vähäisten mäkien takia uuden lajin harrastajat alkoivat kuitenkin pian etsiä parempia ja suurempia mäkiä, joissa lajia pystyisi harrastamaan. Etsinnät ulottuivat etenkin Pohjois-Suomeen ja Tunturi-Lappi

onkin nykyään tunnettu maamme merkittävimmistä laskettelukeskuksista. Vähitellen keskuksia on rakennettu myös eteläisemmän Suomen vaarojen rinteisiin ja tehty jopa täytemaasta luonnonmäkien puuttuessa. (Vuolle & Puronaho 1986, 125)

Toisen lähteen mukaan laskettelu rantautui Suomeen Erkki Penttilän mukana, joka toi uuden lajin mukanaan Kanadasta vuonna 1933. Samana vuonna rakennettiin Suomen ensimmäinen laskettelurinne Kauniaisiin, joka on yhä toiminnassa. Innostus uuteen lajiin oli nousussa ja vuonna 1934 pidettiin ensimmäiset pujottelukilpailut Kuopiossa. (Briandt ym. 1967)

Suomalainen lasketteluharrastus on siis kulkenut etelän kautta pohjoiseen ja takaisin, mutta Keski-Suomessa on tehty tärkeää pioneerityötä etenkin hiihdonopetuksen ja freestylehiihdon saralla. Näiden kummankin lasketteluosa-alueen kehtona on vuodesta 1963 eteenpäin toiminut Laajavuoren hiihtokeskus Jyväskylän sydämessä. Laajavuoren maastoista on aikojen saatossa noussut maailman tähdeksi mäkihyppääjien ja hiihtäjien lisäksi lukuisia maajoukkueen freestylehiihtäjiä. Laajavuoren hiihtokoulu on vanhin Suomen hiihdonopettajat ry:n eli SHORY:n jäsenseura.

2.2 Lumilautailu

Lumilautailun historia on varsin nuori, mutta siitä on nuoresta iästään huolimatta tullut merkittävä nuorisokulttuurillinen ilmiö. Lajille ominainen piirre on juuri sen suosio nuorison ja nuorten aikuisten parissa. Lumilautailun yhteydessä puhutaan myös elämäntavasta. Etenkin harrastajat kokevat lajinsa olevan enemmän kuin pelkkää urheilua ja liikuntaa (Hasanen 2001).

Lumilautailun juuret ovat lainelautailussa, rullalautailussa ja laskettelussa. Lainelautailu on kuitenkin kaiken alku ja juuri, sillä siitä kehittyi ensin rullalautailu, kun laudan pohjaan keksittiin kiinnittää rullaluistinten renkaat. 1960-luvulla lainelautailu eli surffaaminen oli erittäin suosittu laji Yhdysvalloissa ja surffaamisen nostattama aalto pyyhki myös yli alueiden, joissa talvet olivat

lumiset kuten Michiganissa. Yksi suurimmista intoilijoista oli Sherman Poppen. Hän keksi jouluaattona 1965 rakentaa tyttärilleen mäenlaskuvälineet, joissa minisuksen kärkeen oli kiinnitetty naru, jota käytettiin apuna tasapainoilussa yhdellä suksella laskettaessa. (Areng & Willners 1995)

Tytöt innostuivat uudesta "lajistaan" ja sana levisi nopeasti kylän muiden nuorten korviin. Pian muutkin olivat päässeet kokeilemaan tätä vahingossa syntynyttä uutta villitystä ja Sherman huomasi tilaisuuden tienata hieman uudella keksinnöllään. Hänen vaimonsa oli ristinyt lajin snurffaukseksi lyhenteenä snowsurfingista ja pian herra Sherman alkoi rakentaa näitä lumisurffilautoja autotallissaan. Kysyntä kasvoi ja lähialueen urheilukaupat halusivat ostaa Shermanin tuotteita myytäväksi. Kysyntä kävi lopulta niin suureksi, että Sherman myi snurffilautojen valmistusoikeudet leikkikaluja valmistavalle yhtiölle, koska ei enää itse kyennyt valmistamaan tarpeeksi suuria määriä. Lautoja myytiin seuraavina vuosina yli 300 000. Sherman Poppenia pidetäänkin todellisena lumilautailun isänä. (Areng & Willners 1995)

Kesti kymmenen vuotta, ennen kuin lumilautailu kehittyi urheilulajiksi. Aikaisemmat laudat olivat olleet leikkikaluja, mutta nyt keksittiin lautojen valmistuksessa käyttää samoja tekniikoita kuin suksissakin. Lautojen laskuominaisuudet paranivat ja ensimmäistä kertaa laudoilla pystyttiin tekemään hallittuja käännöksiä. Tämän myötä erilaiset pujottelukilpailut tulivat myös osaksi lumilautailua. Monissa hiihtokeskuksissa oli lumilautailu pitkään kiellettyä. Varusteiden kehityttyä pääsivät lumilautailijat vähitellen myös hoidettuihin rinteisiin ja hiihtokeskuksiin. (Areng & Willners 1995)

Lumilautailun suurimpia vaikuttajia ovat olleet Tom Sims ja Jake Burton Carpenter. Sims on vaikuttanut etenkin lumilautojen kehittymiseen. Hän myös lanseerasi ensimmäiset laudat, joissa oli muovipohja ja teräskantit 1980-luvun alussa. Tom Sims rakensi myös ensimmäisen lumikourun eli halfpipen rullalautailun innoittamana vuonna 1983. Hänen yrityksensä Sims Skateboards kuului maailman suurimpiin rullalautavalmistajiin 1970-luvun lopulla. Rullalautailu vaikutti suuresti myös Simsin lumilautoihin. (Areng & Willners 1995; Howe, 1998)

Jake Burton Carpenterin ansiota on lumilautailun nykyinen suosio. Suuresti sanottu, mutta nimi Burton merkitsee monille edelleenkin sitä ainoaa oikeaa lumilautaa. Jake Burton on kunnostautunut lautojensa lisäksi etenkin lumilautailun edistäjänä. Hän työskenteli lujasti, jotta lumilautailu tunnustettaisiin urheilulajiksi. Kilpailujen järjestämisen lisäksi hän avusti rahallisesti lautailijoita, jotka kiersivät tekemässä lajia tunnetuksi. Burton snowboards on maailman suurin lumilautayritys. (Areng & Willners 1995)

Lumilautailun tuleminen laskettelukeskuksiin on merkittävä vaihe, sillä siihen liittyy myös paljon taistelua puolesta ja vastaan. Alkuvaiheessa lumilautailun turvallisuutta epäiltiin, mutta välineet kehittyivät ja nämä huolet väistyivät. Suurempaa erimielisyyttä lumilautailu aiheutti laskettelijoiden parissa, jotka aikaisemmin olivat hallinneet rinteitä täydessä rauhassa. Nyt mukaan tulivat lautailijat, jotka laskivat laajoin käänöksin rinteiden laidasta laitaa poiketen laskettelijoiden suosimasta tavasta laskea pääasiassa oikolinjaa tehden käänöksiä. Laskettelijat ärtyivät lumilautailijoiden kaahailusta ja kokivat heidän olevan vain tiellä. Viimekädessä kuitenkin raha ratkaisi, sillä laskettelu oli menettämässä suosiotaan 70-luvun buumin jälkeen ja lumilautailijat nähtiin uutena mahdollisena käyttäjäryhmänä hiihtokeskuksissa. (Howe 1998)

2.2.1 Lumilautailu Suomessa

Suomeen ensimmäiset lumilautailun harrastajat ilmestyivät 1980-luvun alulla, kun lehtien ja elokuvien innoittamat nuoret rakensivat ensimmäiset omatekoiset lautansa. Vuonna 1986 tuotiin Suomeen ensimmäinen tehdasvalmisteinen lumilauta ja lumilautojen maahantuonti aloitettiin pian tämän jälkeen. Suomen Lumilautaliitto ry. aloitti toimintansa 1988 toimien lajin kattojärjestönä. (Mentu 1995)

Kahdeksankymmentäluku merkitsi lumilautailulle pääsyä laajemmassa määrin kaupallisille markkinoille (Howe, 1998). Siitä lähtien lumilautailu on vaikuttanut suuresti suomalaistenkin laskettelukeskuksien toimintaan ja liikuntakulttuuriin. Lumilautailun ympärillä on kuohunut siitä saakka, kun ensimmäiset laudat

ilmestyivät hiihtokeskusten hissijonoihin. Näitä muutoksia ja lumilautailun tuomaa rinnekulttuuria on nähtävissä voimakkaasti myös Laajavuoren hiihtokeskuksen vaiheissa. Lumilautailu on vaikuttanut viimeisten kymmenen vuoden aikana merkittävästi myös lasketteluun innoittaen suksijat kehittämään uusia temppuja ja laajentamaan lajin repertuaaria uusien alalajien muodossa, joiden piirteet ja suorituspaikat ovat alun perin lumilautailijoiden keksimiä. Viimeaikoina on herätelty myös keskustelua lumilautailun siirtymisestä Hiihtoliiton organisaation alle. Vuonna 1993 lumilautailua harrasti 9 % laskettelukeskusten kävijöistä (Pasanen 1993, shky:en 1993 mukaan).

3 MATIN MÄESTÄ STREETILLE

Jyväskylässä liikuntapaikkoja on runsaasti. Vuonna 1987 liikuntamahdollisuuksia tarjosivat mm. kaksi urheilukenttää, viisi pallokenttää, kahdeksan tenniskenttäaluetta, kuusi jääkiekkokenttää, kahdeksan yhdistelmäkenttää, 13 kuntosalia, 32 liikuntasalia, liikuntahalli, jäähalli, neljä squash-hallia, tennishalli, kolme uimahallia, 15 rantauimalaa ja keilahalli. Osa näistä, kuten tennishalli hippoksella on purettu, mutta uusiakin liikuntapaikkoja on rakennettu. Jyväskylästä on muovautunut yksi maamme merkittävimmistä liikuntakaupungeista. (Raatikainen 1993, 22)

Jyväskylän kehitys liikuntakaupunkina jatkuu edelleen. Vuonna 2000 oli Jyväskylässä kaupungin liikuntasuunnitelman mukaan 229 liikuntapaikkaa. Pallokenttien määrä on kasvanut kymmeneen kappaleeseen, yhdistelmäkenttiä on yli kaksikymmentä, 14 kuntosalia, 46 liikuntasalia ja kaksi jäähallia. Muutos on ollut tähän asti kasvusuuntaista kaikkien liikuntamahdollisuuksien osalta. (Suomi 2000, 74–89)

Kasvusuuntainen kehitys on joutunut kuitenkin viime aikoina koetukselle, kun Jyväskylän liikuntatoimen budjettia aiotaan kiristää tulevalle vuodelle. Kaupunki on vaatinut liikuntapalvelukeskukselta käyttömaksujen korottamista 5–10 prosentilla ja liikuntapaikkojen kunnossapitoon tarkoitetut varat ovat tiukassa. Urheiluseurojen vuosittaisia avustuksia aiotaan pienentää 20 000 eurolla. (Mäntylä 2005, 34)

Jyväskylän kaupungin erityislaatuinen asema kansainvälisessä liikunta- ja terveysalojen osaamisessa on ehdottomasti tulevaisuudessakin vaikuttamassa kaupungin laajoihin palveluihin ja tarjontaan liikunnan saralla. Voidaan todeta, että jyväskyläläisille liikunta ja liikuntapaikat ovat merkittävä osa kaupungin kuvaa ja niiden asema jyväskyläläisten elämässä on vahva myös niihin liittyvien kokemusten ja merkitysten muodossa. Liikunta puhuttaa jyväskyläläisiä jatkossakin.

Laajavuoren hiihtokeskus on kehittynyt ja laajentunut viime vuosina. Rinteitä on sekä uudistettu, että rakennettu lisää. Suorituspaikat ovat muuttuneet uudenlaisten lajimuotojen mukana vastaamaan lumilautailijoiden ja laskettelijoiden toiveita. Erityisesti lumilautailun kasvava suosio 90-luvulla toi hyppyrit ja kaiteet rinteisiin. Laajavuoren rakentaminen on ollut vauhdikkaimmillaan 1960- ja 80-luvuilla. Tosin laajimmat projektit, kuten rinteiden ja hissien rakentaminen, on toteutettu pääasiassa 60-luvulla. Kaskinen (2002) on koonnut Laajavuoren rakennusvaiheet kronologiseen järjestykseen:

- 1961 Laajavuoren rakentaminen alkoi
  - 1962 Kilparinne, ensimmäinen hiihtohissi, hiihtohissi otettiin käyttöön 12.1.1963
  - 1965 90m:n Suurmäki, Kansanrinteen hiihtohissi
  - 1966 Kisakeskus avattiin
  - 1968 Vuorilammen sauna
  - 1970 Kolmas hiihtohissi
  - 1974 60m:n hyppymäki
  - 1978 Golf-harjoitusalue
  - 1980 30m:n Pikkumäki, neljäs hiihtohissi, luontopolku
  - 1982 Ampumahiihdon kilpailupaikka
  - 1984 Retkeilyhotelli Laajari, Suurmäen kahvion laajennus
  - 1986 Ampumahiihdon harjoittelupaikka ja maastoratsastusreitti
  - 1987 Kilparinteen huoltorakennus
  - 1988 Freestyle-rinteen hyppyri, asuntovaunualue
  - 1997 Aurinkorinne
  - 1999 Kuudes pujottelurinne
  - 2001 Mountain Cross Center
- (Kaskinen 2002, 148)

Lista ei ole aivan täydellinen, joten siihen on lisättävä seuraavat tarkennukset ja täydennykset:

- 1965 Kansanrinne valmistuu
- 1970 Länsirinne otetaan käyttöön
- 1974 Mäkihyppääjille avataan uusi 50 m:n hyppymäki

1989 Uusitut kilpaladut ja paranneltu latuverkosto otetaan käyttöön

1996 Lastenrinne avataan

2002 Junnupuisto

(Laajavuoren hiihtokeskus)

Uusimmat rakennustyöt ovat olleet kesäteatterin rakentaminen 2004 ja parhaillaan käynnissä oleva asuntovaunualueen laajennus, jonka on määrä valmistua 2006 kesällä.

3.1 Hiihtokeskus

Laajavuoren kaltaiset liikuntapaikat ovat Suomessa vielä varsin nuoria. Laajavuori oli yksi ensimmäisistä keskuksista Suomessa, joihin rakennettiin hiihtohissi. Rakennustyöt alkoivat vuonna 1961 ja kilparinne hiihtohisseineen valmistui vuonna 1962 (Laitinen 1997, 179; Kaskinen 2002, 148). Se oli pitkään Suomen eteläisin hiihtokeskus, johon tultiin tutustumaan aina pääkaupunkiseudulta saakka. Pian valmistumisensa jälkeen siitä tulikin maamme suosituin hiihtokeskus (Kaskinen 2002, 124). Vuonna 1964 koottiin ensimmäisen kerran valtakunnallisesti kattavaa tietoa liikuntapaikoista. Tuolloin Suomessa oli 62 hiihtorinnettä ja 292 hyppyrimäkeä. Hiihtolatuja ja -keskuksia oli saman taulukon mukaan tuolloin 406 kappaletta. Näistä vain hyppyrimäkien määrä on vähentynyt harrastamisen keskittyessä laadukkaampiin suorituspaikkoihin nk. ”kylämäkien” kustannuksella. Sen sijaan laskettelurinteiden määrän kasvu on ollut voimakasta. (Vuolle 1986, 245)

Lumilautailun ja laskettelun kehittyminen näkyy myös rinteissä. Rinteiden käyttö on muuttunut uusien lajien myötä ja pakottanut hiihtokeskukset kehittämään toimintaansa uusien harrastajien ja trendien mukana. Laajavuoressa muutosta on tapahtunut myös harrastajien ikäryhmien välillä. Harrastajapohja on muuttunut 90-luvun taitteessa. Kaudella 1986–1987 myytiin aikuisten kausilippuja 1010 kappaletta (34% myydyistä kausilipuista) ja lasten kausilippuja 1939 kappaletta (66%). Seuraavana kautena aikuisten kausilippujen myynti oli romahtanut 481 kappaleeseen (16%), mutta lasten

kausikortteja myytiin 2542 kappaletta (84%). Kauden 1988–1989 lipunmyynti jatkoi samaa linjaa; aikuisten kausiliput 431 kpl (15%) ja lasten kausiliput 2456 kpl (85%). Lapsista ja nuorista oli tullut Laajavuoren hiihtokeskuksen merkittävin harrastajaryhmä. (Pasanen 1993, liite 2.) Muutokset tapahtuvat kuitenkin verkkaisesti, kuten rakennusvaiheita kuvaavasta listasta voidaan päätellä; Lastenrinne valmistui vasta vuonna 1996. Aineistosta ei käy ilmi, mikä oli lastenlipun ikäraja tuolloin. Kaudella 2005–2006 lasten kausikortin voi ostaa 12-vuotiaat ja nuoremmat (Laajavuori).

3.2 Suurmäki

Jyväskylän maamerkinäkin toimiva suurmäki (K90) nimettiin Matin mäeksi vuonna 1988 Matti Nykäsen menestyksen kunniaksi Galgaryn olympialaisissa (Kaskinen 2002, 126). Suurmäki valmistui vuonna 1965 pian ensimmäisen pujottelurinteen ja hiihtohissin vanavedessä (Kaskinen 2002, 148). Sen rakentaminen ei ollut kuitenkaan helppo projekti, vaan vastoinikäymisiä oli vaivoiksi asti. Alastulorinne oli rakennettu liian hienosta maa-aineksesta, joka ei ollut kelvannut TVH:lle (tie- ja vesirakennushallinto, nykyisin tiehallinto) tientekoon. Se aiheutti alastulorinteen liejuuntumisen ja valumisen sulamisvesien mukana alas mäkimonttuun ja Vuorilampeen saakka. Mäki oli myös liian hurja monille hyppääjille ja 1966 mäessä sattui kuolemaan johtanut onnettomuus hyppääjän kokemattomuudesta johtuen. Kun Taulumäen 50 metrin harjoitusmäki purettiin 1966, jäivät Jyväskylän mäkimiehet ilman kunnollista harjoitusmäkeä. Tämä johti suurmäen käyttäjäkunnan vähenemiseen, koska vain parhaimmat ja rohkeimmat hyppääjät kykenivät mäessä turvallisesti harjoittelemaan. Kaupunginvaltuusto päätti vuosien odottelun jälkeen keskisuuren harjoitusmäen rakentamisesta Laajavuoreen, joka valmistui lopulta vuonna 1974. (Laitinen 1997, 178–181)

Alkuvuosien jälkeen Laajavuoren hiihtokeskus on muuttunut aikansa mukana kohti modernia hiihtokeskusta palveluineen ja aktiviteetteineen. Keskus on laajentunut ja uudistunut, mutta samalla matkalla ovat monet asiat muuttuneet. Aikanaan niin suosittu hyppyrimäki – Matin mäki – kahvioineen on rapistunut ja

suljettu yleisöltä. Enää ei hyppymäen näköalatasanteelle jonoteta katsomaan Jyväskylän jylhiä maisemia, vaan suunnataan toisenlaisille hyppyreille lumilaudan tai laskettelusuksien kanssa. Neljäkymmenen vuoden aikana ovat niin hyppyrit kuin välineetkin muuttuneet.

4 YHTEISÖLLISYYS JA ALAKULTTUURIT

Eri sukupolvien nuoret ovat olleet rakentamassa oman aikansa nuorisokulttuuria. Uusien sukupolvien mukanaan tuomat uudet tuulet ovat aina kuitenkin onnistuneet muuttamaan vallitsevaa kulttuuria ja sen suuntaa. Nuorten kulttuuri elää alati kääntyvissä tuulissa ja sen muutokset voivat olla hyvinkin nopeita. Eri nuorisoryhmien oma kulttuuri voidaan jakaa vielä erilaisiin pienryhmien kulttuureihin (Puuronen, 1991). Puhumme vallitsevasta nuorisokulttuurista suurempana käsitteenä, jonka piirteet kuvaavat hyvin nykyajan nuorisoa. Tämän suuremman kokonaisuuden sisältä löytyy pienempiä kulttuurimaailmoja – ryhmiä, joiden sisäinen kulttuuri tekee niistä toisistaan erottuvia ryhmiä.

4.1 Alakulttuuri

Alakulttuurin määrittelemisessä on peruslähtökohtana, että alakulttuurit muodostuvat ryhmistä ihmisiä, joilla on jotakin yhteistä keskenään, mutta samalla jotakin, joka erottaa heidät merkittäväällä tavalla muista ryhmistä. Alakulttuurien ajatellaan usein olevan vastakohtaisia ”massalle”, jolla käsitetään jonkinlaista passiivista joukkoa, jossa yksilöllisyys hukkuu sosiaaliseen yhdenmukaisuuteen ja tasapäisyyteen. Alakulttuurit kuvataan vastakohtaisesti luovina, aktiivisina ja joukkona, joka rakentaa itse omat merkityksensä. (Thornton 1997, Käyhkön 2003, 7 mukaan)

Fornäsin (1998) mukaan alakulttuurit ovat kussakin yhteiskunnassa toteutuvia kollektiivisia sosiokulttuurisia malleja, joita voidaan kutsua myös elämäntyyleiksi. Ihmiset voivat olla samanaikaisesti osallisina useampaankin eri alakulttuuriin identifioitumatta täysin yhteenkään niistä. Samaistumisen tarkoituksenmukaisuuden ja tietoisuuden taso voi vaihdella. Alakulttuureista otetaan vaikutteita, joilla rakennetaan omaa persoonallista elämäntyyleä. Alakulttuurit elävät jatkuvien muutosten keskellä. Ihmiset liikkuvat alakulttuureiden välillä ja alakulttuurit muuttavat sisältöjään uusien vaikutteiden ja vaikuttajien myötä. (Fornäs 1998, 140–147)

Sangen usein alakulttuureista puhuttaessa viitataan nuorisoon ja musiikkiin. Musiikki näyttelee merkittävää roolia useiden alakulttuureiden parissa. Useat alakulttuurit, kuten esimerkiksi punk-, rockabilly-, mod-, hip hop- ja heviculttuuri ovat kietoutuneet vahvasti omalle alakulttuurilleen tyypillisen musiikin ympärille, joka toimii samalla symbolisena merkityksenantajana ja määrittelijänä kyseiselle kulttuurille. Myös alakulttuuritutkimuksessa tällaiset musiikilliset alakulttuurit ovat olleet suosittuja tutkimuksen kohteita. (Fornäs 1998; Hebdige 1979; Hoikkala 1989, 1991; Lähteenmaa 1991)

Nuorten alakulttuurit eivät ole valtakulttuurista irrallaan olevia kulttuurimaailmoja, vaan muun muassa käyttämällä valtakulttuurin markkinoiden luomia tuotteita osana alakulttuurinsa symboliikkaa ne ovat siihen kiinteässä yhteydessä (Lähteenmaa 1991, 255). Puhutaan myös ”vastakulttuureista”, jotka voivat olla kapinallisia ja kantaaottavia emokulttuuriaan ts. valtakulttuuria tai jotain sen instituutiota, kuten perhettä, kuluttamista tai yleisiä normeja kohtaan. Vastakulttuuri eroaa alakulttuurista olemalla selkeästi kantaaottava, argumentoiva ja kritisoiva alakulttuurille ominaisen viestinnän ollessa nonverbaalista ja symbolista. (Hoikkala 1989, 31–32)

Alakulttuuria ei pitäisi ymmärtää konkreettisena ryhmänä tiettyjä ihmisiä tai mikrokulttuurina, vaikka alakulttuuri -käsitteen määritelmä onkin samaa sukua yhteisön määritelmän kanssa (Fornäs 1998). On kuitenkin tärkeää huomioida alakulttuurien läsnäolo myös yhteisöjen jäsenten elämäntyyleissä ja elämäntavoissa, koska ne vaikuttavat myös yhteisön sosiaaliseen käyttäytymiseen, vuorovaikutukseen ja yhteisöllisyyden esiintymisen muotoihin.

Liikunnan parissa alakulttuurit voivat esiintyä kahdella tavalla. Jokin olemassa oleva alakulttuurin muoto voi esimerkiksi ajautua jonkin urheilulajin tai lajin piiriin. Toisessa tavassa jokin tietty liikuntamuoto muodostaa sisällön alakulttuurille, joka muodostuu tämän lajin ympärille. Tästä esimerkkeinä voidaan nostaa esiin lumilautailun, hiihtopummien, surffaajien, rullalautailijoiden ja vuorikiipeilijöiden alakulttuurit. (Birrel & Hart 1981, 563)

Vallitseva liikuntakulttuuri elää ja muuttuu aikansa mukana. Myös liikunnan alakulttuurit elävät tässä muutoksessa. Vaikka laji itsessään pysyisikin samana, voivat sen arvomaailma ja lajikulttuuri muuttua vallitsevan liikuntakulttuurin mukaisesti. Osa lajeista on kuitenkin säilyttänyt alkuperäisen lajikulttuurinsa piittaamatta vallitsevan liikuntakulttuurin muutoksista. Tällaisen liikunnan alakulttuurit voivat ajan mittaan muotoutua jopa vallitsevan liikuntakulttuurin vastaisiksi ajatusmaailmaltaan ja ideologialtaan. Näistä esimerkkeinä Donnelly (1993) mainitsee rugbyyn, kiipeilyn ja nyrkkeilyn. Toisaalta alakulttuurit voivat kehittyä vähitellen kohti valtakulttuuria ja tulla lopulta osaksi sitä, kuten esimerkiksi lumilautailun kohdalla voidaan todeta. Muita tällaisia alakulttuureja ovat mm. freestyle, surffaus ja rullalautailu. Vaikka liikunnan valtakulttuuri on vahvasti vaikuttanut näiden lajien kehitykseen, ovat ne silti onnistuneet säilyttämään selkeän vastakkaisuusasetelman vallitsevaa liikuntakulttuuria ja sen arvoja kohtaan. (Donnelly 1993, 119–137)

4.2 Mikrokulttuurit

Mikrokulttuureiksi käsitetään elämäntyylimalleja, jotka ovat ominaisia jollekin tietylle ryhmälle ihmisiä. Tällainen ryhmä on toistensa kanssa läheisesti tekemisissä jakaen kokemuksensa ja elämäntyylimallinsa tietyssä kontekstissa. Esimerkkejä mikrokulttuureista ovat perheen, kaveriporukan tai jalkapallojoukkueen kulttuuri. Mikrokulttuureihin verrattuna alakulttuurit ovat laajempia kokonaisuuksia, mutta erittäin pienet alakulttuurit voivat samalla muodostaa mikrokulttuurin. (Fornäs 1998, 140)

Omassa tutkimuksessani käsittelen mikrokulttuureja, joita Laajavuoren eri harrastajaryhmät muodostavat. Näiden ryhmien edustajat voivat kuitenkin samalla edustaa esimerkiksi laajempaa vapaalaskijoiden alakulttuuria, joka on muodostunut lajin ympärille lumilautailun ja rullalautailun tapaan. Laajavuoren vapaalaskijat suodattavat edustamansa alakulttuurin arvoista oman laajavuoren vapaalaskijoille tyypillisen tulkintansa, josta muodostuu täten mikrokulttuuri alakulttuurin kontekstissa. Alakulttuurit ovat läsnäolollaan vaikuttamassa osaltaan harrastajaryhmien toimintaan ja tapoihin.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Talviurheilun vallitsevat trendit ovat muuttuneet Suomessa voimakkaasti viimeisten viidenkymmenen vuoden aikana. Maastohiihdon kulta-ajat näyttivät murentuvan pelkäksi maaksi ja mullaksi dopingin aiheuttamien skandaalien heittäessä synkän varjonsa lajin ylle. Mäkihyppy on edelleen suosittu laji yleisön keskuudessa, mutta suorituspaikat ammottavat tyhjyyttään harrastajien puutteessa. Samanaikaisesti suomalaiset ovat kahmineet kultamitaleja lajeissa, joista vielä muutama kymmenen vuotta sitten ei ehkä edes uskottu suurin tulevan. Lumilautailu, kumparelasku ja alppihiihto ovat aikamme uusia menestyslajeja, joita seurataan ja harrastetaan kasvavin määrin. Liikuntakulttuurimme on siis selvästi jatkuvien muutosten kourissa, eikä näille muutoksille ole loppua näkyvillä niin kauan kuin ihminen jatkaa ”tutkimusmatkaansa” urheilun ja liikunnan maailmassa. Uudet lajit nostavat päätään, mutta myös urheilun sosiaalinen puoli on kokenut muutoksia. Aikaisemmin harrastajayhteisöt olivat urheiluseuroja ja toimintaa järjestettiin ja ohjattiin seuran toimesta. Uusien yhteisöllisyyden muotojen mukanaan tuoma vapaampi yhteisöllisyys on murtamassa perinteisen käsityksemme urheiluseurasta ja sen toiminnasta. Tämän tutkimuksen tarkoitus on selvittää minkälaisia rinnekulttuureja ja minkälaista harrastajayhteisöjen toimintaa Laajavuoren hiihtokeskuksessa esiintyy.

5.1 Tutkimusongelmat

Tutkimukseni päämääränä on muodostaa kuvaus Laajavuoren hiihtokeskuksessa esiintyvistä rinnekulttuureista ja niiden eroavaisuuksista. Tarkastelen tätä tutkimusongelmaa harrastajaryhmien kautta sekä Laajavuoren vaiheita kartoittaen. Rinnekulttuurien kartoituksessa keskityn erityisesti lasketteluun ja sen parissa esiintyviin alakulttuureihin. Pyrkimykseni on selvittää myös, minkälaisia yhteisöllisyyden muotoja harrastajaryhmät muodostavat. Pohdin myös sitä, kuinka liikuntakulttuurin muutos laajemmassa kontekstissa on näkynyt ja mahdollisesti vaikuttanut Laajavuorella tapahtuneisiin muutoksiin. Näitä muutoksia tarkastelen Laajavuorella harjoitettavien rinnelajien

kontekstissa. Näitä lajeja ovat laskettelu ja lumilautailu. Varsinaiset tutkimusongelmat ovat seuraavat:

1) Minkälaisia rinnekulttuureja Laajavuoren hiihtokeskuksessa esiintyy ja miten ne eroavat toisistaan? 2) Minkälaisia Ilmentymiä yhteisöllisyys on saanut? 3) Kuinka liikuntakulttuuri on muuttunut Laajavuoren hiihtokeskuksessa sen olemassaolon aikana?

Ongelmista ensimmäinen on pääasiallinen ja tärkein tutkimusongelma. Ensimmäisen ja toisen tutkimusongelman selvittämiseen käytän teemahaastattelumenetelmää. Haastateltavat ovat Laajavuoren eri harrastajaryhmien jäseniä. Kolmannen tutkimusongelman ratkaisemiseen käytän haastatteluista saatavan aineiston tukena kirjallista aineistoa.

5.2 Tutkimusaineisto

Pääasiallinen tutkimusaineisto koostuu harrastajaryhmien edustajien haastatteluista. Tutkimuksen kohteena on kolme ryhmää: *hiihtokoulu, pannukerho* ja *vapaalaskijat*, jotka toimivat aktiivisesti Laajavuoren hiihtokeskuksen rinteillä. Jokaisesta ryhmästä haastateltiin kahta harrastajaa, yhteensä kuusi haastattelua. Haastattelut suoritettiin kahdenkeskeisinä tammi-helmikuun aikana 2005 ja nauhoitettiin. Haastattelut kestivät puolesta tunnista tuntiin. Haastattelun keston vaikutti pääasiassa haastateltavan aktiivisuus ja tarinan kerronnan halu. Toiset vastasivat pitkästi ja kertoivat laajemmin kysytyistä teemoista, kun taas osa haastateltavista oli hyvinkin niukkasanaisia vastauksissaan. Haastattelutilanteeseen totuttuaan alkoivat kaikki kuitenkin antaa vuolaampia ja laajempia vastauksia. Haastateltavat eroavat toisistaan iältään, harrastushistorialtaan ja harrastustavoiltaan. Iältään haastateltavat ovat 16–47 vuotiaita. Harrastajaryhmiä yhdistää toiminnan aktiivisuus. Aktiivisuuden mittareita ovat kausikortti ja harrastuskäyntien määrä. Jokaisella ryhmällä ja sen jäsenillä harrastuskertoja on useammin kuin kerran viikossa. Hiihtokoululaisille harrastus on myös työtä.

Tutkimukseen valitut ryhmät erottautuivat Laajavuoren harrastajakunnan keskuudesta aktiivisen havainnoinnin avulla. Rinteessä tapahtunutta havainnointia suoritettiin heti laskettelukauden alusta alkaen. Havainnoinnissa ja ryhmien kartoittamisessa oli suurena etuna tutkijan oma harrastuneisuus ja jo olemassa olleet taustatiedot mahdollisista harrastajaryhmistä.

Haastatteluissa pyrittiin selvittämään rinnekulttuurien ja yhteisöllisyyden ilmenemismuotoja ja tunnusmerkkejä ryhmissä. Tämän perusteella teemoiksi valittiin 1) *yhteisön/ryhmän rakenne*, 2) *yhteisöllisyyden tunnusmerkit*, 3) *ryhmän toiminta* ja 4) *ryhmän muutos ja tulevaisuus*. Lisäksi kerättiin haastateltavien taustatiedot.

5.3 Tutkimusmenetelmä

Laadullisen tutkimuksen juuret juontavat useisiin eri alkulähteisiin. Tällaisia ovat esimerkiksi hermeneutiikka, fenomenologia ja analyyttinen kielifilosofia (Eskola & Suoranta 1998, 25). Vaikutteita laadulliseen tutkimukseen on otettu monelta suunnalta. Sosiaalitieteissä kvalitatiivisen tutkimusotteen menetelmiä alettiin Suomessa käyttää yleisemmin 70-luvulla. Siihen saakka positivistisella näkemyksellä oli Suomessakin valta-asema (Eskola & Suoranta 1998, 31). Antti Eskolan mukaan "... 'pehmeällä' sosiologialla tarkoitetaan analyysiä, jossa ei pyritä kokeellisiin tai mittaaviin menetelmin todentamaan jotakin tarkasti formuloitua teoriaa, vaan tarkastellaan aihetta suhteellisen vapaamuotoisesti, pääasiassa laadullisiin havaintoihin nojautuen..." (Eskola, A 1981, 53).

Koska tutkimukseni tarkoituksena on tutkia Laajavuoren eri harrastajaryhmien liikuntatapoja ja yhteisöllisyyden muotoja, valitsin pääasialliseksi aineistonkeruumenetelmäksi teemahaastattelun. Se on muunneltu versio puolistrukturoidusta haastattelusta ja haastattelijä määrittelee teemat, joista keskustellaan. eikä pyri vaikuttamaan sisältöön muutoin (Hirsjärvi & Hurme, 1991). Teemahaastattelu ei ole niin rajattu ja ennalta määritelty kuin esimerkiksi strukturoitu haastattelu, joten se jättää enemmän tilaa haastateltavan omille

painotuksille ja näkemyksille (Eskola & Suoranta 1998, 87–88; Hirsjärvi & Hurme, 1991).

Teemahaastattelurungon tekemiseen tarvitaan tutkijalta esiymmärrystä tutkittavasta kohteesta. Teemojen on oltava kaikille haastateltaville samat, jotta vastauksia pystytään vertailemaan ja tekemään niistä johtopäätöksiä. Samalla pyrkiessäni asettamaan haastatteluille tietynlaiset raamit tai kehykset, joiden sisälle aineisto rakentuisi, on taustalla myös pyrkimys tuottaa mahdollisimman autenttista aineistoa haastateltavien itsensä kertomana. Esiymmärrystä on kerääntynyt vuosien aikana lasketteluharrastuksen myötä niin Laajavuoren käyttäjänä, kuin hiihdonopettajanakin. Pohjatietoa kerättiin myös rinteessä harrastajia sekä harrastajaryhmiä havainnoimalla, tutustumalla alan lehtiin, lasketteluelokuviin, internetsivustoihin ja taustakirjallisuuteen. Esiymmärryksen kartuttamiseksi tehtiin lisäksi yksi harrastajan haastattelu, joka toteutettiin teemahaastattelun menetelmällä. Haastattelijalla oli alustavat teemat mietittyinä ja tällä haastattelulla testattiin niiden toimivuutta. Lopullinen haastattelurunko hiottiin muotoonsa tämän haastattelun antaman tiedon avulla.

Teemahaastattelun runko antaa hyvän kehyksen aineiston analysoimiselle ja työstämiselle. (Eskola & Suoranta 1998, 154).

5.4 Aineiston analysointi ja raportointi

Laadullisen tutkimuksen aineiston analysointiin ei ole olemassa mitään yleispätevää sääntöä. Laadullisen tutkimuksen päämääränä ei ole tehdä samantapaisia yleistäviä tulkintoja kuten tilastollisella tutkimusotteella tehdään. Laadullisen tutkimuksen analyysissä pyritään kuvaamaan tutkittavaa kohdetta, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai tulkitsemaan tutkittavaa ilmiötä mielekkäällä tavalla. Analyysin tarkoituksena on saada tiivistettyä hajanainen aineisto informatiiviseen ja tietoa tuottavaan muotoon. (Eskola & Suoranta 1999, 61, 65–66 ja 137) Tutkijan on siis pyrittävä löytämään tiensä aineistossa arkitietoa syvemmälle. Aineistoa tulkitsemalla tutkija tuottaa juuri tätä syvempää tietoa.

Tämän tutkimuksen raportoinnissa edetään haastatteluissa käytettyjen teemojen mukaisesti. Haastatteluaineistoa kuvataan runsain autenttisin lainauksin. Näin menetellen onnistutaan välittämään mahdollisimman elävä kuva haastateltavien maailmasta haastattelun kohteena olevan ilmiön puitteissa (Hirsjärvi & Hurme 2001).

Analyysissä on pyritty tuomaan esille keskeisiä ja tutkimusongelmien kannalta relevantteja löydöksiä tutkittavien haastatteluista. Tutkimuksen tulosten tarkastelussa kuvataan harrastajaryhmien rinnekulttuureja näiden löydösten pohjalta. Ryhmien yhteisöllisyyden tarkastelussa on käytetty tukena Itkosen ja Nevalan (1991) seuratyypittelykaaviota.

6 RYHMÄN RAKENNE

Kolme haastateltua harrastajaryhmää ovat erilaisia yhteisöjä rakenteensa, jäsentensä ja toimintansa osalta. Niiden sisällä vallitsevat arvot ja päämäärät heijastuvat ryhmän toimintaan ohjaavana ja suuntaa näyttävänä tekijänä. Ryhmän rakenne kertoo myös omalta osaltaan ryhmän toiminnasta ja toimintatavoista. Esimerkiksi yhdistyksen muodossa toimivan ryhmän voisi olettaa olevan hierarkkinen ja ”virallisempi” kuin vapaamuotoisesti toimiva ryhmä. Välttämättä asia ei kuitenkaan ole näin, kuten vapaalaskijoiden ryhmä tutkimuksessa osoitti.

6.1 Pannukerho

Pannukerho koostuu kolmesta noin 40-vuotiaasta kaveruksesta, jotka ovat tutustuneet toisiinsa sattumalta Laajavuoressa yhteisen harrastuksen myötä. Ryhmään kuuluu myös neljäs vähemmän aktiivinen jäsen, joka on loukkaantumisensa takia joutunut olemaan jonkin aikaa sivussa. Kaikki jäsenistä ovat miehiä ja laskevat suksilla. Erityispiirteenä tällä ryhmällä on heidän mielenkiintonsa välineisiin ja niiden säätämiseen ja virittelyyn. Pannukerho on ollut koossa viiden vuoden ajan, mutta osa jäsenistä on harrastanut lajia Laajavuoressa huomattavasti kauemmin.

Pannukerho ei ole virallisesti organisoitunut, joten sen jäsenet eivät kuulu mihinkään lajin seuraan tai yhdistykseen. Toiminta on täysin harrastajalähtöistä ja sitä ohjailee lähinnä harrastajien omat mielenkiinnon kohteet ja mieltymykset. Pannukerho on ikähaarukaltaan ja jäsenten sosiaalisilta taustoilta katsottuna kaikkein homogeenisin ryhmä. Tämä voi olla yksi syy siihen, miksi ryhmän koko on pysynyt rajattuna. Omien sanojensa mukaan ryhmän jäsenet eivät kuitenkaan tietoisesti karta uusia jäseniä.

”Kyllä siihen saa tulla aina. Tulee vaan juttuun ja samat asiat ja jutut on, niin kyllä siihen että. Vanhin poika mulla nyt on ruvennu

vähän innostumaan laskemaan taas, ni tuota eiköhän siitä tuu hyvä pannukerholainen.” (P1)

Pannukerho edustaa perinteistä harrastajaryhmää, joka koostuu kavereista ja toimii täysin omaehtoisesti. Vastaavanlaisena harrastustoimintana voidaan esimerkiksi ottaa lenkkiporukat tai puulaakiporukat, joiden toiminta rakentuu täysin harrastajien vapaaehtoisuuden ja oman aktiivisuuden ympärille. Puulaakiporukat ottavat usein pienen askeleen kohti organisoidumpaa toimintaa osallistuessaan johonkin sarjaan tai turnaukseen, jossa pääsee pelaamaan muita puulaakijoukkueita vastaan. Myös pannukerhon toimintaan kuuluu tietynlainen urheilullisuus, mutta kilpailuihin he eivät ole osallistuneet. Urheilullisuus ilmenee omien rajojen etsimisenä ja haasteellisten laskupaikkojen hakemisena.

”Omia rajojaan hakee totta kai joo ja miettii että mitä vois vielä muuttaa että, eikä se välttämättä, se on vähän semmosta ittesä ruoskimista.” (P2)

Ryhmän jäsenet pitävät toimintaansa enemmänkin sosiaalisena seurusteluna ja yhdessäolona kuin urheiluna, vaikka laskevatkin vauhdikkaasti ja etsivät omia rajojaan rinteessä. He viihtyvät jyrkemmillä rinteillä ja pitävät erityisesti jäisestä kelistä, koska silloin omat taidot ja sukset joutuvat koetukselle.

”Länsi kakkonen. ...Se on meidän lempparimesta.. Toinen vakipaikka on sitten kahvio..” (P2)

Laajavuoren länsirinteitä kutsutaan myös takarinteiksi sijaintinsa takia. Ne ovat profiililtaan hieman jyrkempiä kuin Kansanrinne ja Aurinkorinne. Kaikista jyrkin ja vaativin rinne on Kilparinne. Nykyisellään Kilparinnettä ei kuitenkaan voida pitää auki harrastajille, koska rinteen hissi on käyttökiellossa.

6.2 Hiihtokoulu

Hiihtokoulu on ryhmistä suurin ja edustaa perinteisempää yhteisöllisyyden muotoa Laajavuoren hiihtokoulu ry. nimisenä yhdistyksenä. Toimintaa ohjaavat yhdistyksen säännöt ja käytännön toiminnasta päättää yhdistyksen puheenjohtaja yhdessä yhdistyksen hallituksen kanssa. Puheenjohtaja ja hallitus valitaan yhdistyksen jäsenistä ja he osallistuvat omalta osaltaan myös yhdistyksen varsinaiseen toimintaan, eli hiihdonopetukseen. Yhdistykseen kuuluu 32 jäsentä, joista viisi on naisia.

Hiihtokoulua voidaan pitää perinteistä järjestökulttuuria edustavana ryhmänä. Sen toiminta on pitkälti organisoitunutta ja tapahtuu yhdistyksen puitteissa. Hierarkkisuus ja organisoitu toiminta on jäsenille luonnollinen ja hyväksytty tapa tehdä asioita. Aktiivisuus määräytyy osittain myös vastuunottamisen ja organisoimisen myötä, joka heijastuu myös haastateltavien puheesta.

”No ei, joo kylhän niitä jaetaan aina, et syksyllä kokouksessa sit valitaan aina eri tapahtumiin ja eri tehtäviin vähän vastuuhenkilöitä. Esimerkiks nyt mikä on just toi lastenmaan kunnostus siellä rinteessä, niin sit siinä on vastuuhenkilöt, jotka sitte hoitaa sitä hommaa ja kutsuu porukkaa koolle sillo kun tarvii ja sitte on muutenki sellasia johtajia siinä vähän tai tällasia aktiivisia henkilöitä, jotka vastaa esimerkiks niinku hiihtokoulun omista harjoituksista ja koulutuksista, et kyl siellä selkeesti niinku on sellasia aktiivisia ihmisiä sitte...” (H2)

Hiihtokoulu on ainoa ryhmä, jonka toiminnassa on mukana myös naispuolisia harrastajia. Se on myös kaikkein heterogeenisin ryhmä, sillä jäsenten sosiaaliset taustat ovat monimuotoiset ja ikäjakauma laaja. Ryhmän nuorimmat jäsenet ovat n. 23-vuotiaita opiskelijoita ja vanhin kunniajäsen on 70-vuotias. Merkittävä osa hiihtokoulun jäsenistä on opiskelijoita, mutta mukana on myös useita vanhempia opettajia iältään n. 35–45 –vuotiaita. Hiihtokoulu on myös lajipohjaltaan kaikkein monipuolisin. Sen jäsenistä kaikki harrastavat sekä

laskettelu että lumilautailua. Osa harrastaa myös Telemark-laskua. Suurimmalle osalle hiihtokoulun jäsenistä laskettelu on kuitenkin pääasiallinen rinteessä liikkumisen muoto. Hiihdonopettajantyössään heidän on kuitenkin hallittava kaikkien välineiden tekniikka ja opetus.

Hiihtokoulun aktiivisen ydinporukan muodostaa noin kymmenen hengen ryhmä, joka koostuu nuoremmista hiihdonopettajista. Ydinryhmän hiihdonopettajat ovat aktiivisia toiminnan järjestäjiä ja käyvät muita jäseniä ahkerammin Laajavuorella.

”Musta tuntuu, että.. mun on vaikee sanoo, että siellä varmaan hiihtokoulun sisällä ehkä on semmonen aktiivisempi ydinjoukko tämmösiä nuoria kavereita, jotka paljon on myös siellä paikan päällä, niin ne on varmaan tiiviimpi porukka, mutta mä en ehkä itte kuuluu siihen tiiviimpään ytimeen, niin mun on sitte vaikee sanoo, että kuinka tiivis se porukka on...” (H2)

Suurin osa tämän ydinporukan henkilöistä on opiskelijoita, jolloin heillä on mahdollisuus käydä Laajavuorella myös päiväsaikaan arkipäivisin. Mielenkiintoisen ryhmän hiihtokoulusta tekee sen laaja ikäjakauma ja se, että myös vanhemman polven jäsenet ovat aktiivisesti mukana toiminnan kehittämisessä. Koko ryhmä puhaltaa samaan hiileen ja ryhmähenki vaikuttaa ajoittain eriävistäkin mielipiteistä huolimatta tiiviiltä ja hyvältä. Sananparsi ”rakkaudesta lajiin” kuvaa varmasti hyvin etenkin vanhempien hiihdonopettajien jäsenyyden taustalta löytyvää motivaatiota.

”Tietenkin jokaisella on aina se oma näkemys, miten asiat pitäis tehdä ja mitä hyvää ja mitä huonoo mitä voitais kehittää, mutta nimenomaan korostaisin tässä sitä, että on todella aktiivisia vanhoja jäseniä, jotka ois jo ehkä voinu jossain vaiheessa todeta että, että nyt on muita asioita elämässä, mutta ne on tosi hyvin edelleenkin aktiivisena viemässä hiihtokoulun toimintaa eteenpäin, et se on aina ilo huomata.” (H1)

6.3 Vapaalaskijat

Vapaalasku juontaa juurensa englanninkielen sanasta "freeskiing". Tämä laskettelun alamuoto tunnetaan myös nimellä "new school skiing". Vapaalaskijoiden ryhmä koostuu 12–27 –vuotiaista pojista ja miehistä, jotka ovat erikoistuneet hyppyreistä tehtäviin temppuihin. Suurin osa ryhmän jäsenistä laskee suksilla, mutta mukaan mahtuu muutama lumilautailijakin. Haastateltavista toinen arvioi ryhmän kooksi 10–15 henkilöä ja toisen mukaan ryhmään kuuluu noin seitsemän henkilöä. Tämän perusteella ryhmä on joiltain osilta hajanasempi ja haastateltavat ilmeisesti kokivat ryhmään kuulumisen eri tavoin. Tämän perusteella voidaan päätellä, että ydinryhmään kuuluu kymmenkunta henkilöä, mutta kokonaisuudessaan harrastajaryhmä on hieman suurempi. Ydinryhmä liikkuu yhdessä vapaa-ajallaan rinteiden ulkopuolellakin, mutta ryhmään kuuluu myös sellaisia jäseniä, jotka näkevät toisiaan ainoastaan rinteessä.

Tämän ryhmän toiminta on Pannukerhon tapaan hyvin omaehtoista ja harrastajalähtöistä, mutta taustalla on myös rekisteröity yhdistys Freeride JKL ry., jonka jäseniä suurin osa vapaalaskijoista on. Yhdistyksen merkitys harrastajille eroaa kuitenkin tavanomaisesta urheiluseurasta tai Laajavuoren hiihtokoulu ry:n tapaisesta yhdistyksestä. Perinteisesti tällaisissa yhdistyksissä toimintaa ohjataan ylhäältä päin ja harjoitukset yms. toiminta on ohjattua. Vapaalaskijat edustavat ryhmänä uudenlaista yhdistystoiminnan muotoa, jonka vahvimpina piirteinä toimintaa värittävät omatoimisuus, vapaaehtoisuus, kaveruus ja harrastajalähtöisyys kaikessa tekemisessä. Valmentajia ei ole, vaan toiminta ohjautuu harrastajien mielen mukaan.

"No tunnettu pitkää ja tota vapaa-ajalla paljon yhdessä muutaki ku täällä mut täällä me nyt enimmäksee ollaan. Ja sitte tota no se on ollu aika pitkään se sama. Pari on lähteny, pari on tullu uutta tässä näin. Se o aika tärkee niinku kaverimielessä. Sosiologine tämmönen." (V2)

Vapaaehtoiset korostavat toimintansa omaehtoisuutta ja vapaaehtoisuutta, eivätkä sanojensa mukaan kaipaa säännöllisiä harjoituksia tai valmentajia määräämään ja ohjaamaan tekemistä. Järjestäytyneestä valmentautumisesta huolimatta ryhmän jäsenet käyvät säännöllisesti lajinsa kansallisissa kilpailuissa ja osa on käynyt kilpailemassa myös ulkomailla. Perinteinen kilpaurheilu on sulautuneena uudenlaiseen harrastajakulttuuriin, jonka ytimenä on hallittu organisoinnattomuus.

7 YHTEISÖLLISYYDEN TUNNUSMERKIT

Yhteisöllisyyden tunnusmerkit muodostuvat erilaisista asioista, joiden merkitys eri ryhmille tai yhteisöille riippuu paljon myös yhteisön sisäisestä kulttuurista ja arvoista. Tunnusmerkkeinä voivat toimia esim. pukeutuminen, yhteiset tavat ja normit, sosiaaliset taustat tai muut yhteisölle ominaiset piirteet. Eri yhteisöissä näiden tunnusmerkkien merkitys ja läsnäolo on erilaista.

7.1 Välinefriikit taiturit

*”Myö sanotaankin meidän porukkaa, että Pannukerho. Pannukerho on ja sitten noita vanhoja sanotaan että se on nitrokerho”. (naurua)
(P1)*

Huumori ja itseironia heijastuvat pannukerholaisten puheesta, kun heitä haastatellaan. Ryhmän sisällä vaikuttaisi vallitsevan tiivis ja yhtenäinen arvomaailma, jonka pohjalta paljolti määräytyy se, miten harrastukseen suhtaudutaan. Harrastaminen ei ole turhan vakavaa. Ryhmän nimikin kuvastaa hyvin sitä, kuinka ryhmäläiset itseensä suhtautuvat. Laskettelijoiden sanastossa pannut tarkoittavat kaatumista. Ryhmästä löytyy myös ”Pannu-Hannu”, jonka lempinimi kertoo jotain ryhmän sisällä vallitsevasta välittömästä ilmapiiristä. Sitä, mistä ”pannukerho” nimitys on saanut alkunsa, eivät haastateltavat kuitenkaan muistaneet itsekään. *”Se vaan tuli. Emmä tiä oikeen mistä se, mistä se tuli että.”* (P1).

Haastateltavat eivät kokeneet heillä olevan erityisiä ulospäin näkyviä tunnusmerkkejä, kuten yhtenäistä pukeutumistyyliä:

”No eipä oo oikeestaan. Ainoastaan se, että lasketaan peräkkäin suurin piirtein samanlaista mutkaa. On sitä joskus heitetty vitsillä, että jos ois vaikka samanlainen takki tai muuta, mutta se ei oo nyt niin tärkeä tässä.” (P2)

Yhdistäviksi tekijöiksi koettiin ennemminkin se, kuinka harrastukseen suhtaudutaan. Ryhmän jäsenten ajatusmaailma koettiin myös yhdistäväksi tekijäksi:

"No varmaan se, että ehkä sitä kuitenkin aika niinku ei totisesti välttämättä, mutta kunnianhimoisesti suhtaudutaan harrastukseen. Keskimääräisiä valuttelijoita kiinnostuneempia ollaan tästä niinku koko lajista. Semmosta porukkaa, että tykätään olla yhdessä, että meillä on aika semmonen rento ja vapaa ilmapiiri. Että kyllä tuotaniin saa sanoa ihan mitä lystää." (P2)

"No se on joo, että meistä kaikki tykkää hirveesti laskettelemisesta ja tuota kyllä meidän ajatustapa on samanlainen." (P1)

Pannukerhon jäsenet ovat kaikki taitavia laskijoita. Se koettiin myös asiaksi, joka erottaa heidät verrattuna muihin harrastajiin, vaikkakaan haastateltavat eivät aivan heti sitä tahtoneet sanoa. Vaatimattoman ulkokuoren takaa paljastuvaa suhtautumista omiin kykyihin voisi ammattiyylpeydeksikin kutsua. Äänessä on itsevarmuutta ja ylpeyttä, vaikka se yritettäisiinkin peittää. Taidot on hankittu lukuisien harrastuskertojen myötä, mutta pannukerholaiset eivät koe itseään totisina suorittajina, vaan heitä kiehtoo omien taitojen hiominen enemmänkin hyvän harrastuksen suolana itsetarkoituksen sijaan.

"Emmää oikeen osaa sanoa. Mä en oo itse asiassa ikinä aatellu sitä, että mikä meistä. No ehkä se että meiän porukassa kyllä täytyy ihan vaikka mä en ikinä taho myöntää - halua myöntää sitä, mutta taitoo on meiän porukassa." (P1)

"Meill on kuiteskin se halu osata laskee, se." (P1)

Ryhmäläisten taidot eivät ole jääneet huomaamatta muiltakaan, vaikka omilla taidoilla ei kahviossa kerskutakaan. Pannukerholaisilta saatetaan kysyä neuvoja ja pyytää apua omien taitojen kehittämiseksi.

"Siinä yksi kaveri toi tyttökaverinsa meidän hoteisiin ja sano että opettakaa sitä vähän laskemaan, että niinku sillä lailla. Ja sitte hississä joku kyselee, kyselee jotaki asioita.." (P2)

Taitoja merkittävämmäksi eroksi muihin harrastajiin haastateltavat kokivat kuitenkin välineet ja niihin liittyvän suhtautumisen. Pannukerholaisille välineet ja niiden huoltamiseen käytettävä aika on iso osa harrastusta. Se on myös haastateltavien mielestä pannukerholle erityislaatuinen tunnusmerkki.

"Kyllähän me siinä mielessä semmosia välinefriikkejä ollaan. Kyllä me hirveen paljon niitä välineitä.. Kyllä se välinepuoli on yks ihan mielenkiintoinen sarka tässä". (P2)

"No varmaan joo välineistä erottaa, että kyllä voin sanoa, että lasketteluvälineet on viimesen päälle, viimesen päälle että niistä kyllä erottaa sen". (P1)

Harrastusvälineiden korkean laadun lisäksi niiden pitää olla juuri tietyn tyyppiset. Samanlaiset välineet yhdistävät ryhmää ja ovat tietynlainen tavaramerkki pannukerholaisille:

"Meillä kaikilla on puikkarit. Mä oon ikäni ollu puikkari-ihminen, että suurpuikkarista mä en oo silleen välittänyt, että sitten pisempi rinne jos olis, niin suurpuikkari olis". (P1)

Ryhmän sisäinen kirjoittamaton sääntö määrittää raamit käytettäville välineille. Ryhmäläiset käyttävät kisasuksia, jotka on suunniteltu vauhdikkaaseen laskuun ja vaativat laskijalta enemmän taitoa kuin niin sanottu harrastajan suksi. Tämä valinta juontaa ryhmäläisten yhteisestä mieltymyksestä tietynlaiseen laskemiseen ja sitä kautta tietynlaisiin välineisiin. Myös ryhmän muodostama sosiaalinen paine ohjaa välinevalintoja tiettyyn suuntaan, josta olisi vaikea poiketa tai kokeilla vaikkapa nuorison suosimia temppusuksia eli twinejä.

Haastattelija: *"Mitä kävisi, jos joku teistä tulisi vaikka twinien kanssa mäkeen joku päivä"?*

"Armoton vittuilu!" (naurua) (P2)

Pannukerholaisten sukset, monot ja sauvat löytyvät malliston huipulta, mutta hyviä välineitä löytyy myös esimerkiksi hiihdonopettajilta. Pannukerholaisten mielestä erona on se, että he keskittyvät laskiessaan muita enemmän juuri välineisiin ja siihen, kuinka hyvin ne toimivat ja mitä vielä voisi parantaa.

"No noita muutamia hiihdonopettajia lukuun ottamatta, jotka kanssa innokkaasti puikkareilla laskee ja analysoi, niin ehkä tuolla suurin osa on semmosia, että ne ei varmaan niin paljon mieti näitä niinku välineitä." (P2)

Esimerkiksi suksiensa suhteen pannukerholaiset ovat erityisen tarkkoja ja haluavat löytää aina paremman ja paremman suksen. Tässä he ovat menneet jo niin pitkälle, että enää ei riitä kaupasta saatavat sukset, vaan tehtaalta on tilattu tallisukset, joita eri suksimerkit, kuten Vökl, Salomon tai Atomic valmistavat vain kilpalaskijoidensa käyttöön.

"Onhan se nyt, että mulla on tallivölkit nyt niin. Mää sain ens talven mallin tallivölkit tossa. Joo mut kyllä täytyy kerta kaikkiaan sanoa, että se on aivan hieno sukki laskea. Siin on siis huima ero hyllytavaraan. Kantin purevuudessa. En uskonu, että niin iso ero on suksissa." (P1)

Välineitä ja suksimerkkejä vertaillaan toistensa kanssa ja niihin haetaan uusia säätöjä ja parannuksia pitkin talvea. Sukset ovat pannukerholaisille kuin kilpa-auto, johon haetaan säätöjen ja testaamisen kautta parasta mahdollista suorituskykyä. Välineiden kautta saadaan laskemisen rinnalle uusi elementti, joka tuo lisää mielenkiintoa harrastukseen.

"Sitähän kai se on, sitä haetaan mielenkiintoo noista uusista välineistä ja jäykemmistä suksista ja viilataan kanttia vähän eri kulmaan ja meilläkin on kun on Artsin kanssa identtiset sukset niin sitä huomaa hirveen herkästi sitten jos toinen on tehny jotku pikkusen muuttanu kantin kulmaa ja tai siirtäny siteitä toiseen paikkaan tai mitä vaan tekee niin niitä voi verrata aika hyvin keskenään. Kyllä siinä niinku tutkitaan aika tarkkaan niitä asioita."
(P2)

"Verrataan kyllä joo. Esimerkiks kantin terotuksellahan pystyy muuttamaan suksen ihan totaalisesti, että Rimpilän kanssa meillä on samanlaiset sukset, mut esimerkiks kantin viistouksella, niin mulla oli erilainen kun Rimpilällä ja suks on aivan erilainen laskee."
(P1)

Haastattelija: *"Onko se teidän porukalla, että kaikki on siinä mukana?"*

"On joo, mutta ehkä se, että mää kun oon tehny ikäni käsin sukset ja kaikki silleen, kantit ja kaikki, niin tuota mää oon se ensimmäinen, joka kokeilee. Muut tulee sit perässä. Ei kyllä mää sen oon huomannu siinä, et mulla on se rohkeus ja mä mietin sen ja mää tiedän jo mitä mää teen." (P1)

"Mulle on tärkeätä se, että ne välineet on just semmoset kun mää haluan. Kyllä siinä saattaa mennä pari tuntia yhteen sukseen. Ennen voitelua." (P1)

Harrastusvälineiden huoltotaito ja sen merkitys ryhmän muodostamassa mikrokulttuurissa voidaan tulkita tietynlaiseksi sosiaalistavaksi tekijäksi, joka osaltaan määrittää ryhmäläisten keskinäistä kunnioitusta. Taitoa huoltaa ja säätää välineitä arvostetaan korkealle. Mistä tällainen voimakas vietti näpräämiseen ja itse tekemiseen sitten voi juontaa? Muilla ryhmillä tällaista ei näin merkittävässä muodossa esiintynyt. Vastaus kysymykseen alkaa avautua,

kun tarkastellaan ryhmän jäsenten sosiaalista taustaa. Molemmat haastatelluista ovat käsityöammattissa, yksi puuseppänä ja toinen maalarina. Ryhmän kolmas jäsen on Valmetilla toimistotyössä, mutta hänelläkin ”pysyy viila kädessä”. Käsillä tekeminen ja ruumiillinen työ on tuttua puuhaa.

”Joo, no tää on toimistohommissa Rimpilä, mutta niin tuota Hannu ja minä ollaan ihan silleen mikä on niinku lähellä rakennusalaa ja silleen.” (P1)

Haastattelija: *”Mitäs luulet tuleeko tuo näprääminen sitä kautta?”*

”Se varmaan tulee joo ja mää oon iän ollu ite semmonen, että mää tykkään ja nautin siitä. Kato ku mää oon iän ajan ollu semmonen, että mää rasaan ite autot kaikki ja kaikki pitää tietää miten ne toimii.” (P1)

Käsityöammattissa työskenteleminen on myös antanut valmiuksia ja rohkeutta kokeilla ja tehdä itse niitä toimia, jotka normaalisti annettaisiin ammattimaisen suksihuollon tehtäväksi.

”Varmastikki tietysti se, että kaikilla pysyy se viila kädessä. Ei oo mikään kynnyks ruveta pistään suksee penkkiin ja ruveta sitä vähän säätämään ja ruuvaamaan ja muuta, että ei sitä tarvii aina viiä tuonne pajalle. Ja tarvii ku pikkusen kysyy vinkkiä jostain voiteluhommasta, niin se kyllä onnistuu kaikilta ihan kotioloissa.” (P2)

Mielenkiintoista on, että sattuman kautta yhteen ajautunut porukka on taustoiltaan näinkin homogeeninen. Toisaalta se on tehnyt ajan mittaan ryhmästä hyvinkin tiiviin yhteisön, jossa vallitsevat arvot ja asenteet ovat sen jäsenille yhteisiä ja kaikki voivat ne allekirjoittaa. Ehkä juuri tämän takia ryhmäläisten on vaikea nähdä yhteisössään mitään erikoista tai tunnusmerkistä, koska kyseiset asiat ovat heille niin luonnollisia. Ne ovat pannukerholaisilla verissä. Sosiaalinen tausta on siis vaikuttanut etenkin siihen,

että ryhmäläiset tuntevat olonsa kotoisaksi toistensa seurassa, koska heillä on paljon yhteistä.

”Voi se ollakkin ja ohan se ehkä, jos ajatellaan Artsia ja mua, niin ollaan molemmat käsityöammattissa niin ohan meillä tietysti aika paljon sit kaikkea puhuttavaa tuolla mäessä ja puhutaan samoista asioista.” (P2)

Ryhmän jäseniä yhdistää harrastuksen ja mielenkiinnon kohteiden lisäksi siis myös ryhmäläisten sosiaalinen tausta. Samanhenkinen porukka muodostaa yhteisön, jonka sisälle pääseminen voisi olla ulkopuoliselle ainakin alkuun vaikeaa, koska ryhmällä on vahva ”oma juttunsa”. Erikoisen ja ainutlaatuisen ryhmästä tekee heidän suhtautumisensa harrastukseen välineiden kautta. Kumpi on sitten päivän päätteeksi merkittävämpi osa harrastusta – välineet, vai itse laskeminen?

”Se on ehkä just tää säättö ja hakee sitä niinku suksista ja välineistä, että miten ne sais paremmaks. Ehkä ite laskutaito ei silleen ookkaan se pääasia siinä, vaan että suksista saa semmoset niinku haluaa ja monoista ja kaikista. Se on ehkä semmosta mielenkiintoo, että se on ehkä kuiteski tärkeempi asia kun se, että minkä näkösesti tullaan alas.” (P1)

7.2 Monikulttuuriset opettajat

Hiihdonopettajien ryhmä eroaa jo rakenteensa puolesta selvästi muista ryhmistä. Sen jäsenet edustavat eri ikäluokkia, elämäntilanteita ja sukupuolia. Nämä seikat eivät voi olla vaikuttamatta ryhmän koettuun yhteisöllisyyteen ja sen tunnusmerkkeihin. Laajaan joukkoon mahtuu erilaisia ihmisiä, jotka tuovat hiihtokoulun edustamaan mikrokulttuuriin palan omaa elämänculttuuriaan. Tämä monikulttuurisuus tekee hiihdonopettajien ryhmästä erikoisen ja mielenkiintoisen yhteisön, jonka yhteisöllisyys on monien tekijöiden summa. Sen kohdalla voidaan puhua sekä työyhteisöstä, että kaveriyhteisöstä.

”No erikoisen siitä tekee varmasti se, että no ensinnäkin meillä on naisia jäseninä, jotka on aktiivisia ja ovat aktiivisia opettelemaan lisää sen lisäksi, että ne on jo valmiiks taitavia laskijoita. Mutta toinen vielä merkittävämpi on se, että meidän ikäjakauma on tällä hetkellä noin 25-vuotiaista 70-vuotiaisiin.” (H1)

Eri sukupuolten edustajat ovat hiihtokoulussa samanarvoisia jäseniä ja ryhmän naispuoliset jäsenet kokevat olevansa tasa-arvoisia miesten kanssa. Tasa-arvoinen ilmapiiri ei ole itsestäänselvyys lajissa, jossa vaaditaan taitoa ja fyysisyyttä. Vertailun vuoksi voidaan mainita esimerkiksi jääkiekko, jalkapallo tai lumilautailu, joissa naisten ja naisurheilun asema ja arvostus hakee vielä paikkaansa. Kaikki opettajat tekevät samaa työtä ja tehtäviä, joten uskon sen olevan keskeinen tekijä tasa-arvon kehittäjänä.

”No kyllä aika hyvin on se tasa-arvo ja varsinkin viime vuonna, ku meitä ei ollu kun kolme tyttöä ja kaikki loput oli miehii, niin alkuu ku minäki ku olin uus siinä, niin sit oli vähän että mitehän tässä nyt tullaan pärjäämään ja muuteki, mutta hyvin mun mielestä se tasa-arvo toteutuu ainakin aina ku ollaan rinteessä.” (H2)

Yhteisön tasa-arvoisuudesta kertoo myös se, että hiihtokoulun puheenjohtaja on nainen. Hiihtokoulun yhteisöllisyys on tasa-arvostaan huolimatta monimuotoista. Osalle jäsenistä se merkitsee pelkästään työyhteisöä, johon kuulutaan etäisesti ja jonka muita jäseniä nähdään vain päivystysviikonloppuina. Hiihtokoulussa on muodostunut erityinen ydinporukka, joka kokoontuu yhteen myös varsinaisen työajan ulkopuolellakin.

”Siellä varmaan hiihtokoulun sisällä ehkä on semmonen aktiivisempi ydinjoukko tämmösiä nuoria kavereita, jotka paljon on myös siellä paikan päällä, niin ne on varmaan tiiviimpi porukka, mutta mä en ehkä itte kuulu siihen tiiviimpään ytimeen, niin mun on sitte vaikee sanoo, että kuinka tiivis se porukka on...” (H2)

"...Semmosia nuoria, jotka on muutenkii yhdessä, niin ne luultavasti näkee useemminki. Mä en oo varma, koska mä en tiä siitä, mutta mulla on sellanen mielikuva, että ne viettää iltaa yhdessä välillä ja käy toistensa luona kylässä ja muuta." (H2)

Tiiviin ydinporukan ympärille muodostuu aktiivisimpien hiihdonopettajien ryhmä, joka näkee toisiaan useammin kuin muut. Tämä aktiivinen ydin käy muita useammin rinteessä myös vapaa-ajallaan ja näin ollen tapaa toisiaan useamminkin. Yhteisö ei siis ole niin tiivis kuin esimerkiksi pannukerho, mutta täytyy muistaa, että näiden kahden ryhmän rakenne on täysin erilainen. Hiihtokoulussa on muodostunut kolme eri yhteisöllisyyden tasoa, jotka muodostuvat ydinryhmästä, aktiivisesta ytimeistä ja vähemmän aktiivisesta jäsenistöstä.

"Se varmaa just vähä erottaa, et ku toiset käy nii aktiivisesti siellä ja toiset käy sit vaa. saattaa asua eri paikkakunnalla ja tulla vaan hoitaan sen pakollisen päivystysviikonlopun, niin sitten eihän niitä nää koskaan ja sit ne tosiaan käy vaan sen vähä aikaa siellä, että ne ei sit kuulu just kauheen tiiviisti siihen toimintaan, eikä varsinkaa mihinkään vapaa-ajan toimintaan." (H2)

Tällainen heterogeenisuus ryhmän sisällä koetaan hiihdonopettajia erottavana tekijänä. Luultavasti ryhmän sisällä on useampia erilaisia kaverisuhteita ja samanhenkiset ihmiset ovat enemmän tekemisissä toistensa kanssa, muodostaen pienempiä kaveriporukoita.

"Varmaan se, että on nii tavallaan erilaisista piireistä porukkaa ja toiset on vanhempia ja työssäkäyviä ja ollu hiihtokoulussa tosi pitkää ja sitte tämmösiä jotain nuoria tyttöjä, jotka tulee ja on liikunnan opiskelijoita...mutta just sitte on nää työssä käyvät ja .. no joka tapauksessa sitte on näitä poikia, jotka on tosi aktiivisia ja niillä on tiivis kaveriporukka siinä ja ne kaikki on opiskellu samassa paikassa ja ne on ollu useemman vuoden laajavuoren hiihtokoulussa, niillä on ehkä semmonen samanhenkinen porukka

siinä ja sitte onhan meillä just näitä, niinku jotka vaan tällasia, jotka laskee sitte jotain reilejä ja boksejaki ja muuta mitä ei kaikki tee, ehkä ne voi taas siinä mielessä olla vähä eri henkisiä.” (H2)

Hiihtokoulua voidaan kuvainnollisesti nimittää laskettelukulttuurien sulatusuuniksi, jossa kohtaavat kaikki mahdolliset rinnelajien ilmiöt lumilautailusta ja vapaalaskusta freestylen kautta carvingiin ja telemarkiin. Ehkä juuri tämän monipuolisuuden takia yhteisiä tunnusmerkkejä haetaan ulkoisista elementeistä, kuten vaatteista.

”No tota, no meil on tietenki nää univormut, elikkä hiihtokoulun opetustakit on mistä meidät tunnistaa silloin kun me ollaan töissä ja osahan sitten haluaa laskea tämä takki päällä myös vapaa-aikana.” (H1)

Hiihdonopettajat suhtautuvat työasuunsa kunnioituksella. Hiihtokoulun takin pukeminen merkitsee astumista hiihdonopettajan rooliin konkreettisesti. Takki päällä käyttäytyään korrektisti ja esimerkillisesti. Opettajat kokevat, että muilla laskettelijoilla on odotuksia hiihdonopettajia kohtaan. Heidät nähdään taitavina laskijoina, jotka osaavat laskettelurinteen pelisäännöt ja ovat ystävällisiä muita harrastajia kohtaan. Hiihdonopettajat käyttäytyvät näiden odotusten mukaisesti.

”Että on se ehkä sellanen, että silloin ku on se takki päällä, niin ei tee välttämättä hirveesti mieli mokailla siellä ja harjotella mitää omia heikoimpia juttujansa. ...niinku jotenkin silti yrittää aina, vaikkei oo sitä takkiakaan, nii sitte jotenki olla esimerkilline ja, koska ihmiset tunnistaa joka tapauksessa, oli se takki tai ei.” (H2)

”Mut siinä vaiheessa kun sä olet ollut rinteessä ja laskenut se hiihdonopettaja takki päällä, niin kyllä yleensä ihmiset seuraa, ne tietää että tuon kaverin pitäs osata laskea ja ne seuraa sitä ja moni tulee kyselemään vähän niinku kauttarantain vinkkejä, että sillä lailla he arvostavat.” (H1)

Pukeutumiseen ja vaatteisiin panostetaan myös vapaa-ajalla rinteessä oltaessa. Erilaisia pukeutumistyyliä löytyy hiihtokoululle tyypillisen monipuolisesti, mutta pukeutumiseen liittyy kaikilla samantyyppisiä merkityksiä. Merkkitietoisuus ja pukeutuminen merkkivaatteisiin on tyypillistä hiihtokoululaisille. Myös hiihdonopettajan on oltava katu-uskottava, tai tässä tapauksessa rinneuskottava.

”Pukeutumisen puolesta niin, no nuorisolla tietenkin ehkä on tämmönen rennompi pukeutumistyyli vapaa-ajalla, että pipoo pidetään päässä saunassaki ja on tämmöstä ehkä jopa merkkipukeutumista, että pitää olla jonkun tietyn suksimerkin t-paita päällä, tai huppari. Että kyllä sen aina huomaa, että rinteeseen ollaan mietitty, että sinne ei tulla ehkä sillä vapaa-ajan varustuksella, vaan siellä lukee ehkä joku hiihtämiseen liittyvä viesti siinä paidassa.” (H1)

Vaatteilta vaaditaan laatua ja toimivuutta. Ne voivat olla varsin kalliitakin. Laadukkaita ja kalliita vaatteita perustellaan käyttötarpeilla, mutta niiden pitämiseksi löytyy muitakin syitä taustalta.

”No kyllä ainaki nuoremmalla väellä, nii kuorivaatteet gore-texiä, goretexiä päällä ja kypärä ja lasit. Ku kaikki urheilee muutenki aika paljon ja o semmosta urheilullista porukkaa, niin sitte pitää tavallaan olla laadukkaat ne kampeet ja sit ku niitä ehkä.. ei nyt rinteessä, jos ollaan muuten laskemassa, niin eihän siellä tarviis, siellä pärjäis kyllä paljo huonommillaki kampeilla, mut sitte ehkä niitä samoja kampeita käytetään sit monessa muussaki tekemisissä...” (H2)

”Ja ehkä se on vähän semmonen uskottavuus hommakin, että ei sinne nyt ihan missä tahansa toppahousuissa mennä, et sit ku ihmiset tunnistaa hiihdo-opettajaks nii, se voi olla vähän... Just semmonen, että jos sinne menis jossain ikivanhassa toppapuvussa, nii ei sitä varmasti sais, tai ois semmonen just

uskottava, eikä samalla lailla sais sitä arvostusta. ..Mut kyl se on nyt itellekki semmonen, et ei sinne viittis mennä iha missä tahansa kampeissa.” (H2)

Vaatteet ovat siis imagokysymys ja niiden avulla määritetään omaa identiteettiä ja asemaa hiihtokeskuksessa. Laadukkaat lasketteluvaatteet symboloivat ammattilaisuutta ja lajin hallintaa. Niillä viestitetään muille harrastajille toisaalta omaa asemaa hiihtokeskuksessa, mutta toisaalta myös yhteenkuuluvuutta muiden taitavien laskijoiden kanssa. Vaikka osalle opettajista pukeutuminen ei merkitsekään uusimman muodin seuraamista, on heillekin pukeutuminen osa identiteettiä ja sen luomista:

”Osalle se on tärkeämpi se pukeutuminen ja sitte on taas ehkä nää vanhemmat hiihtäjät, nii niillä sitte löytyy täämösiä ikivanhoja villapaitoja mitä ne on pitänyt jo vuodesta kivi lähtien.” (H1)

Vanhemminkin opettajilla on erikseen laskuvaatteet, joita käytetään erityisesti rinteeseen tultaessa. Ikivanha villapaita voi yhtä hyvin olla ”katu-uskottava” vanhempien hiihdonopettajien näkökulmasta. Yksi vaatekappale kuitenkin yhdistää hiihdonopettajia takkiakin enemmän. Hiihtokoulun paidasta on muodostunut ryhmän sisäinen juttu, jota ulkopuoliset eivät aina ymmärrä.

”No hiihtokoulun paidoissa oli se idea, että täämönen kaveriporukka hiihtokoulun sisältä olivat varmaan sitte pikkutunneilla keksiny, että täähän ois hyvä juttu, että tästä laajavuoren nimestä keksitään englanninkielinen käännös. Ja se väänty, laajavuori käänty Mount spread ja sitte tietenki, koska tuolla Keski-Euroopassa näitä näitä rinneführereitä ja mitä pistööreitä ja ski patrol miehiä oli, niin sitten tietenki liitettiin vielä se ski patrol nimi siihen ja tuli ”Mt. Spread Ski Patrol”. Ja nyt en oo ihan varma oliko kuinka monta laskijaa siinä näitä nuorempia, silloisia nuorempia hiihdonopettajia oli, mutta vaikka neljän hengen porukka niitä oli ja alun perin se oli täämönen kaveriporukan juttu ja mutta koska siitä kaikki vähän niinku kiinnostu ja se oli vielä parempi juttu

oikeestaan ku ne oli arvannukkaan, niin se otettiin koko hiihtokoulun periaatteessa tämmöseksi lempinimeksi.” (H1)

”...Siinä vaiheessa kun sitte on tää patrolin paita päällä, se ehkä toisella lailla se on semmonen niinku... hiihtokoulun oma vitsi. Ja itse asiassa se on semmonen, että moni on tullut kiinnostuneena kysymään, että missä tämmönen kyseinen paikka on. Että mä oon kuullu huhuja että se on jossain tuolla jenkeissä. Et siitä sitte on monta hauskaa tarinaa.” (H1)

Jos hiihtokoulun takki on enemmänkin työvaate, niin Mt. Spread Ski Patrol –paita on hiihdonopettajille yhteiseen joukkoon kuulumisen symboli, jota pidetään mielellään myös vapaa-ajalla. Ski Patrol –paita on jopa vahvempi yhteisöllisenä tunnusmerkinä kuin opetustakki, sillä se on nimenomaan yhteisön oma symboli, kun taas opetustakki on julkinen. Opetustakin merkitys hiihtokoulun tunnusmerkinä on lähtökohdiltaan erilainen, sillä takki on Suomen hiihdonopettajat ry:n (SHORY) virallinen asu. Se edustaa tunnusmerkinä siis kaikkia suomen hiihdonopettajia, ei vain Laajavuoren hiihtokoulua.

Hiihtokoululle on ominaista sen hierarkkisuus ja organisoituneisuus muihin ryhmiin verrattuna. Jäseniä velvoittavat hiihtokoulun säännöt ja veloitteet, joihin liittyy opettamisen lisäksi erityisiä ”laadullisia” vaatimuksia. Jäseneksi ei pääse kuka tahansa, vaan vuosittain järjestetään haku ja valintatilaisuus, jossa nykyiset hiihdonopettajat valitsevat äänestämällä uudet tulokkaat hakijoiden joukosta.

”No on joo, että kyllä niinku ensinnäki ku valitaan hiihtokouluun niin oot vuoden koeajalla ja se nyt käytännössä tarkoittaa sitä, että sun pitää olla erityisen innokas ja tehdä hyvin hommas ja olla käytettävissä nyt nimenomaan sillon päiväaikoina. Että kyllä niinku näihi uudempiin hiihdonopettajiin niihin kohdistetaan sillälaillo odotuksia paljo enemmän ku tämmösiin vanhempiin.” (H1)

Erillistä valvontaa velvoitteiden noudattamisesta ei nähdä tarpeelliseksi, koska ryhmän sisällä vallitsevan yhteishengen ja yhteisten päämäärien takia soloileminen aiheuttaisi yleistä paheksuntaa ryhmän sisällä:

"...Kyllä kuitenkin mä uskallan väittää, että jokainen meidän hiihdonopettaja on tosi ylpee tästä meidän porukasta. Ja sen takia niinku tämmöset virheet ja tommoset lipsumiset nii ne halutaan ottaa pois porukalla, että ei kukaan halua kuulua semmoseen porukkaan, jossa joku hoitaa hommia leväperäisesti tai ei hoida niitä hyvin, että semmosen porukan takkia ei haluta kantaa." (H1)

Vaikka hiihtokoulussa tehdäänkin töitä, eroaa se tavallisesta työyhteisöstä. Suurimpana vaikuttavana tekijänä uskon olevan sen, että kaikki hiihdonopettajat ovat tehneet harrastuksestaan työn. Suhtautuminen tehtävään työhön on siis jo lähtökohdiltaan erilaista kuin monella muulla työpaikalla. Hiihdonopettajuus on siis suurelta osin harrastamista.

"Kyllä se..on joo, siis tää on kuitenkin tää pitäs niinku.. ehkä mulle se voi olla työtä hetkittäin, mutta kyllä mä nyt näkisin, että meidän hiihdonopettajille tää on kuitenkin harrastus, josta voi saaha muutaman euron rahaa." (H1)

"Että tavalla kyllähä se silloin tuntuu työnteolta, jos oot viikon putkeen ja on rankkoja päiviä ja rankkoja asiakkaita ja näin, et kyl se tuntuu työnteolta välillä, mutta just jos on jonkun viikonlopunki käy, niin kyl se melkeen tuntuu harrastukselta silloin et saa ite olla mäessä ja jos niitä tunteja ei oo hirveesti et saa laskee vapaata ja muuta." (H2)

"No voisin kuvitella aika monen sanovan tän olevan enemmänki harrastus, mutta voisin kuvitella, että nuoremmat sanoo, että tää on heille työtä ja sitte ne vanhemmat muutenki työssä käyvät ihmiset niin sitten, et jos on semmonen päätyö, niin sitte tää on ehkä harrastus vaan." (H2)

7.3 Tyyliä ja taitoa fiilispohjalta

”Se on semmosta vapaata, että ei oo ketään määräälemässä sen takia me varmaan sitä tehäänkin, että saa ite päättää mitä tekee ja kavereitten kanssa lasketaa ja siinä sitä sitten kehittyä kun toinen tekee jonkun tempun niin pitää tehdä ite sama.” (V2)

Vapaalaskijoille tärkeää on tekemisen vapaus ja hyvä kaveriporukka. Ketään ei haluta määräälemään ja komentamaan. Se ei kuulu lajin luonteeseen. Tekemisen vapaaehtoisuutta korostetaan ja vastakohtaisia esimerkkejä tarjotaan muiden urheilulajien toiminnasta. Vapaalaskijoiden puheesta heijastuvat arvot ovat tuttuja rullalautailun ja myöhemmin myös lumilautailun kulttuuriperinnöstä, josta vapaalasku on suksien päälle periytynyt. Vapaalaskijat haluavat antaa itsestään kuvan rentoina rämäpäinä, jotka eivät liikoja välitä tekniikasta ja hienouksista, vaan ”vetävät täysillä”.

”Ohan se ku tuolla on noita kepinkiertäjiä, niin niille isketään kepit rinteeseen ja valmentaja näyttää millon pitää lähtee ja kattoo niinku aerodynaaminen asento, että onko sukset hyvin voideltu. Meillä nuo kantit vaa hiotaan pois suksista, että pystyy vetämään reilejä. Ja ei oo niin väliä, että luistaako sukki, sillan mennään vaan vähän enemmän kyykkyyyn, jos halutaan vähän lisää vauhtia. Se on semmosta, että tota jos ei suju niin voi tulla kahvioon, olla siellä vaikka tunnin ja mennä koittaa. Sitten saattaa taas sujua, että ei oo mikään pakko tehdä mitään, voi vaikka lähtee kotia yhen laskun jälkeen jos ei kule.” (V2)

”Ja aina ollaan, ainaki mä luulisin, et mä oon tekemässä aina täysillä sitä juttua, että ei hirveesti löysäillä tuolla rinteessä. Aina veetään täysillä ku veetään.” (V2)

Tekemisen ja ilmapiirin rentous koetaan olevan erityislaatuinen tunnusmerkki juuri vapaalaskijoiden ryhmälle muihin verrattuna. Rento meininki liittyy tiiviisti tekemisen vapauteen ja vapaaehtoisuuteen. Ryhmän rento yhteisöllisyys

rakentuu pitkälti kaverisuhteiden ympärille. Harrastuskaverit ovat hyviä ystäviä myös harrastuksen ulkopuolella. Vapaalaskijoiden ryhmä on ystävyys-suhteiltaan erittäin tiivis ja vapaalaskijat myös arvostavat sitä. Ryhmän yhteishenkeen liittyy myös lajiin liittyvät riskit ja vaara. Yhdessä koettu jännitys ja vaarantunne luovat vahvan siteen jäsenten välille.

”No se lajihan on tietenkin erilainen, paljonkin erilainen ja tota meillä on ehkä vähän semmonen rennompikin meininki siinä, että ei oo niin pakko tehdä mitään, ellei ite halua ja siinä on sitä vapautta. Ja musta tuntuu, että me ollaan paljon enempi kavereita toistemme kanssa ku vaan pelkkä se harrastajaryhmä. Että se ei oo niinku silleen, et harrastetaan, niin sit sä oot vaan harrastumielessä niitten kaveri. Et sä oot niinku kaveri.” (V2)

”Ohan se samanhenkistä porukkaa sillee, että ei se ainut asia mikä yhdistää oo se lasku, et kyllä niinku vapaa-ajallaki pystyy niinku samojen tyyppien kanssa hengaillee ihan hyvin. Emmä tiiä, ohan se vähän, kaikki o vähän sellasia, ei nyt ihan normaaleja, et ei nyt normaali ihminen mee sinne rautakaiteelle kikkailemaan (naurua). Kai kaikki hakee siitä niinku niitä äärimmäisyyksiä ja sit sitä et siitä saa kiksei siit hommasta et onnistuu jossain uussa. Hyppiminen ja kaikki tämmönen, et ohan se niinku se, emmä tiiä, henki. Se niinku lähinnä.” (V1)

Vapaalaskijat arvostavat taitoa ja rohkeutta, mutta myös sosiaalisia taitoja. Toisten kavereiden arvostusta ei siis voi voittaa pelkillä hienoilla tempuilla. Taitavuuden lisäksi pitää olla ”hyvä tyyppi”, jotta saisi arvostusta. Ryhmä koostuukin hyvin samanhenkisistä nuorista, joiden välinen side on vahva ikäeroista huolimatta. Kaikki tuntuvat tulevan hyvin toimeen keskenään.

Haastattelija: *Minkälaista tyyppiä ryhmässä arvostetaan?*

”No semmonen ehkä joka on taitava siinä lajissa ja osaa jutella kaikkien kanssa ja on fiksu tyyppi ja niinku ottaa kaikki huomioon.

Ja kyllä kaikki on semmosia mun mielestä. Kyllä kaikki arvostaa toisiaan.” (V2)

Liian uhkarohkeat yrittäjät eivät liioin saa arvostusta:

”...Joskus jos jollaki lähtee vähän mopo keulimaan ni se voidaan palauttaa maan pinnalle, että... Se o silleen, että jos sää osaat pyörittää kolmosen, nii seuraavalla hypyllä haetaan jo tonnia tyyliin. Tai sitte, että just hädin tuskin pääset reilin päälle, niin seuraavalla veät neljäviiskyt sisään, tai jotain tämmöstä että kyllähän se kerran pari voi onnistua, mutta pitemmässä juoksussa siitä tulee huonoo jälkee...” (V1)

Nämä ”tonnit”, jossa pyöritään ilmassa kolme kierrosta eli 1080 astetta pystyakselin ympäri ja ”neljäviiskymppiset reiliin sisään”, jossa pyöritään yksi kierros ja 90 astetta pystyakselin ympäri eli 450 astetta ja laskeudutaan poikittain kaiteen päälle, vaativat paljon harjoittelua. Vapaalaskijat kannustavat ryhmässä toisiaan parempiin ja vaikeampiin temppuihin, mutta samalla pidetään huolta kaverista, ettei hän lähde yrittämään liian vaikeaa temppua ja satuta itseään. Vaikka ryhmässä on eritasoisia laskijoita, pystyvät he hyvin laskemaan samassa porukassa. Keskinäistä kilpailua ei ole, vaan omasta porukasta ollaan ylpeitä.

”Vaikka toinen tekee vaikeempii hommii, nii antaa tehä ja tekee sit ite joku toinen päivä.. Se on päivästä kiinni ... Ei oo mitään, että tullaan ja veetään putkella polviin, että vittu ku sää vedät liian hyvin, että jos kaverilla menee hyvin, niin hyvä sille. Et ei siinä niinku semmostaa oo kateutta tai silleen, et sillein se o ihan hyvä juttu että. Niinku jengi kannustaa toinen toistaan ja silleen, että sillähän sitä pusketaan eteenpäin, sen huomaa niinku, ihan niinku suomen mittakaavassa, et mikä se niinku on, et mikä merkitys sillä porukalla on, että kyllähän nyt laajavuoren pojat nyt tällä hetkellä handlaa kaiteet parhaiten niinku kokonaisuudessaan koko suomessa, että ei niinku oo epäilystä. Sen niinku huomaa, et täällä o iso jengi kuitenkin

laskee. Ja kuitenkin niinku Suomen tasolla kovinta silleen ihan kärkipäätä ni se puskee niinku lajii kokoajan eteenpäin ja jengi kehittyi koko ajan.” (V1)

Vapaaalaskijoiden taidot on todellakin huomattu myös muualla kuin Laajavuoressa. Osa ryhmän jäsenistä on solminut sponsorisopimuksia välineiden ja vaatamerkkien maahantuojiin kanssa. Sponsorien mukaantulo on myös vaikuttanut laskijoihin mentaalisisellä tasolla. Harrastuksesta on tullut niiden myötä luonteeltaan hieman vakavampaa, koska enää ei lasketa pelkästään omaksi iloksi. Sponsorit ovat luonnollisesti kiinnostuneita menestyksestä ja näkyvyydestä. Tämä aiheuttaa ristiriidan rennolle meiningille ja fiilispohjalta tekemiselle, mutta sponsorointi on kuulunut vahvasti tämänkaltaisten lajien kulttuuriin rullalautailun alkuajoista lähtien. Uskoisin sen enemmänkin motivoivan laskijoita kehittymään ja ponnistelemaan kohti vaikeampia temppeja. Sponsorit eivät vapaaalaskijoiden mielestä kuitenkaan ole vaikuttaneet ryhmän sisäisiin suhteisiin. Sponsoroidut eivät ole asemaltaan korkeammalla tai parempia kuin muut. Päivän päätteeksi motivaatio löytyy itse tekemisestä.

”Onhan siellä jonkun verran niitä kavereita (sponsoroituja). Mitähän mä sanoisin.. no alta kymmenen tyyppiä on silleen. Ohan se sinänsä et laajavuoressa niin kova tasoki silleen suomen mittakaavassa, että sitä kautta se on vähän yleisempää siellä, ku missään muualla.” (V1)

”Ohan se käytännössä menny vähän vakavammaks, mutta ei me tuolla paineta hampaat irvessä tuolla rinteessä millonkaa, et hauskaa vaa siellä pietään loppujenlopuks. Ja kyllähän se sitten ku alkaa sponsoreita tulemaan kehiin, niin kyllähän se paineita lisää, mutta niitä pitää vaa vähän välttää, että ei ajattele mitään semmosia.” (V2)

Haastattelija: *Miten ne sponsorit näkyy?*

"No siinä takissa o ehkä joku mainos, joku brodeerattu joku teksti siihe, et silleen, mut ei me silleen toistemme, mieti et jos sä oot sponsoroitu, sä oot paljon parempi ku me muut, että ei me ajatella ollenkaan silleen. Jos sattuu saamaan sponsorin, niin mikäs siinä, että onneks olkoon ja sitte lasketaan ihan normaalisti." (V2)

Vapaalaskijoiden ryhmä eroaa muista harrastajaryhmistä suuresti juuri edustamansa alakulttuurin myötä. Vapaalaskijoiden alakulttuurissa, kuten lumilautailukulttuurissa, sponsorit ovat lajin näennäisestä kapinallisuudesta huolimatta hyväksytyjä ja tavoiteltujakin. Tämä näkyy myös ryhmäläisten halussa hankkia sponsoreita. Sponsoreiden saamista voidaan pitää vapaalaskijoiden parissa jopa yhdenlaisena menestyksen mittarina kilpailumenestyksen ja videoiden tekemisen ohella. Muissa tutkimuksen ryhmissä ei esiintynyt merkkejä tällaisesta.

Haastattelija: *Onko yhteisiä tavoitteita?*

"No se on tietenki, että saa jonku sponsorin ja pärjää hyvin kisoissa ja saa ehkä johonki elokuvaan pätkän tehtyä, se on niinku ainut." (V2)

"No tota, kyllä me silleen ollaan jo ainaki maahantuojiille lähetetty maileja ja autettu toisia, et mitä niihin pitäs kirjottaa, mutta sillo tota kyllä voi sanoo, et mulle tuli silleen kisassa ainaki sanomaan, että sää, että haluaisitko laskee meille, että sitä ei tarttenu mitenkään ite sitte. Kaverit oli vaan ilosia puolesta sitte ku se tuli." (V2)

Haastattelija: *Autetaanko kavereita sponssien saannissa?*

"Kyllähän siinä tietenkin sillee, että pystyy jeesaamaan, ku on kontakteja maahantuojiin tai johonki ja voi niinku ihan suoraan sanoo niille, et tässä ois tällanen kaveri, et kannataa pistää silmälle. Ja sit varsinki välillä tulee kyselyitä sitä kautta, et ok että tiiätkö

tämmöstä kaveria, et minkälainen on ja kannattaako lähtee tähän?”
(V1)

Sponsoroidut ryhmäläiset auttavat muita myös myymällä heille vanhoja suksiaan ja välineitään, koska he saavat aina seuraavalle kaudelle uudet. Näin muillakin ryhmän jäsenillä on mahdollisuus saada varusteita halvemmalla. Välineisiin suhtaudutaan vapaalaskijoiden parissa hieman erilaisella näkemyksellä kuin pannukerhossa. Vapaalaskijatkin säätävät välineitään, mutta kantin teroituksen sijaan ne hiotaan tylsemmiksi. Sukset eroavat tavallisista laskettelusuksista. Vapaalaskijoille tunnuksenomaiset välineet ovat twin-tip sukset, joissa myös kanta on käyrästetty takaperin laskemisen mahdollistamiseksi.

”No, tietenki sellaset kakspäiset sukset, millä voi mennä molemmin päin ja kantit on hiottu keskeltä, et liukuu paremmin reileissä ja ei oo niin väliä niitten kunnosta niinku muissa harrastusryhmissä ehkä on. Kyllä yleensä mahdollisimman laadukkaat yritetään hankkia, mihi on vaan varaa. Sit niitä saatetaan käyttää niin kauan, et ne on ihan rikki.” (V2)

”Siis suurin erohan on siinä, että ne on molemmista päistä käyrät, niillä voi laskee etu ja takaperin. Sitte leikkauksessa löytyy kanssa eroja, et ne ei oo niin leikkaavaa, ku joku normaali alppisuksi, eikä niil oo tarvettakaan olla.” (V1)

”Ite ainaki tylsyttän kantit, et terävä kantti metallikaiteella ei oo hyvä yhdistelmä, et se hirttää siihe kiinni, että pitää siitä monon ja siteen alta tylsyttää niinku kantit pois. Viilaamalla saa kantit niinku semmosiks ettei se niinku... Se pitää niinku pyöristää, että iha turvallisuus syistä, että jos o pitkä kaide ja se hirttää heti kiinni, ni sä lennät siihen kaiteen päälle ja se o aika rumaa jälkeä tulee sen jälkeen.” (V1)

Twin-tip suksien ja pyöristettyjen kanttien lisäksi tällä ryhmällä on tunnusmerkillinen tapa pukeutua. Pukeutuminen on tapa ilmaista itseään ja kuulumistaan johonkin ryhmään tai alakulttuuriin. Vapaalaskijoillekin pukeutumiseen liittyy lajikulttuurille ominaisia piirteitä. Pukeutumisessa on kyse tyylistä, mutta myös käytännöstä. Vapaalaskijoilla ei ole yhteistä univormua tai edustusasua, kuten hiihtokoululla. Yhdistävänä tekijänä on identtisten vaatteiden sijaan tyyli, jota sovelletaan vaatteita valittaessa.

”Isot vaatteet! (naurua) Sekin on se, et ei niitä pysty missään syöksykortsussa niitä hommia tekee, että isot vaatteet on ainaki semmonen selkee...” (V1)

”Melko löysät vaatteet yleensä, ei mitään kortsupukuja.” (V2)

Haastattelija: *Miksi vaatteet on löysät?*

”Se voi periaatteessa tulla siitä, että se on semmonen kulttuuri ja on tottunu pitämään semmosia vaatteita ja se on tavallaan niinku cool pitää semmosia vaatteita. Ja sit se myös näyttää hienolta ku pitää semmosia vaatteita, vaikka videolla.” (V2)

”Mut onhan se tietenki tää katu-uskottavuus ja lajiin kuuluu semmonen kuva, mikä se nyt on, et lautailustahan se on aika pitkälle tullu kans että.” (V1)

Tyyli on olennainen osa myös itse laskemista ja temppujen suorittamista. Vapaalaskijat keskittyvät laskiessaan tyylikkääseen suoritukseen:

”Ohan se loppupeleistä et se o niinku tärkein tällä hetkellä, et ei ne temput enää oo kehittyneet moneen vuoteen, et oo tullu mitään niinku varsinaista uutta, et kaikki temput on jo hypätty, että tällä hetkellä ainutta mitä oi parantaa on se tyyli, et sä oot siellä ilmassa ja se näyttää siltä et sä et tee yhtää mitään, etkä hätiköi, availe ikkunoita ja pyörittele käsiä siellä.” (V1)

Pukeutumiseen ja laskutyyliin mallia voidaan ottaa alan lehdistä ja videoista, joiden kuvissa laskijat poseeraavat sponsoreidensa uusimmissa vaatteissa. Näissä kuvissa laskijoiden vaatteet ovat lähes poikkeuksetta kolme numeroa liian suuret ja housut roikkuvat samaan tapaan kuin hip-hopkulttuurissa on totuttu näkemään. Löysien vaatteiden ja musiikin välille ei kuitenkaan haastateltavien mielestä voida vetää yhteyksiä. Vaatteiden malli otetaan nimenomaan lajikulttuurin mallista, eikä musiikin maailmasta.

"No ei ne siilleen että mimmosen sä haluat, mutta kyllä ne ehkä siihen vaatteiden löysyyteen ne voi vähän vaikuttaa. Siihen malliin, että minkä tyyppistä." (V2)

"Kyllähän se lehdet ja sieltä ulkomailtaha se tulee, et noi laskuvaatteet mitkä on just tehty tähän lajiin, nii ohan ne kauttaaltaan aika isoja. Mut on siinä kuitenkin osaltaan tarkotus, miks ne on sellasia et." (V1)

"Se o se, et jos sulla on, reilejäki oot vetää, nii se on se, että sulla juuttuu jalat kiinni ja saa gräbejä paremmin. Jos sulla on tiukat housut, rupeeki housut kiristää ennemmin ku saa tehtyy sen tempun tai jotain, et siihen tarvii liikkumavaraa kuitenkin ja ländeissä jos tulee jotain äkkinäisii jotain et joutuu nopeesti tehä, nii ei oo se et juuttuu housuista kiinni (naurua)." (V1)

"Mutta ei kukaan oikeen meistä kuuntele mitään räppiä ja silti o löysät housut." (V2)

Musiikki on kuitenkin mukana vapaalaskijoiden harrastuksessa. Monet heistä nimittäin kuuntelevat musiikkia laskiessaan. Vapaalaskijoiden ryhmä on ainut haastatelluista ryhmistä, joka mainitsi musiikin olevan osa harrastusta. Musiikki ei kuitenkaan yhdistä ryhmän jäseniä, kuten sen voisi olettaa yhdistävän heitä. Vapaalaskijat kuuntelevat musiikkia vaihtelevasti, eikä heillä ole yhtä yhteistä lempimusiikkia tai tyyliisuuntaa. Tämän lisäksi he kuuntelevat musiikkinsa yksin

korvakuulokkeidensa kautta samalla, kun laskevat hyppyreistä ja kaiteita pitkin. Musiikki on olennainen osa laskettelu- ja lumilautailuelokuvia, joten on mahdollista, että kipinä musiikin kuunteluun laskemisen aikana on saatu sieltä. Tätä haastateltavat eivät kuitenkaan vahvistaneet suuntaan tai toiseen. Täytyy muistaa, että myös lenkkeilijöitä näkee juoksemassa kaduilla korvakuulokkeet päässään, joten kyse on ilmiöstä joka ei ole uniikki. Vapaa-askijat kuuntelevat musiikkia päästäkseen hyvään fiilikseen laskiessaan.

”Emmä tiä, musiikki nyt ei oo sinänsä, et porukka kuuntelee nii laiasta laitaan musiikkia, et ei sitä voi.. Jengi kuuntelee tyyliin, no ei nyt ihan iskelmästä, mutta kuitenkin jostai heivistä iha tonne räppiin ja vastaavaa, että se on niin laaja se, et ei musiikki niinku..” (V1)

”No musiikkimaku esim. niin se on semmonen aika laaja, et kukaan ei kuuntele sitä samaa niinku musiikkityyliä. Ihan laidasta laitaan heittää se.” (V2)

Haastattelija: *Kuunteletteko laskiessa musaa?*

”Kyllä jotkut kuuntelee, mutta mää en ite kuuntele. Mä tykkään vaan kuunnella sitä lumen huminaa siinä. Ne saa siitä fiiliksiä ja ne saa siitä hyvän rytmin siihen ja saa ehkä vähän kiksejä johonki temppuun. Kyllä se o aika paljo laidasta laitaan, et voi olla jotain heviä ja sit voi olla reggaeta.” (V2)

”Ei et kyllähän nyt jengillä on tällä hetkellä se, et nyt noi, kypärässä varsinki on tullu hyvä uudistus, et saa kypärän korvaläppiin, nii niissä o nykysin noi kuulokkeet. Kyllä jengi nykysin kuuntelee musiikkii niinku laskiessa. Et se o sillee et tällä kaudella en oo laskenu yhtään päivää ilman, että on ollu musiikkia mukana. Mp3 soitin on siihen hyvä.. se o pieni ja kätevä, se ei hajoo etes vaikka kaatuu.” (V1)

Haastattelija: *Miksi kuuntelet musaa laskiessa?*

”En mä tiiä. Fiilikse.. Se o semmonen rento, hyvä fiilis. ei se oo ku vaan taustamusiikkina kuuluu vaan. Ei se oo siinä pääasia, se o vaa siistimpää laskea ku on musiikkia.” (V1)

Vapaalaskijoiden yhteisössä vallitsee erityislaatuinen hierarkia, joka ei helposti näy päällepäin. Laskijat kokevat olevansa tasa-arvoisia toisiinsa nähden ja korostavat kaveruutta ryhmän sisällä. Heidän puheestaan tulee kuitenkin ilmi, että iällä ja kokemuksella on vaikutusta asemaan ja arvostukseen ryhmässä. Vanhemmilla ja kokeneemmilla laskijoilla on auktoriteettia nuorempia kohtaan ja heidän neuvojaan kuunnellaan toisin kuin nuorempien. Kokeneemmat antavat ohjeita ja ”valmentavat” nuorempia laskijoita temppujen tekemisessä. Vapaalaskijoiden joukossa tietotaito siirtyy perimätietona ikäpolvelta toiselle. Malli opitaan käytännön kautta ja kokemuksen karttuessa siirtyy myös velvollisuus jakaa tätä tietoa seuraaville ikäluokille.

”Kyllähä se on, että iteki kyllä tulee koutsattua noita pikkupoikia.. Itteesä verrattuna pikkupoikia ni tuleehan niille neuvottua, et ooha mä nii kaua laskenu ja hyppiny pienestä pitäen ja tyyliin jätkät ei oo syntyny sillo, ku mä oon ensimmäistä kertaa ollu mäessä ja hyppiny jo siinä vaiheessa jo iha älyttömästi. Et oha se silleen. Mä oon saanu tietoni, tai niinku muut on neuvonu. Mua vanhemmat niinku, jotka o laskenu tuo freestylee varsinki nuorempana, ku mä sitä tein, nii sitä kautta mä oon saanu taas vanhemmilta kavereilta neuvoo, et mitä kannattaa tehdä näin, et nyt on sit meikäläisen vuoro siirtää sitä tietoo nuoremmille.” (V1)

”Sitten seuraavaks on ne pojat kenelle mä oon kertonu sen, että miten nää asiat, nii ne taas kertoo nuoremmille, et sitä kauttaha tää laji kehitty ja porukkaa tulee lisää, et ne tuntee niinku justiisa ne nuoremmat kaverit, niin niillä on taas sit nuorempia kavereita ja sitä kautta tulee koko ajan porukkaa lisää” (V1)

”Mää olin joku viiesluokkalainen, niin silloin nää isommat äijät anto paljon enemmän neuvoja, ku nyt mää pystyn esim. neuvomaan

niitäki ku oon vähän vanhempi. Ja ihan yhtä paljon niitä neuvoja annetaan sitten, jos menee pieleen.” (V2)

Haastattelija: *Tuleeko nuoremmat kysymään?*

”Tulee aika monestikki, mutta ei ne nuoremmat uskalla vielä neuvoo, niitä vähän jännittää.” (V2)

Voidaan tulkita, että vapaalaskijat auktorisoivat itse joukostaan ”valmentajat”, joiden neuvoja he ovat valmiita ottamaan vastaan. Tällaisen auktoriteetin saamiseksi tulee olla näyttöä omista taidoista ja kokemuksesta. Auktoriteetti on ansaittava omilla teoillaan. Vanhemmat ja kokeneemmat laskijat ovat saavuttaneet tässä suhteessa tasa-arvoisen aseman ja valmentavat vuorotellen toinen toisiaan. Valmentajia ei siis virallisesti ole, eivätkä vapaalaskijat koe harjoittelevansa, kun ovat laskemassa.

”Ei onneks mun mielestä, koska sitten menis tästä hommasta semmonen vapauden ilo. Koska sen takia mä teen tätä, että ei kukaan määrää millon mä teen ite. Mä oon pelannu niin kauan jalkapalloo, että mä oon kyllästyny siihen, et joku määrää.” (V2)

”Eii oo, että fiilispohjalla. Jokainen valmentaa toinen toistaan ja laskee aina kun jengii on..” (V1)

”En mää nää sitä silleen, et mää reenaan. Mää vaan käyn laskee. Sit siinä kehittyy, ku tulee niin paljon toistoja tossa pikkurinteessä.” (V2)

Vapaalaskijoiden taustalla on kuitenkin rekisteröity yhdistys Freeride JKL ry. Yhdistys ei kuitenkaan haastateltavien mukaan ole varsinaisesti urheiluseura, vaikka sen kautta toiminnalle järjestetään puitteita ja rahoitusta. Ehkä taustalla vaikuttaa rullalautailussa ja lumilautailussa vallalla oleva ajatus järjestäytymiseen liittyvästä vapauden tunteen ja vapaaehtoisuuden vähenemisestä. Haastatteluissa tuntui siltä, että yhdistykseen kuulumista

halutaan jopa vähätellä, vaikka sen avulla on pystytty järjestämään parempia harrastusmahdollisuuksia ja tukemaan laskijoita esimerkiksi kilpailukustannuksissa. Miksi sitten seuraan kuulutaan?

”No siinä nyt on kuitenkin omia etuja seuran kautta.. Tehään talkoita ja tällasii hommii ja saa sitä kautta, et ei se seura oo varsinainen urheiluseura, et se on vaan tämmönen muodollisuus, että pystytään niinku auttaa lajia ja et pystytään maksaa sit tämmösii jotain kilpailuhommia ja tällasii. Sitä varten se seura on.”
(V1)

”On se niinku silleen virallisesti paljon helpommin kaikki asiat hoituu, että seuran kautta. Sä saat sen niinku silleen laillisesti tavallaan ne jutut hoidettua ja onneks se ei oo semmonen kuitenkaan virallinen, et siellä ois joku valmentaja.” (V2)

Haastateltavat näkevät seuran ikään kuin instrumenttina, joka mahdollistaa tiettyjä asioita, joita olisi vaikea toteuttaa ilman yhdistystä. Vapaalaskijoiden kuvauksen pohjalta voidaan kuitenkin todeta, että yhdistyksen toiminta on hyvinkin samankaltaista kuin minkä tahansa urheiluseuran. Varainkeruulla pyritään rahoittamaan toimintaa ja jäsenet osallistuvat talkoisiin aivan kuten muissakin urheiluseuroissa. Seura ostaa monitoimitalolta trampoliinivuoroja jäsentensä käyttöön ja vuokraa majoitustilat Ranskasta Alpeilta, jotta sen jäsenillä olisi paremmat mahdollisuudet päästä harrastamaan. Kilpailukustannuksiin osallistutaan aivan kuten muissakin urheiluseuroissa. Suurimpana erona perinteisiin urheiluseuroihin on ohjatun toiminnan korvaaminen harrastajälähtöisellä toiminnalla. Valmentajia ei ole myöskään trampoliinivuoroilla, jotka ovat vapaalaskijoiden ainoa ”aikataulutettu” toiminnan muoto, koska trampoliinille täytyy varata harjoitusvuoro.

”No seura järkkää trampavuoroja siellä monitoimitalolla aina välillä ja siellä on sitte samat kaverit melkeenpä ja siellä ihan sama vapaamuotonen, ettei oo mitään valmentajaa. Siinä sitten kehittyi sitte ja no töitä sai ralleista seuran kautta ja joihinkin kisoihin pitää

olla esim. joku seura mihin sää kuulut, että pystyt osallistuu. Ja lisenssi pitää hankkia seuran kautta, että saa vakuutuksen.” (V2)

”No pystyy harjoittelemaan siellä trampoliinilla ja sitte pystyy... Nytki on meidän kämppä siellä Ranskassa, saatu rallityöstä rahat siihe ja siellä sitte pystyy käymään. Siinä näkee vähän maailmaa ja tota pystyy olemaan vapaa-ajallaki vähän enemmän sen kaveriporukan kanssa silleen harrastamassa sitä mistä me tykätään.” (V2)

Vapaalaskijoiden taustalla toimivan yhdistyksen toimenkuvaa voisikin kuvata siten, että se tarjoaa jäsenilleen paremmat mahdollisuudet harrastamiselle trampoliinivuorojen ja Ranskan kämpän tapaisten puitteiden myötä. Toiminnasta ja tekemisestä vastuu on kuitenkin kullakin jäsenellä itsellään. Mistä sitten johtuu, että juuri Laajavuoreen on muodostunut tällainen vapaalaskijoiden ryhmä, joka vaikuttaisi olevan merkittävä harrastajaryhmä jopa koko Suomen mittakaavassa?

”Onhan se periaatteessa toi nyyskuul lasku lähteny melkein Jyväskylästä, että iteki niitä ensimmäisiä tyyliin ketä o laskenu, että alottanu sitä kautta, et se o kanssa vaikuttanu siihen, et Laajavuori on tällä hetkellä mikä on.” (V1)

8 TOIMINTA

Kaikkia ryhmiä yhdistää laskettelu harrastuksena eri muodoissaan. Ryhmien toiminnan erilaiset muodot ja suuntautuminen antavat jokaiselle ryhmälle oman uniikin luonteenpiirteensä. Laskettelu harrastetaan monilla tavoin. Kaikkein selkeimmin omaksi erikoisuudekseen näistä kolmesta ryhmästä nousee vapaalaskijoiden ryhmä, jonka toimintaan liittyy muutakin kuin pelkkää laskemista. Vapaalaskijat viettävät myös vapaa-aikaansa rinteiden ulkopuolella toistensa kanssa.

”Lasketaan ja kannustetaan toisiamme tekemään erilaisia temppuja ja sitten siinä kehitty samalla, käyään kuvailemassa kaupungilla reilejä ja tehään kisareissuja yhdessä ja kesällä käyään uimassa ja tota aika paljon vapaa-aikaa vietetään.” (V2)

”Kyllähän sitä nyt tulee jotain tulee tehty samalla porukalla.. Muitaki harrastuksii o samoja, et kyllähän sitä tulee tehty.” (V1)

Mielenkiintoinen ja erikoinen osa vapaalaskijoiden toimintaa on videoiden kuvaaminen ja editoiminen vapaalaskuelokuviksi. Materiaalia kuvataan pitkin talvea muuallakin kuin Laajavuorella aina ulkomaita myöten. Talven otokset työstetään valmiiksi elokuvaksi kesän aikana, jolloin laskeminen ei vie kaikkea aikaa.

”Kuvaillaan tuolla kaupungilla noita handreilejä ja sit kierretään suomessa ja sitte jos o Alpeilla varsinkin ni sitten reissussa kamera on mukana ja sit kuvaillaan.” (V1)

”No sen takia me periaatteessa kuvataan, että saa näyttää niinku muillekin, että mitä me ollaan saatu sinä vuonna aikaseks. Ja on se kiva kun saa itelleen ite kattoo niitä temppuja. Sitten voi saaha vähän nimeesä elokuvan kautta mikä me tehään yleensä aina kesällä. Se on kiva sitten kuunnella kehuja siitä.” (V2)

Laskettelu elokuvien kuvaamisella on oma merkittävä asemansa vapaalaskijoiden harrastuksessa. Lajin elokuvat ja videot ovat samankaltaisia kuin lumilautailuelokuvatkin, joissa laskijat esittelevät temppuja ja osaamistaan. Juonta ei yleensä ole, vaan pääasiassa elokuvat ovat pelkkää laskemista ja temppuja tempun perään. Eri laskijoilla on yleensä omat osionsa, joiden aikana näytetään vain kyseisen laskijan taidonnäytteitä. Kuvaamiseen käytettävä aika ei välttämättä tee siitä merkittävää, vaan kuvaamisen tarkoitusperät.

"Ohan se periaatteessa aika pieni, jos verrataan siihen monta tuntia käyään laskemassa vuodessa, niin siitä aika murto-osa kuvataan, mutta nyt me ollaan pyritty tänä talvena paljon enemmän kuvaamaan, että on se nyt paljon isompi osuus ku viime vuonna siitä." (V2)

"Kyllähän sitä tulee tehtyä ja sitte suurin merkitys on siinä, että sponsoreita, et sillä saat ittelles näkyvyyttä ja pystyt niinkun näyttää et ok sä teet tämmöstä ja sitte tietenki sponssit saa näkyvyyttä itelleen ja mainosarvoo siitä. Et se niinku on suurin tarkotus et miks sitä tehään. Ja sitte kanssa sillä kuvaamisella saa näkyvyyttä lajille ja kiinnostusta muille ihmisille.. Ohan se sirkushuvia ihmisille." (V1)

Kuvaamisen lisäksi vapaalaskijat käyvät myös kilpailuissa omalla porukallaan. Ryhmähenki näkyy myös kilpailuissa, joissa kaveria kannustetaan tekemään parempia suorituksia. Kilpailut ovat myös tilaisuus tavata tuttuja, joita ei muuten tulisi nähtyä. Lajin piirissä kilpailut ja tapahtumat tuovat laskijat yhteen ympäri Suomea.

"Joo kyllä me käyään semmosissa kisoissa mihin voi ilmottautua, ettei kutsuta ja niitä on nyt tässä tarkotus kiertää." (V2)

"Kyllähän noita kilpailuja aina talvisin järjestetään, et siellä käydään sitte porukalla. Joo sama porukka yhdessä, et kenellä nyt o autoja ni kyytiin vaan, auto täyteen ja eiku kisoihi vaan." (V1)

”Joo siellä se o just se kannustus kohillaan, että siellä tsempataan ihan kunnolla.” (V2)

Haastattelija: *Näkykö kaveruus kisoissa?*

Kyllä se siellä aika paljon näkyy, mutta sit siellä on niin paljon niitä tuttuja, joita on tavannu viime tai niinku kisoissa sitä ennen ja kuvausreissuilla ja niitten kanssa on kiva kans niinku hengailta sitten ja ollaan sit yhdessä niitten porukan kanssa ja pidetään hauskaa. Jutellaan ja. (V2)

Pannukerholaiset ovat myös miettineet kilpailuihin osallistumista, mutta vielä tähän mennessä se on jäänyt vain ajatuksen tasolle. Pannukerholaiset laskisivat mielellään radalla keppejä kiertäen, mutta kilpaileminen veisi heidän mielestään harrastukselta sen perimmäisen viehätysten, jonka takia he tätä tekevät.

”Kyllä mulla on kieltämättä joskus käyny mielessä, että mitäs semmonenkin vois joskus kokeilla ja onhan tuolla joskus jotain keppiä laskettu ja se on tuntunu ihan mukavalta.” (P2)

Haastattelija: *Miksi ei ole tullut mentyä kisoihin?*

”En tiiä, ehkä se on kuitenkin tää mikä on tässä niinku sittenki aika tärkeenä tää, että tää on semmonen lähes jokapäivänen liikuntatapahtuma niinku pääasiassa ja vapaamuotonen, että oikeestaan niinku välttää kaikkea semmosta niinku väkisin tekemistä.” (P2)

Laskeminen toimii pannukerholaisille liikunnan lisäksi mahdollisuutena heittäytyä hetkeksi vapaalle. He kokevat tärkeäksi osaksi harrastustaan sen henkisen ja sosiaalisen puolen. Miesten kesken voidaan jutella muustakin kuin suksista ja laskemisesta.

”Miesten juttuja jutellaan ja kuhan lasketaan ja aina joku löytää jostain jotain puutetta suksista tai monoista tai jostain. Välillä tuntuu puulta laskeminen suoraan sanoen, mutta aina sieltä löytyy jotakin. Ihan kaikista asioista jutellaan.” (P1)

”Kyllähän tää semmonen sosiaalinen tapahtuma hyvin pitkälti on, että tuotaniin täällä puhutaan monenlaista muutakin asiaa ku suksiasiaa, vaikka seki on aika pinnalla. Tää on niinku sellasta yhdistettyä ajanvietettä ja liikuntaa että.” (P2)

Pannukerhoa ja muita ryhmiä yhdistää niiden suhtautuminen tekemiseen. Vapaalaskijat kertoivat ”vetävänsä täysillä” aina, kun ovat mäessä. Myöskään pannukerholaiset tai hiihdonopettajat eivät tyydy pelkästään luisuttelemaan mäkeä alas. Harrastus on kaikille ryhmille enemmän kuin pelkkää liikuntaa ja ajanvietettä ystävien seurassa. Tietynasteinen urheilullisuus heijastuu ryhmäläisten toiminnassa.

”Kyllä sitä niinku sillälaililla kuitenkin koittaa tosta mäenlaskustaki ottaa aika paljon irti, että sitä poletaan siellä, että se tuntuu niinku hyvältä semmonen ittesä kiusaaminen mitä on niinku urheiluhommissa joutunu tekemään. Että jos ei aina saa itestään sitä irti niin vähän niinku ei oo niin hyvä olo.” (P2)

Laskiessa ryhmien toimintaa leimaa tavoitteellisuus ja uusien haasteiden hakeminen. Itsensä kehittäminen on kaikille kolmelle ryhmälle tärkeää. Omaa suoritusta tarkastellaan laskiessa ja kaverille saatetaan antaa neuvoja, kuten vapaalaskijoidenkin parissa. Hiihdonopettajilla neuvojen antaminen ja opastaminen tulee jokseenkin luonnostaan. Pannukerholaiset ovat silloin tällöin olleet mukana hiihdonopettajien klinikkoiltoissa.

Haastattelija: *Tuleeko laskiessa mietittyä omaa suoritusta?*

”Tulee, tulee ilman muuta ja niinku sen niinku huomaa että aina ei kerta kaikkiaan oo oikeen niin iskussa ja ei oikeen tuntuu et ei suksi pelaa tietyllä kelillä ja tämmöstä näin. Ja välillä taas tuntuu tosi hyvältä ja kaikki onnistuu ja sukset pelaa mainiosti, ja sitäähä nyt kyllähän semmosta itsetutkiskelua on jatkuvasti.” (P2)

”Se on sellasta jotenki tavoitteellista se toiminta silloki, et jos ollaan laskemassa nii se ei usein oo sitä et lasketaan, vaan aina vähän keksitään jotain harjotusta ja miten vois kehittää ja parantaa sitä laskua ja pistetään sauvat eteen ja lasketaan yhdellä suksella ja muuta. Et ei muita ihmisiä nää hirveesti tekemässä kaikkia temppuja.” (H2)

Haastattelija: *Neuvotteko toisianne?*

Kyllähän me, ei nyt ihan sillä lailla niin tarkasti tuu analysoitua toisen laskua, mutta tuota niin kuitenkin. Oltiinhan me tossa kuitenkin noiden hiihdonopettajien kanssa silloin. Siinäähän varsin pieniin osiin pilkottiin laskuja. Ihan mielenkiintosta asiaa siinäkin, mutta kyllähän nyt tietysti samantyyppisistä asioista puhutaan. Täytyy sanoa et kyllä sitä vähän aina oikeestaan joka kertakin niin analysoi sitä, jos ei muuta niin hississä. (P2)

”No se riippuu vähä, mutta kyllä aika usein siinä keskustellaan siitä ite laskemisesta ja kyllä niinkun, en nyt välttämättä lähtis neuvomaan ketään muuta, mut jos joku pyytää kattomaan tai pyytää kommenttia laskusta, niin kyllä sitte niinku.” (H2)

”Ja just sitä kommentointia ehkä pyydetään, että voitko kattoo mun laskua ja sanoo missä nää kädet on ja onks ne hyvässä paikkaa ja..” (H2)

Hiihtokoulun toimintaan liittyä olennaisena osana laskemisen lisäksi yhdistyksen virallisen toiminnan puoli kokouksien muodossa. Hiihdonopettajat kokoontuvat

silloin tällöin rinteiden ulkopuolellakin hieman epävirallisemmissä merkeissä. Hiihtokoulun yhteinen toiminta tyypillisesti järjestettyä ja jollain tavalla ohjattua. Saunailloista ja kesällä järjestettävästä virkistyspäivästä on muodostunut ryhmälle perinteinen tapa kutsua porukka koolle.

”No tietenkä nää pakolliset kokoukset, mutta sitte on ollu tämmösiä vähän vapaamuotosempia kokoustamisia. Sit pidetään yleensä syksyllä ja keväällä tämmöset vähän rennommat kokoukset, missä on sitten muuta toimintaa pyritty järjestämään. Saunailtatyypisiä juttuja ja siihen yleensä liittyy joku tämmönen perinteinen kuvio, että käydään tämmösissä ravintoloissa vaikka niinku Kierre pubi tossa Kortepohjassa, missä on käyty viimeiset neljäkymmentä vuotta ja varmaan tullaan käymään vielä seuraavat neljäkymmentä vuotta mikäli se Kierre pysyy pystyssä.” (H1)

”Kesätoiminta elikkä yleensä kesällä on pitäny olla tämmönen virkistyspäivä, että ollaan menty vaikka vesihiihtämään tai golffaamaan ja se on semmosta niinku näitä off season juttuja, että sillon ei juurikaan puhuta mistään hiihtämisestä vaan ihan kokoonnutaan tän porukan kesken.” (H1)

”Kyllähän siinäkin semmonen vetovastuu on, koska sitte kuitenkin ihmiset on hyvin kiireisiä yleensä että sitte oletetaan, että on jotaki toimintaa, että ei vaan sen takia, että nähdään ystäviä, niin sen takia ei kyllä porukkaa kokoon kasata vaan siellä on aina joku tempaus ja ehkä sen jälkeen sitte saunailtatyypinen ratkasu.” (H1)

Pannukerholla rinteiden ulkopuolinen yhdessäolo on vähäisempää. Toiminta pyörii pääasiallisesti lasketteluun ympärillä. Kesällä saatetaan vaihtaa silloin tällöin kuulumiset puhelimitse tai käydä suksimessuilla. Talvella yhteydenpito on tiiviimpää, kun rinteessä nähdään lähes päivittäin.

”Meillä on aika hirveen vähän ollaan niinku rinteiden ulkopuolella tekemisissä, että se on lähinnä tähän rinteeseen. Tässähän myö

nähään kyllä aika paljon. Ja kyllä me sit kesällä aina soitellaan välillä toisillemme.” (P1)

”Joskus on käyty messuilla porukalla suksimessuilla ja tuotaniin, kun näin paljon ollaan tekemisessä muutenkiin, niin kaikenlaista yhteyttä tulee pidettyä, että joku soittaa, että onko sulla porakonetta lainata taikka muuta. Täällä talvella kun ollaan kaikki päivät täällä, niin ei niin hirveesti kerkiä. Ohan meilläkin nyt suunnitelmassa, että jos kävis vaikka tahkolla tuossa nyt viikonloppuna.” (P2)

Pienen kaupunkihiihtokeskuksen kolme harrastajaryhmää keskittävät matkasuunnitelmistaan huolimatta tekemisensä pitkälti Laajavuoren rinteisiin. Vapaalaskijat käyvät aktiivisemmin myös muissa keskuksissa kilpailujen ja kuvausreissujensa myötä.

8.1 Reviirit ryhmän mukaan

Kaikkien kolmen ryhmän toiminnalle tyypillistä on se, että kunkin ryhmän toiminta sijoittuu omalle alueelleen Laajavuoren hiihtokeskuksessa. Jokainen ryhmä nimesi eri rinteen, jossa he pääasiassa käyvät laskemassa. Hiihtokoululla se on Kansanrinne, pannukerholaisilla Länsirinteet ja vapaalaskijoiden reviiriksi on muodostunut Aurinkorinne. Vapaalaskijoille valinta on looginen, koska Aurinkorinteellä sijaitsevat myös hyppyrit ja reilit, eli vapaalaskijoiden ja lumilautailijoiden käyttämä streetti. Aurinkorinne on tarkoitettu muillekin harrastajille, mutta hyppyreiden ja muiden tempuilupaikkojen huomioon ottaminen ei ole aina helppoa. Vapaalaskijoiden ja lumilautailijoiden keskuudessa on muodostunut omat ”liikennesäännöt” streetillä laskemiseen. Jopa hiihdonopettaja saattaa tuntea olonsa orvoksi vapaalaskijoiden seassa.

”Se tota se aurinkorinne, ku se on niin täynnä niitä kaiken maailman reilejä ja bokseja ja muita, niin mitä vastaan mulla kylläkään oo yhtään mitään, mutta se vaan, että ku ei itte käytä niitä, niin jos

sinne menee laskemaan, nii tuntuu lähinnä, että on vaan tiellä koko aika. Ja sit pitää hirveesti vilkuilla sivuille ja muuta, et ku ne, jotka niitä käyttää ni saattaa ottaa siellä vauhtia justii rinteen toisesta laiasta toiseen laitaan ja hypätä hyppyristä ja muuta, että siellä saa olla tosi varuillaan, jos sinne menee laskemaan vaan.. ...Ja sit ku ei ehkä tiä niitä sääntöjä mitä siellä aurinkorinteessä on sillä porukalla, jotka sitä ja niillä niitä niitten sisäisiä sääntöjä ja muita ja saattaa mennä eteen ku joku on just lähössä hyppäämään tai muuta, niin ... ei huvita mennä sinne säätämään mitään.” (H2)

”..Varsinki turistie tai näitte tavalliste laskettelijoitte, jotka siellä nyt ei välttämättä tajua, että. Tyyliin joku tavallinen lasketteliija kanttaa suoraan siihe alastuloo, eikä huomaakaa et siellä o kaveri ilmassa nii siitä tulee aika pahaa jälkee.” (V1)

Vapaalaskijoiden suhtautumista Aurinkorinteeseen ”omana” alueenaan vahvistaa myös se, että he ovat mukana hyppyreiden suunnittelussa ja rakentamisessa. Vapaalaskijoiden ryhmässä on kaksi miestä, jotka rakentavat rinteeseen tulevat reilit käsityönä.

”Kyllähä sen kanssa tehhään, et justiinsa ite käyään laittaa, et jos siinä on sitä jengiä, niin käyään laittaaan ne reilit sinne, nii saahaa ne just silleen mite halutaan ja paikkoihi mihin halutaa ja sitä kautta niinku suorituspaikat o kunnossa. Et eihän ne nyt sinänsä siellä ne työntekijät tiä, et miten ne pitäs laittaa ja mihin kannattaa mikäki laittaa ja minkälainen o hyvä ja sillee, että itehä ne pitää tehdä.” (V1)

Haastattelija: *Kuka reilit tekee?*

”No velipoikaha noita o tossa Tuukan kanssa tehneet, että ne o lähes talkootyöllä tehty, että ei noista.. Materiaalit ja pieni korvaus siitä työstä mikä o tehty, et ite ne on tehty, että sitä kautta saahaan neki semmoseks ku halutaa.” (V1)

”No tampparikuskille siellä annetaan neuvoja, että työnnä lumikasa toho ja tee tälleen tee tälleen ja tee näin ja kerrotaan sinne, et miten tehään ja sitä kautta saahaan semmoset suorituspaikat mitä tarvitaa ja mitkä o hyvät.” (V1)

Aurinkorinteestä on muodostunut vapaalaskijoiden maailma, jonka pelisäännöt eivät vielä ole kaikkien tiedossa. Muissa rinteissä ei tällaisia rinnekohtaisia sääntöjä ole. Muidenkin ryhmien suosikkirinteet ovat kuitenkin loogisia valintoja. Taustalla olevat kriteerit liittyvät luonnollisesti laskemiseen liittyviin asioihin. Pannukerholaiset hakevat vauhtia ja haasteita, joita tarjoavat länsirinteiden viettävämmät laskut. Nämä kaksi myös takarinteinä tunnettua mäkeä sijaitsevat kansanrinteen ala-asemalta katsottuna kirjaimellisesti mäen takana, josta nimi juontaa juurensa. Laajavuoren vanhin ja jyrkin mäki Kilparinne ei ole ollut auki moneen vuoteen, mutta pannukerholaisilla se käy aina silloin tällöin mielessä.

”Kyllä se on tuo takarinne heti kun se aukee niin siinähan sitä ollaan. Onhan se nyt aavistuksen verran vauhdikkaampi ja sitten sielä mahtuu kuitenkin aina laskemaan että sielä ei kerta kaikkiaan sielä ei tarvi kyllä jonotella mihinkään, ei ylös eikä alas, että se se oikeestaan on.” (P2)

”No takarinne on se. Se on niinko että siinä tulee sitä vauhtia jo silleen, että lyhytähän nää kaikki on, että vanha ku ei oo enää auki niin tuota. Mutta tuskin siellä vanhassakaan ihan jatkuvasti tulis sit laskettua että.” (P1)

Haastattelija: *Niin Kisarinteellä?*

”Niin. ”Kyllä siellä tuli nuorena poikana hypittyä ja laskettua ja jatkuvasti siellä tuli oltua oikeestaan” (P1)

Takarinteet ovat myös hiihdonopettajille tuttuja paikkoja. Hekin pitävät vauhdikkaasta laskemisesta ja taitojensa testaamisesta, joten voisi olettaa myös hiihdonopettajien nimeävän lempirinteekseen juuri nämä vauhdikkaat laskut. Hiihdonopettajilla vaakakupissa painavat kuitenkin muutkin asiat vauhdikkuuden lisäksi. Heille takarinteet ovat enemmänkin mukavaa vaihtelua silloin tällöin. Pääasiassa hiihdonopettajat voi löytää Kansarinteestä.

”No kyllähän se Kansarinne taitaa olla suosituin.” (H2)

”Et kylhän sit se takarinne on kanssa ihan hyvä, varsinki liukkaalla kelillä, mut se ehkä vähä on ku se on nii syrjässä ja sit se aukee vasta tosi myöhään, että joskus tammikuun lopulla tai näin, tai tänä vuonna ainaki. Niin se et ku se on niin siellä syrjässä, niin sit ei tavallaan nää mitä tapahtuu ja sitte jos on esimerkiks töissä tai oottelee, et jos tulis tunti, nii sielt on tosi pitkä matka, eikä sinne kuulu kuulutukset välttämättä hyvin, että jos tarvitaan, niin sen takia on tavallaan siinä kansarinteessä valmiina lähtemään, jos tarvii.”

(H2)

Hiihtokoululaisten parissa on kuitenkin joukko hiihdonopettajia, joille vanha Kilparinne on edelleen ajankohtainen. Täysin luonnontilassa oleva rinne toimii tämän joukon leikkikenttänä, jossa voi hyvän lumisateen jälkeen päästä maistamaan umpihangessa lasketteluja kuin Alpeilla konsanaan. Rinteiden ulkopuolella tapahtuvaan off-piste hiihtoon liittyvä sanasto ja kulttuuri heijastuvat hiihtokoulun Mt. Spread –paitojen lisäksi myös heidän tekemisistään.

”No kyllä tosi usein on tämmösiä näistä nuorista hiihdonopettajista nii kaveriporukoita rinteessä ja aika usein esimerkiks sillan, ku on tullu vähän lunta, niin sitte osat lähtee sitte laskemaan tonne vanhalle kisarinteelle. Muutamia tämmösiä offaripätkiä sitte eli semmosta vähä pientä fiilistelyä ja hauskanpitoa sitte tuolla hoitamattomalla rinteellä.” (H1)

Haastattelija: *Onko se hiihtokoulun oma juttu käydä Kilvalla?*

”No on on ja se varmaan taas jälleen kerran kiteytyy tähän samaan porukkaan tähän Ski Patrolin perustajiin, jotka on ollu näitä vanhoja, tai ainaki osa näistä on ollu vanhoja freestyle laskijoita junnu aikoina ja sitten vaihtanu hiihtokoulun puolelle. Elikkä he on sitte omana aikana laskenu rintesäännöistä huolimatta siellä rinteitten ulkopuolella ja sitte tietenki keksiny näille meidä offaripätkille jotaki englanninkielisiä huimaavia nimiä, että ne kuulostas sivullisten korvissa hienolta.” (H1)

”Ja kyllä se aina periaatteessa kulkee tuolla hiihdonopettajien piirissä, varsinki näitten nuorempien, että kuka on käyny ensimmäisenä tänä vuonna laskemassa Couluaria, koska niihin ei tosiaankaan heti helposti pääse, siellä on niin paljon kiviä.” (H1)

Kilparinteellä laskemiseen liittyy huumoria ja itseironiaa, joka heijastuu esimerkiksi rinteiden ulkopuolisille ”off-piste” reiteille annetuista nimistä kuten Bloody Mountain, Secret Valley, Couluar, Lake Placid ja The Wall. Se kertoo kuitenkin myös hiihdonopettajien kiinnostuksesta ja suuntautuneisuudesta vapaalaskua kohtaan, jossa off-piste laskettelu on merkittävä osa lajia. Lasketteluun erilaiset muodot ja lajikulttuurit vaikuttavat kaikkien ryhmien toimintaan. Yhden ryhmän jäsenien kiinnostuksen kohteet voivat olla monimuotoisia, kuten hiihdonopettajien ryhmä osoittaa. Myös vapaalaskijoiden joukossa toinen keskittyy hyppyihin ja temppeihin toisen etsiessä mieluummin koskemattomille rinteille. Erilaisista mieltymyksistä huolimatta jokaisella ryhmällä on tiivis yhteishenki ja taustalla rakkaus harrastamaansa lajia kohtaan. Ehkäpä sen takia erilaiset ryhmät tulevat hyvin toimeen myös keskenään, kuten pannukerholaisten käyminen hiihtokoulun klinikoissa osoittaa. Pienessä keskuksessa ihmiset tuntevat toisensa ja jakavat intohimoisen suhtautumisen pohjimmitaan yhteen ja samaan harrastukseen; lasketteluun.

8.2 Suhde hiihtokeskukseen ja ajatuksia tulevaisuudesta

Vapaalaskijoiden tekemä yhteistyö hiihtokeskuksen kanssa on lisääntynyt vuosien myötä. Samalla hiihtokeskuksen suhtautuminen vapaalaskijoihin ja lumilautailijoihin on muuttunut myönteisemmäksi. Tässä yhteydessä on muistettava, että vapaalasku laskettelon muotona on syntynyt vasta 90-luvulla lumilautailun vanavedessä. Laajavuoreenkin ensimmäiset lumilautahypyrit tulivat 90-luvun puolenvälin tienoilla.

”Onhan se muuttunu, et sinänsä et nyt sinne saa ääntä kuuluviin, että mitä halutaan ja sitte Laajavuori panostaa niinku siihe, että sinne tehdä suorituspaiikkoja.. Eihän siellä silloin justiisa viis kuus vuotta sitte, nii eihän siellä oikeen ollu, että oli just yks hyppyri ja silloin ku meikäläinenki alotti silloin kaheksankytluvun loppupuolella laskemisen, et silloin niinku hyppyreitä ei etes saanu rakentaa, et suurin muutos tapahtu tossa, ku lumilautailu alko yheksänkytluvun puolessa välissä, että lumilautailu rupes nostaa päätään ja silleen, et se rupes kehittymään, niin sitte laajavuoressa niinku tehtiin ensimmäisiä hyppyreitä niinku tekemällä tehtiin rinteeseen, tai niinku Laajavuoren puolesta tehtiin hyppyrit. Ok ne nyt oli semmosia, että silloin kissakuski kävi työntää sen kasan siihen ja se oli siinä. Että tällä hetkellä se, että voijaan mennä neuvottelemaan tyyliin sinne kysyyn, että millonka käy, että voitasko tehdä uuestaa ja tällee.” (V1)

Vaikka hiihtokeskus onkin petrannut halukkuuttaan ottaa vapaalaskijat harrastajaryhmänä paremmin huomioon, haluaisivat laskijat tehdä vielä enemmän yhteistyötä. Etenkin nuoremman polven vapaalaskijat kokevat, että heidän ehdotuksiaan ei aina kuunnella hiihtokeskuksen taholla.

”Mä haluisin et meil ois yhteistyötä, mutta täällä on vähän nihkeetä suhtautuminen tähän, että mennään huomauttaan jotain, niin sitte ei mitään tee. Ja tota vois vähän paremmin huolehtia noista

hyppyhommista, koska täällä kuitenkin voi sanoa, että puolet tekee niitä ja toinen puoli laskee rinnettä. Oon kyllä ihmetelly tässä monta vuotta sitä touhua, et miks ne ei voi pitää siitä paremmin huolta. Ja me ollaan yritetty sanoa niille. Siinä pitäis tulla kyllä muutos.” (V2)

Tulevaisuuteensa vapaalaskijat suhtautuvat luottavaisin mielin. Ryhmään tulee mukaan varmasti nuoria laskijoita lisää vanhempien lopetellessa harrastusta. Suurin muutos tulee olemaan siinä, että tekeminen siirtyy vähitellen Laajavuoren rinteiltä yhä enemmän muualle. Tulevaisuuden haaveissa siintää mahdollisesti harrastuksen muuttuminen ammattimaisemmaksi toiminnaksi kilpailujen ja reissujen myötä. Vanhemmilla vapaalaskijoilla parhaat päivät alkavat mahdollisesti olla jo takanapäin.

”Emmä usko et se tulee perusperiaate taaskaan muuttumaan, mut se saattaa muuttua et jotku saattaa lopettaa harrastukse ja jotkut saattaa tai sit siinä tulee taas uusia nuorempia ajan myötä. Se varmaan tulee muuttumaan, että Laajavuoressa ei enää lasketa niin paljoo, ku lähetään käymään ulkomailla ja eri keskuksissa ja on paljon kisoja. Ja menee enemmän niinku, et ei oo pelkästään harrastus vaan sit se o vähän niinku työtä mutta ei kuitenkaa työtä. Semmosta et sitä tulee tehtyä iha hirveesti.” (V2)

”Kyllähän sinne nuorii kavereita tulee ja ite rupee siirtymään tonne veteraaniosastolle. Kohta rupee oleen paikat siinä kuosissa, että ei enää kannata suksia maasta irrottaa (naurua).” (V1)

Hiihdonopettajilla yhteistyö on luonnollisesti hyvinkin tiivistä hiihtokeskuksen kanssa. He kokevat olevansa osana hiihtokeskusta ja sen henkilökuntaa, vaikka eivät heidän palkkalistoilla olekaan. Hiihdonopettajat kokevat saavansa arvostusta työlleen, mutta ei yhteistyö hiihtokeskuksen kanssa ole aina ruusuilla tanssimista. Hiihdonopettajia turhauttaa etenkin keskuksen haluttomuus kehittää heille tärkeitä osa-alueita hiihtokoulun yhteistyöhalukkuudesta huolimatta.

”Siis suhde on varmasti se, että halutaan yhdessä tän laajavuoren kanssa kehittää toimintaa. Mutta kyllä mä uskallan väittää, että kaikki meidän hiihdonopettajat eivät ihan täysin luota siihen, että me mennään koko ajan eteenpäin, vaan kyllä siinä hetkittäin näkyy sellanen turhautuminen, että Laajavuori ei pysty kehittymään näillä meidän meille tärkeillä alueilla, niinku hiihdonopetus tai lastenrinne tai yleensä rinneturvallisuus ni niitten meidän ideoiden pohjalta, niin siinä on se ehkä totanoin se semmonen kompastuskivi. Mut sitte mä tiedän kyllä erittäin hyvin, että sitten taas toisinpäin meidän työtä arvostetaan ja meidän tarjoamaa palvelua niin arvostetaan täällä Laajavuoressa tosi korkeelle.” (H1)

Hiihdonopettajien ryhmässä suurin muutos on tapahtunut jäsenien elämäntilanteiden muuttuessa työelämään siirtymisen ja perheiden perustamisen myötä. Ennen aktiivinen opiskelijaporukka ei enää pääsekään keskellä päivää pitämään tunteja ja elämän prioriteetteihin on tullut uusia asioita hiihtokoulun tilalle. Hiihdonopettajat kaipaisivatkin joukkoonsa tulevaisuudessa lisää nuoria, joilla olisi aikaa, intoa ja mahdollisuudet taata hiihdonopetuksen jatkuvuus Laajavuoressa.

”Mut ehkä nyt mitä mitä on tapahtunu hiihtokoulun sisällä, nii tuntuu et tota porukka on ruvennu menemään töihin enemmän. Et ei ehkä iha oo sellasia iha nuoria, tai ketää esimerkiks suoraan lukiosta tulleita tai muita. Ja sitte nää ydinporukan pojat ehkä ne alkaa mennä, tai työllistyä ja valmistua, et niillä loppuu opiskeluaika ja tulee työelämä nyt vastaa, et en tiiä vaikuttaako sit se jollaki tavalla, et niillä ei oo samalla lailla aikaa tai niillä niinku alkaa olla ne toiset rutiinit, mitkä sitoo niitä aika paljon.” (H2)

”Varmaan tämmösiä nuorempia hiihdonopettajia, tai semmosia innokkaita vaikka vähän vanhempiakin hiihdonopettajia tarvittaisiin muutamia lisää, ettei tästä tulisi kenellekään työtä. Nyt se on ehkä muutamalle, itse mukaan luettuna, ollu vähän semmonen rasite tää hiihdonopetus ja koko hiihtokoulun toiminta.” (H1)

”Ehkä meillä nyt seuraava semmonen isompi idea onkin, että kun me saadaan kerättyä yhteistä rahaa jäsenmaksuilla ja näillä kamapörssi toiminnalla, tehtäs joku semmonen hyvä reissu, vaikka laskettelureissu ulkomaille. Tuettais sitä toimintaa ja sitte kouluttautumistoimintaa ja sieltä kautta saatais sitte tätä meidän me-henkeä nostettua sille tasolle, että voitais vähän odottaakin hiihdonopettajilta jotain ylimääräisiä panostuksia ja oikeesti ryhtymistä siihen toiminnan kehittämiseen.” (H2)

Pannukerholaisten asema hiihtokeskuksessa on hieman erilainen, koska heillä ei ole varsinaisesti mitään kytköksiä keskuksen asiakkaana olemisen lisäksi. Pannukerholaiset viihtyvät Laajavuoressa kuitenkin niin paljon, että heistä on tullut hyviä tuttuja henkilökunnan kanssa. Joskus muut laskettelijat ovat jopa erehtyneet luulemaan heitä henkilökunnaksikin.

”Täällä käydään niin paljon, että jos muutaman päivän on poissa, niin kysytään että missä oot ollu? Että vähän niinku kuulutaan kalustoon. Multa on joskus tultu kysymään tuotaniin tuolla jossakin hissijonossa joku jotakin asiaa, että ooksä henkilökuntaa kato kun mehän nyt täällä tietysti niin paljon ollaan oltu. Että jos jollakin on joku ongelma, niin saattaa tulla kysymään meiltä joku ihan tavallaan satunnainen kävijä, niin me voidaan mennä hissipojille sanomaan, että nyt on tämmönen tapaus. Tämmöstä joskus tapahtuu.” (P2)

Pannukerholaiset antavat keskuksen suuntaan myös palautetta rinteiden kunnosta ja joskus kritiikkiäkin. Vuoropuhelua keskuksen väen kanssa käydään kuitenkin hyvässä hengessä kaikin puolin. Pannukerholaiset uskovat, että heidän palautteensa otetaan mielellään vastaan, vaikka aina muutosta ei heti tapahtuisikaan.

”Kyllä mä uskon että ne kuuntelee meitä kun ne pitää kun ne pitää meitä kuitenkin semmosina aika aktiivihierojina tuolla niin annetaan hyvää ja semmosta vähän kritiikkiäkin, mutta kuitenkin ihan

hyvässä hengessä ja hyvissä väleissä ollaan niitten kaikkien kanssa. Eikä ne ota meitä silleen tosissaan. Puolitosissaan, mutta kuuntelee. Kyllä ne tietää, että jos rinne on meidän mielestä hyvä tai huono, niin se ehkä on sitä.” (P2)

”Kyllä ne ottaa ja kuuntelee kuiteskin vaikka semmosella leikkimielisellä naljailulla menee sanomaan ja vaikka asiallisestikin sanoo. Eihän ne tapahu ne asiat heti, mutta kyllä ne jää sinne varmaan.” (P1)

”Mutta yleensä pääpiirteittäin samoista asioista kaikki täällä sanoo, ketkä sanoo. Ja hississä kun jutellaan ihmisten kanssa, niin samat asiat on kaikilla mitä pitäis saada.” (P1)

”No esimerkiksi nuo rinteiden muokkaukset ne olis voinut aikoinaan tehdä ja kaikkee hirveitä suunnitelmia. No esimerkiksi vanhan laskettelukuntoon, kilparinne. Joo se olis niinku semmonen mitä hirveen moni, moni toivois ja tuota tosiaan siinä olis mukava välillä käydä siinä ottaan niin sanotusti löysät pois.” (P1)

Pannukerholaisten mielestä heidän toimintansa ei ole vuosien myötä erityisesti muuttunut, vaan edelleen taustalla on samat lähtökohdat kuin aikaisemminkin. Tulevaisuutensa suhteen ryhmäläiset ovat vähäsanaisia. Asioiden annetaan mennä eteenpäin omalla painollaan. Samalla vaivattomalla tyylillä ne ovat pannukerholaisten piirissä tähänkin asti menneet.

”Ei oo mun mielestä ei oo. niinko esimerkiksi laskettelu itessäänkin nin laskettelu periaatehan ei oo muuttunu mihinkään. Suksissa on siteet ja monot käytetään ja kärki on kippurakärki että, niinku periaate on laskettelussakin sama. Nyt kun aattelee aikoinaan ku ois ollu samoja vehkeitä ja tietoo suksien kanteista niintuota samanlailla se olis tehty.” (P1)

”Jaajaa. Se on kuule, entiiä ehkä se vaan jatkuu ja jatkuu.” (P1)

9 URHEILULLIS-KULTTUURILLISTA SEURATOIMINTAA

Liikuntakulttuuri on jatkuvasti muutoksessa, jossa heijastuvat vallitsevan yhteiskunnan arvot ja kulttuurilliset ilmiöt. Jyväskylässä sijaitsevan Laajavuoren hiihtokeskuksen liikuntakulttuuri ei tee poikkeusta, vaan seuraa yhtäläillä niitä muutoksia ja uusia tuulia, jotka Laajavuoren laellekin puhaltavat. Nämä muutokset antoivat aiheen tälle tutkimusteemalle, joka on läheinen itselleni myös oman harrastukseni kautta. Olen voinut hyödyntää tutkimuksen teossa omakohtaisia kokemuksiani. Niiden avulla uskon saavani tarkasteluun syvällisempää otetta, kuin jos olisin täysin ulkopuolinen tutkija.

Tässä tutkimuksessa on selvitetty, millaiset ovat kolmen Laajavuoren hiihtokeskuksessa toimivan harrastajaryhmän rinnekulttuurit ja miten ne eroavat toisistaan. Tutkimuksessa on tarkasteltu myös, minkälaisia ilmentymiä yhteisöllisyys on eri ryhmissä saanut. Olen paneutunut ryhmän rakenteeseen, toiminnan muotoihin, yhteisöllisyyden tunnusmerkkeihin ja suhteeseen hiihtokeskuksen kanssa. Näiden kysymysten lisäksi tutkimuksessa on kartoitettu laajavuoren hiihtokeskuksen vaiheita sen alkuaajoista lähtien. Taustaa tutkimukselle on saatu liikuntakulttuurin ja alakulttuureiden tutkimuksesta. Aikaisempia tutkimuksia rinnekulttuureista on tehty Suomessa varsin vähän. Rinnekulttuurien aikaisempi tutkimus on suurimmaksi osaksi pohjoisamerikkalaista ja on keskittynyt lumilautailussa vallitsevan kulttuurin tutkimiseen.

Hiihtokeskusten lajikirjo ja rinnekulttuurit ovat olleet voimakkaassa muutoksessa viimeisten 25 vuoden aikana. Laajavuoren hiihtokeskuksessa on nähty läheltä uusien lajien tuleminen ja vanhempien kehittyminen kohti uusia muotoja. Tutkimuksessa mukana olleiden ryhmien parissa rinnekulttuurit tulevat esille toiminnan ja yhteisöllisyyden kautta. Toiminta ja sen erilaiset muodot määrittelevät ryhmän tapaa toteuttaa omaa rinnekulttuuriaan.

Tutkimus osoittaa harrastajaryhmissä esiintyvän kolme erilaista rinnekulttuuria. Olen nimennyt ne *välinsuuntautuneeksi*, *taitosuuntautuneeksi* ja *elämyssuuntautuneeksi* rinnekulttuuriksi. Jokaisen ryhmän rinnekulttuurissa on

omat yksilölliset piirteensä. Esimerkiksi vapaalaskijoiden edustamassa elämyssuuntautuneessa rinnekulttuurissa vapaaehtoisuus ja erilaiset temput hyppyreistä ja kaiteilla ovat tärkeitä ja ne korostuvat heidän toiminnassaan. Valmentajia ei ole, eivätkä vapaalaskijat sellaisia haluaisikaan. Yhteisöllisyyden ilmenemismuotojen tutkiminen antaa toiminnan kaltaisen toteuttamisen sijaan vastauksia niihin alakulttuureiden ja mikrokulttuureiden muotoihin, joita eri ryhmissä esiintyy. Nämä ala- ja mikrokulttuurit luovat omalta osaltaan pohjaa ryhmän edustamalle rinnekulttuurille ja auttavat ymmärtämään paremmin eri rinnekulttuureiden tunnusmerkkejä ja muotoja.

Pannukerholaiset ja hiihdonopettajat edustavat *perinteisiä rinnekulttuureja*, joissa toiminta keskittyy laskemiseen hoidetuilla rinteillä hiihtokeskuksessa. Haasteita voidaan hakea vaihtelevista olosuhteista, jyrkemmästä rinteestä ja vauhdikkaasta laskusta omien taitojen mukaan. Pannukerhon ja hiihdonopettajien rinnekulttuureissa on kuitenkin eroavaisuuksia. Pannukerholaisten välinesuuntautuneessa rinnekulttuurissa vauhdikkaan laskemisen lisäksi välineet ovat toiminnassa merkittävässä roolissa. Rinteeseen tullaan laskemisen ohella testaamaan monojen tai suksien uusimpia säätöjä. Välinesuuntautuneisuuteen liittyy mieltymys pujottelusuksiin, eivätkä pannukerholaiset voisi kuvitellakaan laskevansa esimerkiksi twintipsuksilla. Heidän rinnekulttuuristaan heijastuu käsityöläisyys ja kiinnostus tekniikkaan. En ole aikaisemmin omassa harrastuksessani törmännyt tällaiseen välinelähtöiseen näkökulmaan laskettelussa. Vaikka välineet ovat normaalistikin tärkeä osa laskemista, eivät ne yleensä näyttäyty näin vahvassa merkityksessä. Tässä mielessä pannukerholla on uudenlainen näkökulma perinteiseen rinnekulttuuriin. Pannukerholaisten välinesuuntautunutta rinnekulttuuria ei tule tulkita ”välineurheiluna”. Heille hienot välineet eivät ole kerskailun keino, vaan aito osa harrastusta.

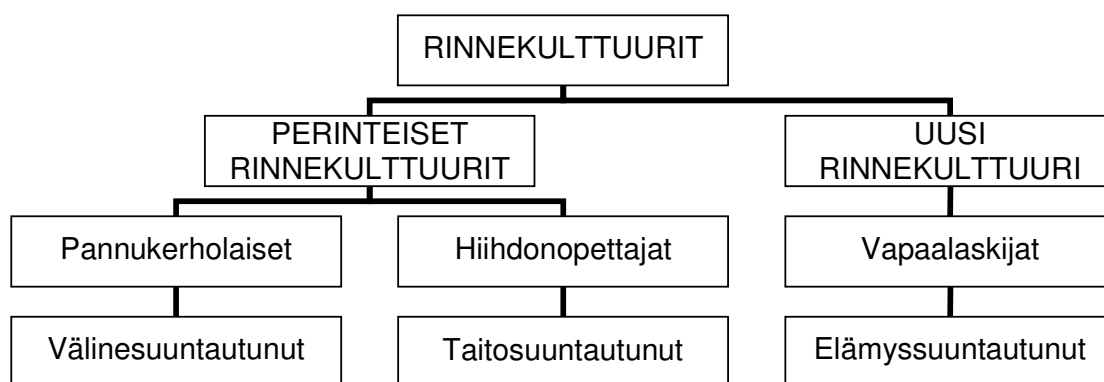
Hiihdonopettajat ovat pannukerholaisia suvaitsevaisempia välineiden suhteen. Hiihdonopettajien rinnekulttuuria on vaikea määritellä, koska heidän ryhmässään esiintyy useiden erilaisten rinnekulttuurien vivahteita. Heidän rinnekulttuuriaan voidaan kuvata taitosuuntautuneeksi, sillä tätä monimuotoista ryhmää yhdistävänä tekijänä on omien taitojen kehittäminen ja monipuolisuus.

Ryhmän sisällä on vielä erilaisia hiihtokoulun sisäisten kaveriporukoiden muodostamia mikrokulttuureja, jotka eroavat toisistaan esimerkiksi suuntautumalla enemmän vapaalaskuun tai telemarkiiniin. Haastatteluissa hiihdonopettajien edustajat olivat ainoat, jotka harrastivat useita rinnelajeja. Laskettelu ja lumilautailu kulkevat sulassa sovussa heidän harrastuksessaan. Hiihdonopettajien rinnekulttuurissa omien taitojen kehittäminen nousi esiin useissa kommentteissa. Hiihdonopettajat analysoivat omaa laskuaan ja tekevät usein harjoituksia ollessaan rinteessä. Heidän rinnekulttuuriaan voisi kuvata taitosuuntautuneeksi. Joillekin hiihdonopettajista hoidettujen rinteiden ulkopuolella laskeminen on osa heidän rinnekulttuuriaan. Hiihdonopettajien kohdalla jonkinlainen konservatiivisuus heijastuu heidän rinnekäyttäytymisessään. He kokevat hiihdonopettajuuden asettavan vaatimuksia omalle toiminnalleen.

Vapaalaskijat edustavat *uutta rinnekulttuuria*. Uuden rinnekulttuurin edustajia ovat vapaalaskijoiden lisäksi lumilautailijat. Haasteita haetaan hyppyreistä ja kaiteilla tehtävistä uhkarohkeista tempuista ja uusien temppujen oppimisesta. Uusien rinnekulttuurien edustajat ovat irrottaneet laskemisen hiihtokeskuksen kontekstista. Laskeminen ei ole enää riippuvainen tietystä paikasta, vaan harrastusta voidaan toteuttaa rinteiden ohella kaupungissa kaiteilla temppuilla. Kaupunkimaisia elementtejä on kuljetettu myös rinteeseen tuomalla itse tehdyt kaiteet streetille hyppyreiden joukkoon.

Laajavuoren vapaalaskijoiden rinnekulttuuriin kuuluu samoja elementtejä kuin muidenkin ryhmien rinnekulttuureihin. Näitä elementtejä ovat esimerkiksi omien taitojen kehittäminen ja rajojen etsiminen. Laskeminen on kuitenkin viety perinteiseltä rinteeltä uuteen ympäristöön hyppyreille, kaiteille ja kaupunkiin. Aurinkorinteestä on tullut vapaalaskijoiden reviiriä. Heidän rinnekulttuuriinsa kuuluu sääntöjä ja rinnekäyttäytymisen normeja, joiden mukaan streetillä tulee laskea. Vapaalaskijoiden toiminnassa korostuu elämyksellisyys. Hyvää fiilistä saadaan kuuntelemalla laskeessa musiikkia ja pitämällä rinteessä hauskaa. Vapaalaskijat hakevat elämyksiä eli kiksejä tekemällä riskialttiita temppuja, joissa epäonnistuminen voi johtaa loukkaantumiseen. He eivät pidä itseään uhkarohkeina, vaan temppuja tehdään omien rajojen puitteissa. Taitojen

karttuessa tempuista tulee vaikeampia, mutta taidot ja kokemus vähentävät loukkaantumisen vaaraa. Vapaaalaskijoiden rinnekulttuuria voidaan kutsua elämyssuuntautuneeksi. Vapaaehtoisuudesta ja hauskanpidosta huolimatta vapaaalaskijat ovat ainoa ryhmä, jonka jäsenet käyvät kilpailuissa. Kilpailut vaikuttaisivat olevan heille luonteeltaan mukavia tapahtumia, joissa kilpakumppaneista on tullut hyviä kavereita keskenään. Kilpailuissa yritetään tosissaan, mutta ei verenmaku suussa. Niissäkin fiilis ja rentous ovat tärkeitä. Vapaaalaskijoiden rinnekulttuurille on tyypillistä myös tiedon jakaminen sukupolvelta seuraavalle. Valmentajien puuttuessa kokeneemmat toimivat tiedon välittäjinä nuoremmille, jotka puolestaan tulevat joskus jakamaan tietoaan seuraaville ikäryhmille. Yhteenveto eri harrastajaryhmien rinnekulttuureista on koottu alla olevaan kuvioon.

KUVIO 1. Harrastajaryhmien rinnekulttuurit Laajavuoressa

Kaikissa tutkimuksen harrastajaryhmissä yhteisöllisyys on tärkeä osa harrastusta. Ryhmissä yhteisöllisyys ilmenee eri tavoilla. Pannukerholaisille ja vapaaalaskijoille tärkeä osa yhteisöä on sen sosiaalinen ulottuvuus. Nämä ryhmät ovat kaveriporukoita, joista pannukerho on ehkä ryhmänä tiiviimpi. Pannukerholaiset tulevat rinteeseen nimenomaan tapaamaan toisiaan, seurustelemaan, puhumaan miesten juttuja ja liikunta tulee ikään kuin siinä sivussa. Pienessä ryhmässä, jonka jäsenet ovat iältään ja olemukseltaan samankaltaisia, ystävyyssuhteet muodostuvat läheisiksi. Pannukerholaiset eivät

kuitenkaan juuri tapaa toisiaan rinteiden ulkopuolella. Heidän yhteisöllisyytensä rakentuu nimenomaan laskemisen ympärille. Välineiden testaaminen, vertaileminen ja yhdessä puuhaaminen muodostaa vahvan siteen pannukerholaisten välille.

Pannukerhoa voidaan pitää esimerkkinä yhteisöllis-elämyksellisestä ryhmästä, joka toimii seuratoiminnan ulkopuolella. Heille harrastaminen kyseisellä porukalla merkitsee yhtäläillä sosiaalista kanssakäymistä, kavereiden kanssa rupattelua ja välineiden parissa puuhastelua, kuin urheiluakin. Kilpaileminen ei heitä kiinnosta, koska se veisi vapauden tunteen harrastuksesta. Pannukerhon toimintaa ei pidä mieltää kaupallisen liikunnan muotona, koska välineet eivät ole heille keino päteä tai kokea paremmuutta muihin harrastajiin verrattuna. Se asettuu paremminkin virkistystarkoituksessa harrastetun kuntoilun piiriin. Sitä ei kuitenkaan voi kieltää, etteivätkö pannukerholaiset kokisi jonkinlaista ylpeyttä välineidensä suhteen. Tämä ylpeyden tunne rakentuu kuitenkin sille pohjalle, että he ovat nähneet paljon vaivaa tehdäkseen välineistään juuri sellaisia kuin ne ovat. Siinä missä kustomoidulla Harley-Davidsonilla ajeleuva motoristi on ylpeä moottoripyörästään, ovat pannukerholaiset ylpeitä viritellyistä lasketteluvälineistään.

Vapaalaskijat ovat toistensa kanssa tekemisissä muuallakin kuin rinteessä. Vapaalaskijoiden sisäiset tiiviit kaveriporukat jakautuvat paljolti iän perusteella. Rinteessä ja trampoliinilla kokoonnutaan isommalla porukalla, kun taas ”vapaa-aikaa” vietetään pienemmissä kaveriporukoissa, jotka koostuvat saman ikäisistä kavereista. Vapaalaskijoiden yhteisöllisyys ilmenee myös pukeutumisessa. Tämä korostuu etenkin laskuvaatteissa, joissa valmistajien tarjoamat mallit poikkeavat vain vähän toisistaan. Vaatteet ovat isoja, mutta eivät symboloi esimerkiksi ryhmäläisten musiikkimakua.

Vapaalaskijat edustavat maailmanlaajuista freeskiing-hiihdon alakulttuuria, jonka tunnusmerkit ja kulttuurit leviävät ympäri maailmaa lasketteluelokuvien ja -lehtien myötä. Suomalainen vapaalaskukulttuuri ei pohjimmiltaan eroa muiden maiden kulttuureista. Suurimman eron tekevät suorituspaikat ja puitteet. Suomessa ei ole koskemattomia vuorenseniä laskettavaksi, joten harrastajat

suuntaavat katseensa streetille, hyppyreihin ja kaiteille. Laajavuoren vapaalaskijat muodostavat mikrokulttuurin, joka toimii mainitun alakulttuurin kontekstissa. Se imee siitä vaikutteita ja esimerkiksi tempujen englanninkieliset nimet ovat kaikkialla maailmassa samat. Näistä tosin suodattuu suomenkielisiä väännöksiä kuten ”korkki ysi” (corked 900) tai ”misti seiska” (misty flip 720). Vapaalaskijoiden alakulttuuria voidaan pitää elämäntyylinä punk-kulttuurin tapaan. Laajavuoressa vapaalaskua voidaan jo pitää osana valtakulttuuria, vaikka sille usein annetaan vastakulttuurin leiman yhdessä lumilautailun kanssa. Lumilautailu on kuitenkin oman elämänkaarensa myötä tasoittanut tietä vapaalaskulle. Nämä innovatiiviset lajikulttuurit haastavat kuitenkin jatkuvasti valtakulttuuria ja vievät hiihtokeskuksissa tilaa muilta harrastajilta. Vastakkainasettelu tulee siksi säilymään näiden kulttuurien välillä ainakin jossakin määrin.

Myös hiihtokoulussa on muodostunut pienempiä kaveriryhmiä. Hiihdonopettajilla nämä pienet ryhmät erottuvat myös rinteessä, toisin kuin vapaalaskijoilla. Aktiivisempi ydinporukka käy yhdessä rinteessä myös hiihdonopetustöiden ulkopuolella. Heidän yhteisön mikrokulttuuriin kuuluu myös kilparinteellä käynti, josta on muodostunut pienen ryhmän sisäinen juttu. Se saattaa vaikuttaa myös muista hiihdonopettajista erottavana tekijänä. Hiihdonopettajien ryhmä ei ole kokonaisuutena niin tiivis kuin pannukerho tai vapaalaskijat. Ehkä juuri tästä syystä heidän toimintansa rakentuu nimenomaan yhdistyksen ympärille ja on pitkälti ohjattua, toisin kuin muilla ryhmillä. Yhdistyksen toimintaan liittyy veloitteiden lisäksi perinteitä, jotka ovat syntyneet vuosien varrella. Suomen vanhimman hiihtokoulun kohdalla olisikin ihme, jos perinteitä ei olisi. Ilman näitä perinteitä ja yhdistyksen ohjaavaa otetta hiihdonopettajien yhteisö olisi luultavasti huomattavasti hajanaisempi ja hauraampi. Väitän, että juuri yhdistyksen kautta toimiminen ja perinteisten saunailtojen vaaliminen saa hiihdonopetuksen tuntumaan työn sijaan harrastukselta.

Hiihtokoulussa voidaan havaita urheilullis-suorituksellisen seuran piirteitä, vaikka se ei varsinaisesti toimikaan urheiluseuran tavoin. Yhdistys ei kuitenkaan täytä sosio-kulttuurisille seuroille tyypillisen vapaamuotoisuuden kriteereitä.

Ohjausta ei järjestetä niinkään varsinaisille jäsenille, kuten urheiluseuroissa on tapana, vaan jäsenet tarjoavat valmennusta ja ohjausta yhdistyksen ulkopuolisille henkilöille. Hiihtokoululla on kuitenkin ohjattuja klinikkailtoja ja leirejä, jotka on suunnattu hiihdonopettajajäsenien taitojen kehittämiseksi. Toiminnasta löytyy liikunnallis-harrastuksellisen seuratoiminnan elementtejä, mutta hieman totutusta poikkeavassa muodossa. Hiihdonopettajien yhdistystä voisikin kuvailla mieluummin yleishyödylliseksi liikuntayhdistykseksi.

Vapaalaskijoiden taustalta löytyy myös yhdistys. Tämän yhdistyksen toimintamalli eroaa kuitenkin hiihtokoulun taustalla olevasta yhdistyksestä ja perinteisestä seuratoiminnasta. Vapaalaskijoiden tapauksessa yhdistys ei ole toiminnan organisoija, vaan se tarjoaa harrastajille puitteita esimerkiksi vuokraamalla trampoliinivuoroja tai kämpän Ranskasta. Seuralla ei ole valmentajia, mutta seuran jäsenet kuitenkin kilpailevat lajissaan. Haastateltavien mielestä seuran tehtävänä on toimia virallisena elimenä, joka voi harjoittaa varainkeruuta ja muuta vastaavaa toimintaa, joka olisi vaikeaa toteuttaa ilman yhdistystä. Toiminta ei ole kuitenkaan yhdistyksestä riippuvaista, vaan sitä voitaisiin harjoittaa ilman yhdistystäkin. Luultavasti vastaavien puitteiden hankkiminen olisi tässä tapauksessa vaikeampaa, mutta ei mahdotonta.

Vapaalaskijoiden yhdistystoimintaa on vaikea tyypitellä. Se edustaa osaltaan urheilullis-suorituksellisen seuran piirteitä. Seuran urheilijat käyvät kilpailuissa ja harjoittelevat lähes päivittäin. Vapaalaskijat käyvät harjoittelemassa myös kesäisin vesihyppyristä uusia temppuja. Samasta vesihyppyristä harjoittelevat myös Suomen freestylemaajoukkueen laskijat. Vuoden 2005 freestylen MM-kilpailuissa laskettiin ensimmäistä kertaa MM-tasolla halfpipessa eli lumikourussa suksilla. Lajia voidaan kiistatta pitää kilpaurheilulajina. Vapaalaskijoiden joukosta löytyy myös sponsoroituja urheilijoita, joten vapaalaskijoiden seura voidaan luokitella myös julkisuus-markkinalliseksi huippu-urheiluseuraksi tai ainakin kilpailullis-kasvatukselliseksi urheiluseuraksi. Jyväskylän vapaalaskijoilla ei kuitenkaan ole valmentajia eikä sovittuja harjoituksia. Ainoa sovittu ajankohta on trampoliinivuoro, joka sekin on täysin vapaaehtoisesti käytettävissä. Seura ei täytä näitä tyypittelyjä muilta osin kuin

kilpailutoiminnan kautta. Juurikin kilpaileminen ja sen mukanaan tuoma tavoitteellisuus erottaa vapaalaskijat myös sosio-kulttuurisista seuroista. Vapaamuotoisuus ja organisoidusta toiminnasta riippumattomuus ovat kuitenkin elementtejä, jotka voidaan liittää sosio-kulttuuriseen seuratyyppiin.

Vapaalaskijoiden toiminta ja organisoitumisen muoto on esimerkki uudenlaisesta liikuntakulttuurista, jossa kilpaurheilu ja vapaamuotoinen liikunta kohtaavat sulassa sovussa. Ristiriitaisiltakin vaikuttavat arvostukset kulkevat rinta rinnan harrastajien arvomaailmassa. Sponsoreiden tavoittelu ja kilpaileminen esiintyvät kivuttomasti samassa lauseessa, jossa puhutaan laskemisesta elämäntapana, vapauden tunteena ja hyvän fiiliksen etsimisenä. Laajavuoren vapaalaskijoiden kaltainen seuratoiminta ei ole sijoitettavissa Itkosen ja Nevalan (1991) esittelemään urheiluseurojen tyypittelykaavioon. Kaaviossa vapaalaskijat asettuvat kahden esitellyn seuratyypin väliin kolmannelle tasolle, josta käytän termiä urheilullis-kulttuuriset seuramat.

TAULUKKO 3. Kolmetasoinen urheiluseuratyypittely

1. URHEILULLIS-SUORITUKSELLISET SEURATYYPIT

A. Julkisuus- markkinallinen huippu- urheiluseura	B. Kilpailullis- kasvatuksellinen seura	C. Liikunnallis- harrastuksellinen seura
2. URHEILULLIS-KULTTUURISET SEURAT		
D. Yhteisöllis- elämyksellinen seura	E. Alueellis-liikunnallinen seura	F. Kasvatuksellis- sosiaalinen seura

3. SOSIO-KULTTUURISET SEURATYYPIT

Urheilullis-kulttuurisilla seuroilla on piirteitä sekä ensimmäisen että kolmannen tason seuratyypeistä. Kilpailullisuus ja tavoitteellisuus ja mahdolliset sponsorit edustavat urheilullis-suorituksellista seuratyyppejä, kun taas elämyksellisyys ja vapaamuotoisuus sekä riippumattomuus organisoidusta toiminnasta edustavat sosio-kulttuurista seuratyyppejä. Niitä ei voi kategorisoida oikein kummankaan

seuratyyppin edustajiksi, joten oma luokittelu on aiheellinen. Urheilullis-kulttuurisia seuroja oletan löytyvän vapaalaskun ja lumilautailun kaltaisten lajien piiristä. Tällaisina kilpailullisuuden ja elämäntapaurheilun yhdistävinä lajeina voidaan pitää esimerkiksi surffausta, leijasurffausta, purjelautailua, rullalautailua ja alamäkipyöräilyä eli downhill-ajoa. Etenkin rullalautailun, lumilautailun ja vapaalaskun kasvava suosio ympäri maailmaa kertoo kyseisten lajien kohentuvasta asemasta. Suomalaisissa sanomalehdissä on esimerkiksi alettu seuraamaan lumilautailukilpailuiden tuloksia jääkiekon ja mäkihypyn ohella.

Liikuntakulttuurin muutos laajavuoressa on tuonut rinteille uusien lajien lisäksi uudenlaista rinnekulttuuria ja seuratoiminnan kulttuuria. Laajavuoren hiihtokeskuksessa aikaisemmin toimineiden kilpaurheiluseurojen tilalle on tullut nuorten harrastajien ryhmä, joka edustaa uudenlaista seuratoiminta-ajatusta. Nämäkin nuoret toimivat lajinsa edistämiseksi ja itsensä kehittämiseksi, mutta he eivät halua valmentajia valvomaan tekemisiään. Seuran tehtävänä ei ole toiminnan järjestäminen tai ohjaaminen, vaan parempien olosuhteiden mahdollistaminen. Toiminta on lähtöisin harrastajista itsestään.

Vaikka lajikirjo onkin laajentunut vuosien saatossa, on laskettelussa taustalla kuitenkin paljon samaa henkeä kuin Laajavuoren alkuaikoina. Laskettelu periaate ei ole muuttunut miksiäkään, vaikka välineet uudistuvat ja uusia lajeja kehitetään. Ihmiset tulevat Laajavuoren rinteille ennen kaikkea virkistäytymään ja rentoutumaan.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena ollut Laajavuoren hiihtokeskuksen harrastajaryhmien rinnekulttuurien ja yhteisöllisyyden ilmenemismuotojen selvittäminen on toteutunut valittujen teemojen avulla kattavasti. Tutkimuksessa on ilmennyt, että pohjimmiltaan saman lajin harrastajien rinnekulttuureissa on merkillepantavia eroavaisuuksia. Näiden eroavaisuuksien selvittäminen auttaa ymmärtämään paremmin erilaisia laskettelu lajikulttuureita ja niissä vallitsevia alakulttuuri-ilmiöitä. Erilaisten lajikulttuurien ymmärtäminen antaa kyseisten lajien parissa työskenteleville ihmisille työkaluja toiminnan kehittämiseksi ja erilaisten tarpeiden huomioonottamiseksi. Yhteisöllisyyden ilmenemismuotojen tutkiminen on paljastanut pohdittavaksi uudenlaisen urheiluseuratyyppin. Tämä

antaa aiheen myös jatkotutkimukselle urheilullis-kulttuuristen seurojen tiimoilta. Jotta saisimme totuudenmukaisemman kuvan urheilullis-kulttuurisen seuratyypin olemassaolosta, olisi tutkittava laajemmin vapaalaskun kaltaisten lajien parissa toimivia seuroja ja niiden toimintamuotoja.

Yhteisöllisyys ilmenee erilaisilla harrastajaryhmillä eri tavoin. Voidaan myös olettaa esimerkiksi samankaltaista alakulttuuria edustavien ryhmien yhteisöllisyydessä olevan eroja ja yhtäläisyyksiä. Olisikin mielenkiintoista tarkastella esimerkiksi elämäntapaurheilijoiden parissa ilmeneviä yhteisöllisyyden muotoja, eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä. Näiden lajien parissa sosiaalisuus ja yhteisöllisyys vaikuttaisivat olevan merkittävässä asemassa kyseisten lajien kulttuurissa.

LÄHTEET

Aho, K. & Niinistö, L. 1996. Liikuntakulttuurien erot 15–16-vuotiailla tytöillä ja pojilla. Pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Areng, S. & Willners, M. 1995. Lumilautailu. Helsinki: Werner Söderström.

Birrel, S. & Hart, M. 1981. Sport in the sociocultural process. Iowa: Wm. C. Brown Company Publishers

Briandt, C., Wall, S. & Åhréus, B. 1967. Alppihiihdon kilpakoulu. Helsinki: Tammi.

Donnelly, P. 1981. Toward a definition of sport subcultures. Teoksessa Birrel, S. & Hart, M. 1981. Sport in the sociocultural process. Iowa: Wm. C. Brown Company Publishers, 565–587.

Donnelly, P. 1993. Subcultures in sport. Resilience and transformation. Teoksessa Ingham, A. B. & Loy, J. W. (toim.) Sport in social development: traditions, transitions and transformations. Human Kinetics Publishers, 119–145.

Eskola, A. 1981. Sosiologian tutkimusmenetelmät. Juva: WSOY.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Fornäs, J. 1998. Kulttuuriteoria – myöhäismodernin ulottuvuuksia. Tampere: Vastapaino.

Hasanen, E. 2001. Lumilautailun kulttuurinen merkityksenanto. Pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

- Hebdige, D. 1979. Subculture – the meaning of style. Lontoo: Methuen.
- Heinilä, K. 1974. Urheilu-ihminen-yhteiskunta. Jyväskylä: Gummerus.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1991. Teemahaastattelu. Helsinki: yliopistopaino.
- Hoikkala, T. 1989. Nuorisokulttuurista kulttuuriseen nuoruuteen. Helsinki: Gaudeamus.
- Hoikkala, T. (toim.) 1991. Törmäävät tulkinat – kirja nuorista ja nuoruudesta. Helsinki: Gaudeamus.
- Howe, S. 1998. (Sick) A Cultural History of Snowboarding. New York: St. Martin's Griffin.
- Ilmanen, K. & Itkonen, H. 2000. Kansalaisten liikuttajat – kansalaistoimijat ja kunnat liikuntapalvelujen tuottajina Pohjois-Karjalassa. Joensuu: Joensuun Yliopisto.
- Itkonen, H. 1996. Kenttien kutsu. Tampere: Gaudeamus.
- Itkonen, H. 2000. Kansalaistoiminnan suuri linja. Teoksessa Heikkala, J., Ilmanen, K., Itkonen, H. & Koski, P. Liikunnan kansalaistoiminta – muutokset, merkitykset ja reunaehdot. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura ry., 11–26.
- Itkonen, H. & Nevala, A. 1991. Eriytyvä urheiluseura – paluu monimuotoisuuteen. Teoksessa Itkonen, H. & Nevala, A. (toim.) Liikunnan vuoksi – näkökulmia liikuntakulttuurin muutokseen. Kannus: Koivu ja tähti, 17–25.
- Kaskinen, P. 2002. Pirunmaa pellon reunalla – Kortepohjan tarina. Jyväskylä: Kampus kustannus.

Kärkkäinen, P. 1986. Suomalaisen liikuntakulttuurin kehityslinjoja. Teoksessa Laakso, L., Telama, R., Vuolle, P. (toim.) Näin suomalaiset liikkuvat. Helsinki: Valtion painatuskeskus, 27–41.

Käyhkö, K. 2003. Elämäntapana skede ja hip hop – pojat puhumassa ryhmään kuulumisestaan kulttuurisena ilmiönä. Pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Laiho, A. & Lindfors, H. 2002. Suomen paras. Skimbaaja 25 (6), 40–46.

Laitinen, E. 1997. Jyväskylän urheiluelämä. Teoksessa Nummela, I. (toim.) Jyväskylän kirja. Jyväskylä: Gummerus, 168–189.

Lund, M. 1996. A Short history of alpine skiing. Skiing heritage: a ski history quarterly 8 (1). Elektroninen aineisto osoitteessa www.skiingheritage.org/history.html

Lähteenmaa, J. 1991. Alakulttuuriteoria. Teoksessa Hoikkala, T. (toim.) Törmäävät tulkinat – kirja nuorista ja nuoruudesta. Helsinki: Gaudeamus, 255–263.

Mentu, A. V. 1995. Lumilautailu Suomessa. Teoksessa Areng, S. & Willners, M. Lumilautailu. Helsinki: Werner Söderström.

Mäntylä, A. 2005. Onko viisi euroa liikunnasta todellakin liikaa? Keskisuomalainen 27.10.2005, Urheilu, 34.

Niemi, M. 1999. Rinnehihdon elämäntyyllilliset representaatiot 1980-luvulla. Pro Gradu. Joensuun yliopisto.

Pasanen, H. 1993. Laajavuoren Vapaa-aikakeskus – Jyväskylän kaupungin vapaa-aikalautakunnan nettoyksikkö. Mba-loppuraportti.

Puuronen, V. 1991. Nuoriso ja urheiluseurat. Teoksessa Itkonen, H. & Nevala, A. (toim.) Liikunnan vuoksi – Näkökulmia liikuntakulttuurin muutokseen. Kannus: Koivu ja tähti, 73–82.

Raatikainen, M. 1993. Laskettelu nykyaikaan. Teoksessa Sironen, E. (toim.) Ryhtilästä Ramonin kentälle. Jyväskylä: Atena kustannus, 11–24.

Sironen, E. 1993. Laajavuoren maisemaa lukiessa. Teoksessa Sironen, E. (toim.) Ryhtilästä Ramonin kentälle. Jyväskylä: Atena kustannus, 149–174.

Suomi, K. 2000. Jyväskylän kaupungin liikuntasuunnitelma 2001–2010. Jyväskylä: Liikunnan kehittämiskeskus.

Suomen hiihtokeskusyhdistys ry. 1993. Hiihtokeskustutkimus. Teoksessa Pasanen, H. Laajavuoren Vapaa-aikakeskus – Jyväskylän kaupungin vapaa-aikalautakunnan nettoyksikkö. Mba-loppuraportti. 27–59.

Telama, R. 1986. Mikä liikunnassa kiinnostaa – liikuntamotivaatio. Teoksessa Laakso, L., Telama, R., Vuolle, P. (toim.) Näin suomalaiset liikkuvat. Helsinki: Valtion painatuskeskus, 149–174.

Vuolle, P. 1986. Liikuntapalvelujen käyttö. Teoksessa Laakso, L., Telama, R., Vuolle, P. (toim.) Näin suomalaiset liikkuvat. Helsinki: Valtion painatuskeskus, 229–249.

Vuolle, P. & Puronaho, K. 1986. Liikuntalajien historia ja nykyisyys Suomessa. Teoksessa Vuolle, P., Telama, R. ja Laakso, L. (toim.). Näin suomalaiset liikkuvat. Helsinki: Valtion painatuskeskus, 101–135.

Elektroninen aineisto:

Laajavuoren hiihtokeskus: www.laajavuori.com/talvi/index.html 11.11.2003

Haastattelut:

Hiihdonopettaja, 30v. mies, liikunnanopettaja, lajit laskettelu/lumilautailu, 4.2.2005 (H1)

Hiihdonopettaja, 25v. nainen, opiskelija, laskettelu/lumilautailu/telemark, 9.2.2005 (H2)

Pannukerholainen, 47v. mies, maalari, laskettelu, 27.2.2005 (P1)

Pannukerholainen, 41v. mies, puuseppä, laskettelu, 28.2.2005 (P2)

Vapaalaskija, 25v. mies, opiskelija, vapaalasku/freestyle, 12.2.2005 (V1)

Vapaalaskija, 16v. mies, opiskelija, vapaalasku/freestyle, 19.2.2005 (V2)

LIITE

TEEMAHAASTATTELUIDEN RUNKO

Taustatiedot

- Ikä?
- Sukupuoli?
- Ammatti?
- Mitä rannelajia tai -lajeja harrastat?
- Minä vuonna aloitit harrastuksesi?
- Kuulutko johonkin lajisi seuraan tai yhdistykseen? Mihin?

Teema 1

Yhteisön/ryhmän rakenne

- Ryhmän koko
- Ryhmän ikäjakauma
- Sukupuolijakauma
- Onko ryhmä organisoitunut? Miten?
- Kuuluvatko ryhmän jäsenet johonkin seuraan tai yhdistykseen?

Teema 2

Yhteisöllisyyden tunnusmerkit

- Mikä tekee ryhmästä erikoisen? Miten se erottuu muista ryhmistä?
- Onko ryhmällä yhteisiä tunnusmerkkejä? Esimerkiksi vaatteet ja pukeutuminen, musiikki, harrastusvälineet jne.
- Ovatko ryhmän jäsenet jollakin tavalla erilaisia muihin harrastajiin verrattuna? Millä tavalla? Miten ilmenee?
- Mitkä asiat yhdistävät ryhmän jäseniä?
- Mitkä asiat erottavat ryhmän jäseniä?
- Liittyykö ryhmään kuulumiseen joitakin velvollisuuksia, sääntöjä, perinteitä tai muuta vastaavaa?

Teema 3

Ryhmän toiminta

- Mitä ryhmä tekee yhdessä?
- Miten ryhmä kokoontuu? Onko vakioajat vai sovitaanko erikseen? Muut mahdolliset tavat?
- Miten ryhmän toiminta ohjautuu? Onko valmentajia tai ohjaajia? Onko toiminta omatoimista? Kuka järjestää toimintaa?
- Ovatko ryhmän jäsenet yhdessä muuallakin kuin rinteessä? Mitä silloin tehdään?
- Missä toiminta tapahtuu? Onko lempi rinnettä tai vastaavaa? Miksi juuri kyseinen alue?
- Mikä on ryhmän suhde Laajavuoren hiihtokeskukseen ja sen henkilökuntaan?

Teema 4

Ryhmän muutos ja tulevaisuus

- Onko ryhmä muuttunut ajan mittaan?
- Jäsenten osalta?
- Toiminnan osalta?
- Organisoitumisen osalta?
- Arvojen tai asenteiden osalta?
- Asemansa osalta?
- Mitä tulevaisuudessa ryhmälle tulee tapahtumaan? Muuttuuko jokin tulevaisuudessa? Mihin suuntaan toiminta menee?